

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR KRIMINOLOGIJOS KATEDRA

AGNĖ BALČIŪNIENĖ
(TEISĖS IR VALDYMO PROGRAMA)

ŠIUOLAIKINIO NUSIKALSTAMUMO LIETUVOJE CHARAKTERISTIKA
Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas
Doc. dr. Alfredas Kiškis

Vilnius, 2012

TURINYS

IVADAS	3
1. ŠIUOLAIKINIO NUSIKALSTAMUMO LIETUVOJE TEORINIAI ASPEKTAI	5
1.1. NUSIKALSTAMUMO SAMPRATA	5
1.2. ŠIUOLAIKINIO NUSIKALSTAMUMO LIETUVOJE SAMPRATA	8
2. ŠIUOLAIKINIO NUSIKALSTAMUMO LIETUVOJE ANALIZĖ	10
2.1. ŠIUOLAIKINIO NUSIKALSTAMUMO LIETUVOJE ANALIZĖS METODIKOS PAGRINDIMAS	10
2.2. REGISTRUOTO NUSIKALSTAMUMO STATISTIKOS ANALIZĖ (BŪKLĖ, LYGIS, STRUKTŪRA, DINAMIKA)	14
2.2.1. Turtinio ir ekonominio pobūdžio nusikalstamos veikos	19
2.2.2. Nusikalstamos veikos tarnybai, viešiesiems interesams, teisingumui, visuomenės saugumui, viešajai tvarkai, valdymo tvarkai ir kita	22
2.2.3. Smurtinio pobūdžio nusikalstamos veikos	23
2.2.4. Kitos nusikalstamos veikos	24
2.3. VIKTIMOLOGINIŲ TYRIMŲ APIE NUSIKALSTAMUMĄ DUOMENŲ ANALIZĖ IR PALYGINIMAS SU REGISTRUOTO NUSIKALSTAMUMO STATISTIKA	26
2.4. NUSIKALSTAMOS VEIKAS DARANČIŲ ASMENŲ CHARAKTERISTIKA	32
2.5. TIESIOGINIŲ NUSIKALSTAMUMO AUKŲ CHARAKTERISTIKA	39
2.6. NUSIKALSTAMUMO ŽALA	44
2.7. NUSIKALSTAMUMO PRIEŽASTYS	49
2.7.1. Pagrindinių nusikalstamumo priežasčių identifikavimas	49
2.7.2. Nusikalstamumo ir jį įtakojančių veiksnių koreliacinė analizė	52
3. ŠIUOLAIKINIO NUSIKALSTAMUMO LIETUVOJE PROGNOZĖS IR SVARBIAUSIOS PREVENCIJOS KRYPTYS	56
IŠVADOS	59
LITERATŪRA	61
ANOTACIJA	64
SANTRAUKA	66
PRIEDAI	70

IVADAS

Nusikalstamumas kenkia visos šalies socialinei, ekonominei, teisinei raidai, todėl demokratinėje teisinėje valstybėje veiksmingai nusikaltimų prevencijai ir kontrolei turi būti skiriamas nuolatinis dėmesys, o vienas svarbiausių požymių, pagal kuriuos galima spręsti apie valstybės brandą, yra tai, kaip aktyviai ieškoma šios problemos sprendimo būdų, kaip užtikrinamas asmens ir visuomenės saugumas¹.

Darbo **aktualumas**: Registruoto nusikalstamumo statistika neatskleidžia realaus nusikalstamumo vaizdo. Taip yra todėl, kad registruotasis nusikalstamumas visada sudaro tik dalį viso realaus nusikalstamumo. Viktimologinių tyrimų duomenys taip pat parodo tik kitokią nusikalstamumo pusę, tačiau čia taip pat egzistuoja svarumo, pagrįstumo problema, kadangi neaišku, kaip tiksliai šie tyrimai reprezentuoja tikrąjį nusikalstamų veikų skaičių. Viktimologiniai tyrimai parodo, jog didelė dalis nusikalstamų veikų nėra registruojama, tačiau jie nepaaiškina socialinių procesų, dėl kurių nusikalstama. Registruoto nusikalstamumo statistika ir viktimologinių tyrimų duomenimis pagrįsta informacija apie nusikalstamumą labai skiriasi. Kyla klausimas, tai koks yra tas nusikalstamumas Lietuvoje? Nusikalstamumą tirti būtina, nes nusikalstamumas – tai blogis, kurio padarinius patiria labai didelė visuomenės dalis. Jis dezorganizuoja visuomenę, stabdo socialinį progresą, trukdo patenkinti materialinius ir dvasinius žmonių poreikius, neigiamai veikia moralę². Minėti tyrimai aktualūs tuo, kad tik žinant, koks yra nusikalstamumas, kokios yra svarbiausios jo charakteristikos, galima skirti adekvačius išteklius nusikalstamumo prevencijai ir kontrolei, galima tinkamai parinkti poveikio nusikalstamumui būdus ir priemones.

Darbo **naujumas**: Nusikalstamumas yra viena labiausiai tyrinėjamų socialinių problemų Lietuvoje. Analizuojant minėtą problemą parengta labai daug mokslo darbų - šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje raišką: būklę, struktūrą, tendencijas, nusikalstamumo priežastingumo socialinių procesų charakteristiką ir raidą iki naujųjų Baudžiamojo ir Baudžiamojo proceso kodeksų įsigaliojimo monografijoje „Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prognozė iki 2015 m.“ nagrinėjo G. Babachinaitė, G. Jurgelaitienė, V. Justickis ir kt.³, šiuolaikinio nusikalstamumo sampratos problemą savo straipsnyje atskleidė J. Galinaitytė ir T. Rudzkis⁴, nusikalstamumo dinamikos monitoringą pateikė S. Gečėnienė⁵, ypatingą dėmesį nusikalstamumo Lietuvoje analizėms skyrė ir A. Kiškis⁶,

¹ Sakalauskas G. Nusikalstamumas (10 skyrius) // Pranešimas apie žmogaus socialinę raidą Lietuvoje. - Vilnius: Jungtinių Tautų Vystymo Programa, 1999. P. 139.

² Bluvšteinas J. ir kt. Kriminologija. - Vilnius: Pradai, 1994. P. 5.

³ Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prognozė iki 2015 m. Monografija – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2008. – P. 360.

⁴ Galinaitytė J., Rudzkis T. Šiuolaikinio nusikalstamumo sampratos problema // Jurisprudencija. 2005, Nr. 70(62). P. 134-140.

⁵ Gečėnienė S. Nusikalstamumo dinamikos monitoringas // Jurisprudencija. 2006, Nr. 6(84). P. 54-62.

nusikalstamumo tendencijas ir jo prevencijos perspektyvų Lietuvoje analizę pateikė A. Dapšys⁷. Šio baigiamojo darbo naujumas pasireiškia tuo, kad, bandant įvertinti svarbiausius nusikalstamumo raiškos bruožus, remiantis registruoto nusikalstamumo ir viktimologinių tyrimų duomenimis, bus nagrinėjamas 2006-2010 m. laikotarpis.

Šio baigiamojo darbo **objektas** yra šiuolaikinis nusikalstamumas Lietuvoje.

Darbo **tikslas** – ištirti šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje raiškos svarbiausius aspektus ir pasiūlyti svarbiausias jo prevencijos kryptis. Šiam tikslui pasiekti darbe keliami tokie **uždaviniai**: 1) apibrėžti šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje sampratą; 2) parengti metodiką šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje analizės atlikimui; 3) atlikti nusikalstamumo Lietuvoje statistinę analizę bei viktimologinių tyrimų apie nusikalstamumą duomenų analizę, ją palyginant su registruoto nusikalstamumo statistika; 4) pateikti nusikalstamas veikas darančių asmenų bei nusikalstamumo aukų charakteristikas ir atskleisti nusikalstamumo žalą bei priežastis; 5) pateikti užregistruotų nusikalstamų veikų prognozę ir nustatyti svarbiausias prevencijos kryptis.

Darbo metodai: rengiant šį magistro baigiamąjį darbą, buvo naudojami tokie tyrimo metodai kaip mokslinės literatūros analizė, loginė analizė, statistinių duomenų analizė, palyginamoji analizė bei rezultatų apibendrinimas ir palyginimas. Minėtoms analizėms atlikti buvo naudojamos įvairios informaciniai šaltiniai – Lietuvos bei užsienio autorių moksliniai straipsniai, Lietuvos statistikos departamento, VšĮ Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro bei Informatikos ir ryšių departamento surinktais duomenimis.

Darbo struktūra: Magistro baigiamasis darbas sudarytas iš turinio, įvado, 3 skyrių, išvadų, literatūros sąrašo, anotacijos bei santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, priedų.

Pirmajame darbo skyriuje, remiantis įvairių autorių atliktais moksliniais tyrimais, nagrinėjami šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje teoriniai aspektai.

Antrajame darbo skyriuje pirmiausia suformuojamas šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje analizės modelis, po to atliekama registruoto nusikalstamumo statistikos ir viktimologinių tyrimų apie nusikalstamumą duomenų analizė bei šių duomenų tarpusavio palyginimas, pateikiama tiek nusikalstamas veikas darančių asmenų, tiek nusikalstamumo aukų charakteristika, nagrinėjama nusikalstamumo žala bei atskleidžiamos nusikalstamumo priežastys.

Trečiajame darbo skyriuje pateikiamos šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje prognozės ir svarbiausios prevencijos kryptys.

⁶ Kiškis A. Nusikalstamumas Lietuvoje: ką pakeitė teisės reforma? // Jurisprudencija. - Vilnius, 2006, t. 3 (81), P. 32-39; Kiškis A. Nusikalstamumas Lietuvoje: ko neparodo oficialioji statistika? // Jurisprudencija. - Vilnius, 2008. Nr. 11 (113), P. 114-123

⁷ Dapšys A. Nusikalstamumo tendencijos ir jo prevencijos perspektyvos Lietuvoje (kriminologinis programinis aspektas) // Jurisprudencija. 1999, Nr. 11(3). P. 5-21.

1. ŠIUOLAIKINIO NUSIKALSTAMUMO LIETUVOJE TEORINIAI ASPEKTAI

Šioje darbo dalyje, remiantis įvairių autorių atliktais moksliniais tyrimais, aptariamos nusikalstamumo teorinės prielaidos tam, kad palyginti, panagrinėti kitų autorių pateikiamas nusikalstamumo sampratas. Pirmiausia aptarta nusikalstamumo samprata, toliau išskiriama šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje samprata.

1.1. Nusikalstamumo samprata

Siekiant atskleisti šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje charakteristiką, būtina išsiaiškinti nusikalstamumo sampratą. Bendriausia prasme nusikalstamumas apibūdinamas kaip tam tikras procesas, socialinis reiškiny, apimantis nusikalstamų veikų, padarytų tam tikroje teritorijoje per tam tikrą laikotarpį, visumą⁸.

Skirtingi autoriai nusikalstamumą apibrėžia skirtingai, tad žemiau pateiksiu lentelę, kurioje yra užfiksuotos keletu autorių nusikalstamumo sampratos.

1 lentelė. Nusikalstamumo sampratos

<i>Autorius</i>	<i>Samprata</i>
V. Justickis ⁹	„Nusikalstamumas – tai visuma nusikaltimų, kurie tam tikru laikotarpiu padaromi tam tikroje visuomenėje.“
V. N. Kudriavcev ir V. E. Eminov ¹⁰	„Nusikalstamumas – tai socialinis-teisinis, istoriškai kintantis, negatyvus masinis reiškiny, susidedantis iš visumos vienu ar kitu laikotarpiu valstybėje (regione ar pasaulyje) padarytų nusikaltimų, turinčių kiekybinius ir kokybinius rodiklius.“
A. Dapšys ¹¹	„Nusikalstamumas – vienas iš specifinių socialinių teisinių reiškinių, su kuriuo susiduria bet kuri valstybė.“
A. Čepas ¹²	„Nusikalstamumas – masiškai paplitęs, istoriškai kintantis socialinis reiškiny, turintis antagonistinį, teisinį, kriminalinį pobūdį ir susidarantis iš nusikalstamų veikų, matomų tam tikrose valstybėse arba jų dalyse, padarytų per tam tikrą laiką, visumos.“
A. Kiškis ¹³	„Nusikalstamumas - neišvengiamas, sąlyginai masinis, gana stabilus, socialiai sąlygotas, nepageidaujamas, istoriškai kintamas, gana latentiškas socialinis-teisinis reiškiny, pasireiškiantis kaip atskirų nusikalstamų veikų visuma, padaryta konkrečioje teritorijoje per konkretų laikotarpį.“

⁸ Kriminologija (atsak. red. Bluvšteinas J.) - Vilnius: Pradai, 1994. P. 37-38.

⁹ Justickis V. Kriminologija I d. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2001. P. 10.

¹⁰ Криминология (под ред. Кудрявцова В.Н., Эминова В.Е.).- Москва: Юрист, 2007. С. 74.

¹¹ Nusikalstamumo prevencija ir baudžiamoji politika pereinant į rinkos ekonomiką (VII Baltijos šalių kriminologų simpoziumo medžiaga) – Vilnius: Teisės institutas, 1995. P. 18.

¹² Baudžiamoji teise. Bendroji dalis. Vilnius, 2001. P. 134.

¹³ A.Kiškis. Kriminologijos paskaitų medžiaga. Nusikalstamumas. <http://www3.mruni.lt/~akiskis/paskaitos/4%20tema.ppt>; prisijungimo laikas: 2011-06-19.

J. Galinaitytė ir T. Rudzkis ¹⁴	„Nusikalstamumas yra valstybei ir visuomenei pavojingas istoriškai kintantis save kuriantis sąlyginai savarankiškas socialinis teisinis reiškinys, nulemtas visuomenėje vykstančių socialinių procesų ir reiškinų, reikalaujantis nuolatinės kontrolės.“
--	--

Šaltinis: sudaryta autorės.

Iš aukščiau esančioje lentelėje pateiktų apibrėžimų akivaizdu, jog mokslininkai nusikalstamumą pateikia kaip reiškinį, vertintiną teisiniu, socialiniu, istoriniu bei psichologiniu aspektu.

Iš esmės nusikalstamumas – tai visuma nusikalstamų veikų, padarytų konkrečioje teritorijoje per konkretų laikotarpį. Šis reiškinys įgyja savybes, kurių neturi jį sudarantys atskiri nusikaltimai, jis paklūsta socialiniams, statistiškai pastebimiems dėsningumams, turi savo raidą, ko nėra atskiruose nusikaltimuose.

Kaip bebūtų apibrėžta nusikalstamumo sąvoka, akivaizdu, jog tai - socialinis reiškinys, egzistuojantis nepriklausomai nuo atskirų individų valios. Nusikaltimus daro visuomenės, kurios piliečiai esame ir mes, nariai. Nors nusikaltimai ir padaro didžiulę žalą visuomenei, atskiri individai ar valstybės institucijos nėra pajėgūs šį reiškinį išbraukti iš visuomenės gyvenimo visiems laikams. Kalbant apie nusikaltimus, jų reikšmę, išskirtina J. Bluvšteino mintis, jog kiekvienas atskiras nusikaltimas yra atsitiktinis reiškinys, nes jis galėjo ir neįvykti, o nusikalstamumas, priešingai, yra neišvengiamas¹⁵. Nusikalstamumo neišvengiamumas pasireiškia tuo, kad bet kurioje visuomenėje egzistuoja vienokios ar kitokios jo formos. Nusikalstamumą galima tik pakeisti ar padaryti labiau priimtina visuomenei, bet ne visiškai panaikinti. Be to, nusikalstamumui, kaip ir bet kuriam kitam procesui, yra būdingi tam tikri dėsningumai, kuriems veikiant nusikalstamumas neįgauna chaotiško pobūdžio.

J. Galinaitytė ir T. Rudzkis kriminologijos literatūroje aprašytus požiūrius į nusikalstamumo sąvoką siūlo skirstyti į tris grupes¹⁶.

Pirmosios grupės kriminologų nuomone, nusikalstamumas yra visuomenei keliantis pavojų, nuo priimtų socialinių normų nukrypstantis elgesys, kuris jungia visas nukrypimų nuo socialinių normų rūšis ir formas: narkomaniją, alkoholizmą, prostituciją, savižudybes ir pan. Sąvoka „nukrypstantis elgesys“ yra užsienio autorių vartojamos sąvokos „deviantinis elgesys“ sinonimas. Remiantis šia nukrypstančio elgesio teorija nusikalstamumas laikomas kaip neatsiejama deviantinio elgesio dalis, nes juos nulemia bendri socialiniai determinantai, glūdintys sudėtinguose visuomenės

¹⁴ Galinaitytė J., Rudzkis T. Šiuolaikinio nusikalstamumo sampratos problema // Jurisprudencija. 2005, Nr. 70 (62). P. 139.

¹⁵ Kriminologija (atsak. red. Bluvšteinas J.) - Vilnius: Pradai, 1994. P. 37-38.

¹⁶ Galinaitytė J., Rudzkis T. Šiuolaikinio nusikalstamumo sampratos problema // Jurisprudencija. 2005, Nr. 70 (62). P. 134-140.

raidos prieštaravimuose, pavyzdžiui, tarp socialiniai susiformavusių poreikių ir socialiai ribojamų galimybių juos patenkinti. Šie determinantai gal turėti įtakos ir nusikalstamumui.

Antrosios kriminologų grupės nuomone nusikalstamumą turėtume apibrėžti kaip socialinį teisinį reiškinį, susidedantį iš nusikalstamų veikų statistinės visumos. Daugiausiai dėmesio tokioje nusikalstamumo sampratoje būtų skiriama jo teisiniam apibrėžimui ir empiriniam aprašymui, bet tai neatskleistų nusikalstamumo, kaip socialinio reiškinio esmės. Šios grupės kriminologai nusikalstamą veiką įvardija kaip individualų aktą, o nusikalstamumą kaip tokių aktų statistinę visumą. Esant tokiai nusikalstamumo sampratai, kriminologija pakeičiama statistika bei psichologija, ignoruojamas nusikalstamumo kokybinis apibrėžtumas. Tokiu atveju galima daryti išvadą, kad tirti nusikalstamumą reiškia - tirti atskiras veikas. Analizuodami atskiras baudžiamąsias bylas ir asmenines nusikaltėlių ypatybes, atlikdami masines anketines apklausas, grupuodami gautus rezultatus, vertindami kiekybinių ir kokybinių požymių tarpusavio priklausomybę, kriminologai stengėsi susidaryti bendrą įspūdį apie nusikalstamumą, išsiaiškinti pagrindinius jo egzistavimo dėsningumus, nustatyti nusikalstamumo kitimo tendencijas ir net pateikti konkrečias kriminologines prognozes.

Trečioji kriminologų grupė nusikalstamumą supranta kaip nusikalstamas veikas integruojančią sistemą. Šios grupės kriminologų nuomone nusikalstamumas yra apibendrinanti samprata, kuri atspindi vienaarūšių objektų vientisos sistemos požymius. Nusikalstamumas yra socialinis teisinis reiškinys, turintis sistemai būdingų savybių. Sistema yra suprantama kaip tarpusavyje susijusių elementų, sudarančių vientisą darinį, visuma, kuri turi naują integratyvią kokybę, nebūdingą atskiriems elementams. Nusikalstamumas egzistuoja visuomenėje ir yra jos sistemos elementas. Jį suvokti galima tik kartu su visa sistema. Nusikalstamumas prasiskverbia į įvairias visuomenės gyvenimo sritis ir socialinius santykius.

Kriminologijos literatūroje suformuluotuose nusikalstamumo apibrėžimuose išskiriami esminiai, autorių nuomone, nusikalstamumo, kaip socialinio reiškinio, kokybiniai požymiai: socialinis pavojingumas, istorinis kintamumas, santykinis savarankiškumas ir masiškumas, socialinis ir teisinis pobūdis, statistinė nusikalstamų veikų visuma ir kiti. Daugelyje sąvokų išskiriami tokie nusikalstamumo požymiai, kaip laikotarpis ir teritorija, kuriais remiantis griežtai nustatoma nusikalstamumo, kuris yra tiriamas, konkreti erdvė ir laiko tarpas, kuris yra nagrinėjamas.

Apibendrinant kriminologų pateikiamas nusikalstamumo sampratas, negalima nepaminėti J. Galinaitytės ir T. Rudzkių teiginio, kad pateikti visiems priimtina bendrą nusikalstamumo

sampratą yra labai keblu¹⁷, tačiau šiame darbe nusikalstamumas bus vertinamas palaikant J. Galinaitytės ir T. Rudzki pateikiamas sampratas, išskiriant tai, kad nusikalstamumas yra valstybei ir visuomenei pavojingas istoriškai kintantis save kuriantis sąlyginai savarankiškas socialinis teisinis reiškiny, nulemtas visuomenėje vykstančių socialinių procesų ir reiškinių, reikalaujantis nuolatinės valstybės ir visuomenės kontrolės, o charakterizuojant nusikalstamumą Lietuvoje bus naudojami statistiniai rodikliai ir viktimologinių tyrimų duomenys.

1.2. Šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje samprata

Per visą kriminologijos mokslo raidą išskirta daugybė nusikalstamumo sampratų, kurios analizuotos įvairiais laikotarpiais, tačiau kas tas „šiuolaikinis nusikalstamumas“? Kokia tiksli šio reiškinio sąvoka? Apibrėžimo taip ir nepavyko rasti. Nuspręsta pasitelkti gramatinį šio žodžių junginio aiškinimą. Nusikalstamumo samprata apibrėžta ankstesniame poskyryje. Pačia bendriausia prasme, nusikalstamumas – visuomeninis reiškinys, procesas, kurį sudaro visuma baudžiamų veikų, padarytų tam tikroje teritorijoje per tam tikrą laikotarpį. Dabartinės lietuvių kalbos žodyne žodis „šiuolaikinis“ apibrėžiamas kaip „šiuo laiku esantis“¹⁸. Taigi, apjungiant atskirai pateiktus žodžių „šiuolaikinis“ ir „nusikalstamumas“ aiškinimus, terminas šiuolaikinis nusikalstamumas pateiktinas kaip šiuo laiku esantis, dabartinis, visuomeninis reiškinys, kurį sudaro visuma baudžiamų veikų.

Toliau gvildenant šiuolaikinio nusikalstamumo sampratą pateikiamas atskirų mokslininkų požiūris į nusikalstamumo raidą ar atskirus analizuojamus laikotarpius.

A. Kiškis aiškina, kad kriminologai išskiria didelius nusikalstamumo raidos Lietuvoje laikotarpius, lygina juos, įvardija veiksnius ir jų pokyčius, turėjusius įtakos nusikalstamumui, atitinkamų laikotarpių bruožus ir pan.¹⁹ Remiantis šiuo aiškinimu galima prisiminti šio baigiamojo darbo įvade išreikštą mintį kalbant apie nagrinėjamos temos naujumą, kad bus nagrinėjamas dar neanalizuotas laikotarpis, t.y. 2006-2010 m., kuris bus laikomas šiuolaikinio nusikalstamumo atspindžiu Lietuvoje, nes 5 paskutinių metų laikotarpis leidžia išskirti nusikalstamumo kitimo tendencijas.

Toliau labai svarbu prisiminti tai, koks ypatingas įvykis mūsų šalyje buvo nepriklausomybės atkūrimas. Pasak G. Babachinaitės, nuo 1988 m. nusikalstamumas Lietuvoje plėtojantis rinkos ekonomikai ir kuriantis demokratinei visuomenei kito vis sparčiau, o ypač nuo tada, kai 1990 m. buvo atkurta nepriklausomybė²⁰. V. Justickis teigia, kad iki 1990 m. buvo

¹⁷ Galinaitytė J., Rudzki T. Šiuolaikinio nusikalstamumo sampratos problema // Jurisprudencija. 2005, Nr. 70 (62). P. 134-140.

¹⁸ Dabartinės lietuvių kalbos žodynas: Apie 50 000 žodžių lizdų / Lietuvių k. inst.; Redkol.: S. Keinys (vyr. red.) ir kt. – 3-čiasis patais. ir papild. Leid. – V.: Mokslo ir enciklopedijų 1-kla, 1993. – XXIV. P. 810.

¹⁹ Kiškis A. Nusikalstamumas Lietuvoje: ką pakeitė teisės reforma? // Jurisprudencija. 2006. Nr. 3(81). P. 33.

²⁰ Babachinaitė G. Socialiniai pokyčiai ir nusikalstamumas // Jurisprudencija. 2000. Nr. 15(7). P. 128-135.

„socialistinio“ nusikalstamumo, o po 1990 m. prasidėjo kitas – „kapitalistinio“ nusikalstamumo laikotarpis²¹. Taigi Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas sąlygojo visuomenės gyvenimo pokyčius, o kartu su jais ir nusikalstamumo kitimą, kuomet kalbama apie tuo laiku buvusį „šiuolaikinį“ nusikalstamumą.

Akcentuotinas ir dar vienas laikotarpis, jau gerokai po nepriklausomybės atkūrimo, kuomet lūžio tašku tampa 2003 m. Būtent tais metais įsigaliojo nauji LR baudžiamasis, baudžiamojo proceso ir bausmių vykdymo kodeksai. Šiuo laiku įvyko esminė teisės reforma - be nusikalstamų veikų kriminalizacijos ar dekriminalizacijos, pasikeitė nusikalstamų veikų registravimo ir apskaitos tvarka. Taigi galima teigti, kad 2003 m. prasidėjo naujas šiuolaikinio nusikalstamumo periodas²².

Kalbant apie šiuolaikinį nusikalstamumą, išskirtume ne tik tam tikrus laikotarpius ar periodus, bet dar paminėtume ir tam tikras nusikalstamų veikų rūšis, nusikaltimų formas, kurios gali būti analizuojamos nagrinėjant šiuolaikinio nusikalstamumo „fenomeną“. Šį teiginį suponavo knygoje „Šiuolaikinis nusikalstamumas“ pateiktos mokslinės medžiagos analizė²³. Minėtame veikale kaip šiuolaikiniai nusikaltimai įvardijamos tokios nusikaltimų formos, kaip ekonominiai nusikaltimai ir organizuotas nusikalstamumas, pinigų plovimas ir nusikaltimai finansams, nusikaltimai kibernetinėje erdvėje. Įvardinti nusikaltimai suponuoja mintį, kad į šiuolaikinio nusikalstamumo problemą turi būti žiūrima plačiai ir profesionaliai. Be to, kalbant apie šiuolaikinius nusikaltimus, galima pasakyti, kad iki šiol ši sritis tyrinėta keletu aspektų, tačiau apie galutinius tyrimus ir jų rezultatus vargu ar bus galima kada nors kalbėti, nes nusikalstamumas yra atsistatanti sistema, kuriai būdingas tęstinumas, nusikalstamų tradicijų perimamumas.

Apibendrinant, nusikalstamumo lygis įvairiais laikotarpiais veikiamas aibės įvairiausių veiksnių, kurie padeda nusikalstamumui vis labiau įsigalėti. Keičiantis laikmečiams keičiasi ir poveikio nusikalstamumui pobūdis bei jo didėjimo ar kritimo tendencijos, nusikaltimų registravimo reikalavimai. Ganėtinai didelę reikšmę nusikalstamumo lygio kitimui įvairiais laikotarpiais turi ir vykstantys socialiniai – ekonominiai procesai: gyvenimo lygio pokyčiai, gyventojų migracija, švietimas ir pan. Dabartiniu metu yra žymiai daugiau galimybių pažinti šį neigiamą socialinį reiškinį, nors ir sunku įvertinti tikrąją padėtį, kadangi pranešama toli gražu ne apie visas nusikalstamas veikas.

²¹ Justickis V. Kriminologija. 1 d. -Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2001. P. 300-301.

²² Pocevičius G. Šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje charakteristika / Teisės ir valdymo magistro baigiamasis darbas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas, 2009. – P. 9.

²³ Šiuolaikinis nusikalstamumas / Autorių kolektyvas. Redaktorius Tadas Klimas – Kaunas: VDU 1-kl., 2002. P. 210.

2. ŠIUOLAIKINIO NUSIKALSTAMUMO LIETUVOJE ANALIZĖ

Antrajame šio darbo skyriuje pirmiausiai suformuojamas šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje analizės modelis, po to atliekama registruoto nusikalstamumo statistikos ir viktimologinių tyrimų apie nusikalstamumą duomenų analizė bei šių duomenų tarpusavio palyginimas, pateikiama tiek nusikalstamas veikas darančių asmenų, tiek nusikalstamumo aukų charakteristika, nagrinėjama nusikalstamumo žala bei atskleidžiamos nusikalstamumo priežastys.

2.1. Šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje analizės metodikos pagrindimas

Metodologijos uždavinys – pasiūlyti kuo aiškesnį būdą tikrovei pažinti. Taigi šioje magistro baigiamojo darbo dalyje nustatomi nusikalstamumo tyrimo matai, suformuojamas jo analizės modelis, išskiriant tyrimo tikslus, uždavinius, tyrimo etapus, ir pagrindžiamas tyrimo instrumentarijus.

Priklausomai nuo problemos tyrimo lygio pasirenkamas vienas iš trijų tyrimo būdų: pozityvistinis, fenomenologinis arba mišrus požiūris. Šiame darbe, siekiant ištirti ne tik nusikalstamumo turinį, bet ir jį veikiančias priežastis, bus laikomasi mišraus tyrimo požiūrio, kuriam būdingas:

- ⇒ tyrimo problemos (hipotezių), orientuotos į siekiamus tikslus, suformavimas;
- ⇒ tyrimo objekto ir duomenų rinkimo principų pagrindimas;
- ⇒ duomenų apdorojimo būdų parinkimas;
- ⇒ išvadų formavimo ir jų teisingumo patikrinimo metodikos parinkimas.

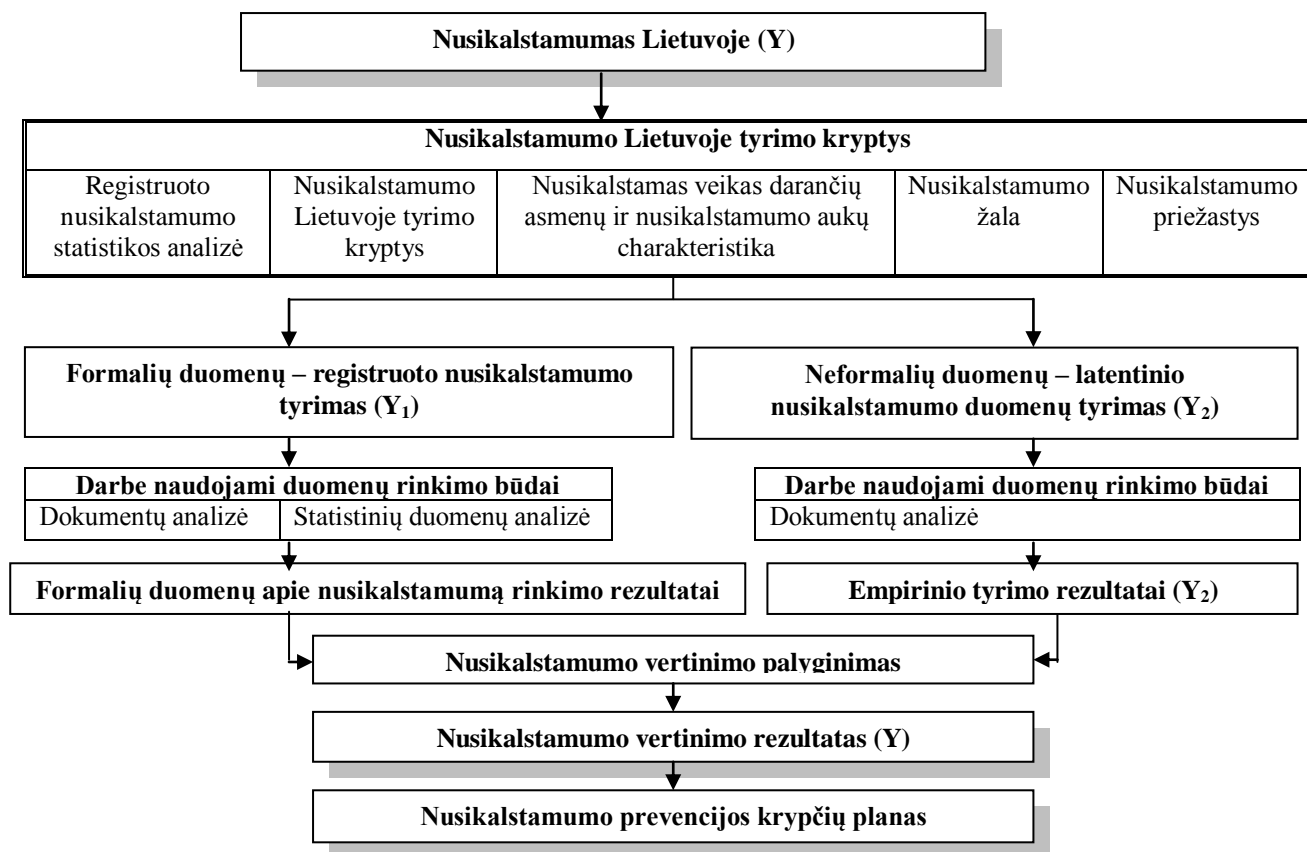
Tyrimo tikslas ir uždaviniai yra pateikti magistro baigiamojo darbo įvade.

Tyrimo metodologijoje nusikalstamumo lygiui Lietuvoje įvertinti sugretinamos (lyginamos) dvi pusės:

- Y_1 pusė, kurioje nusikalstamumui įvertinti siekiama panaudoti kuo daugiau faktiškų duomenų;
- Y_2 pusė, kuri atspindi subjektyvią asmenų nusikalstamumo patirtį.

Y_1 ir Y_2 duomenų palyginimas leidžia patikslinti nusikalstamumo vaizdą mūsų šalyje. Surinkus registruoto nusikalstamumo statistinius duomenis ir ištyrus asmeninę žmonių nusikalstamumo patirtį, galima juos palyginti ir įvertinti nusikalstamumą Lietuvoje.

1 paveiksle pateikiamas apibendrintas nusikalstamumo Lietuvoje analizės modelis.

Šaltinis: sudaryta autorės.

1 pav. Nusikalstamumo Lietuvoje analizės modelis

Nusikalstamumo Lietuvoje analizės modelyje pateiktus pagrindinius darbus galima suskirstyti į kelis etapus:

1) Pirmajame tyrimo etape analizuojamos nusikalstamumo tendencijos Lietuvoje 2006 – 2010 m. Europos šalių kontekste. Tam naudojami Lietuvos statistikos departamento, Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro ir Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos statistiniai duomenys bei statistinės analizės metodai (duomenų grupavimas, detalizavimas, apibendrinimas, palyginimas, dinamikos eilutės). Pažymėtina, kad Lietuvoje dauguma nusikalstamų veikų registruojama ikiteisminio tyrimo stadijoje. Analizei pasirinktas 5 metų laikotarpis, kuris kriminologinėje analizėje dažniausiai laikomas minimaliu, norint nustatyti tam tikras tendencijas.

Pagal G. Sakalauską²⁴ pagrindiniai registruoto nusikalstamumo rodikliai ir kiti nusikalstamumą apibūdinantys aspektai yra: registruotos nusikalstamos veikos; ištirtos nusikalstamos veikos; ištirti (įtariami / kaltinami) nusikalstamas veikas padarę asmenys; asmenys, kaltinami padarę nusikalstamas veikas ir perduoti teismui; nuteisti asmenys; laisvės atėmimu nuteisti asmenys; bausmes ar kitas baudžiamąsias priemones atliekantys asmenys; kalinių skaičius.

²⁴ Sakalauskas G. ir kt. Registruotas ir latentinis nusikalstamumas Lietuvoje: tendencijos, lyginamieji aspektai ir aplinkos veiksniai. Vilnius: Teisės institutas, 2011. P. 33.

Pažymėtina, kad nusikalstamumo statistinių rodiklių reikšmes įtakoja daug įvairių veiksnių. Tai natūrali nusikalstamumo statistikos būvio savybė. Modernus požiūris į nusikalstamumo analizę neatmeta nusikalstamumo raidos analizės dėl jo rodikliams įtakos turinčių veiksnių didelių pokyčių. Tik būtina nustatyti nusikalstamumo analizės laikotarpiu įvykusius reikšmingiausias teisės ir kitų veiksnių pokyčius.

2) Antrajame tyrimo etape atliekama viktimologinių tyrimų apie nusikalstamumą duomenų analizė ir kai kurie duomenys palyginami su registruoto nusikalstamumo rezultatais. Šiai analizei naudojami statistinės analizės (duomenų grupavimas, detalizavimas, apibendrinimas, palyginimas) ir kokybiniai tyrimo metodai. Lyginant viktimologinių tyrimų ir registruoto nusikalstamumo duomenis, pirmiausiai bus palyginami viktimologinių apklausų (tyrimų) apskaičiuotas viktimizacijos koeficientas ir registruoto nusikalstamumo viktimizacijos koeficientas.

Viktimologinių apklausų (tyrimų) viktimizacijos koeficientas skaičiuojamas pagal šią formulę:

$$K_{VR} = \frac{A_T}{G_{GR}} \quad (1);$$

čia: K_{VR} – viktimologinių tyrimų (apklausų) viktimizacijos koeficientas;

A_T – tyrimu nustatytų nusikalstamų veikų aukų skaičius;

G_{GR} – gyventojų, priklausančių atitinkamai amžiaus grupei, skaičius.

Registruoto nusikalstamumo viktimizacijos koeficientas skaičiuojamas pagal šią formulę:

$$K_{VB} = \frac{A_{ST}}{G} \quad (2);$$

čia: K_{VB} – registruoto nusikalstamumo viktimizacijos koeficientas;

A_{ST} – teisėsaugos institucijose registruotų nusikalstamų veikų aukų skaičius;

G – gyventojų skaičius.

3) Trečiajame etape pateikiama nusikalstamas veikas darančių asmenų ir tiesioginių nusikalstamumo aukų charakteristika. Šio etapo tyrimui taikomas tyrimo metodas - kokybinė literatūros analizė.

4) Ketvirtajame etape nagrinėjama nusikalstamumo žala, naudojant kokybinę analizę.

5) Penktajame etape nagrinėjamos nusikalstamumo priežastys. Analizė atliekama naudojant šiuos tyrimo metodus - kokybinę literatūros ir koreliacinę analizę.

Penktajame tyrimo etape tikrinamos iškeltos žemiau pateiktos hipotezės:

1 tyrimo hipotezė: nedarbo didėjimas didina nusikalstamumą.

2 tyrimo hipotezė: mažėjantis bendrasis vidaus produktas (BVP) didina nusikalstamumą.

3 tyrimo hipotezė: kuo didesnė socialinė nelygybė, tuo didesnis nusikalstamumas.

4 tyrimo hipotezė: kuo žemesnis išsilavinimas, tuo didesnis nusikalstamumas.

5 tyrimo hipotezė: alkoholio ir kitų svaigiųjų medžiagų vartojimas didina nusikalstamumą.

6) Paskutiniajame etape palyginami registruoto nusikalstamumo ir viktimologinių tyrimų rezultatais apskaičiuoto nusikalstamumo lygio duomenys, atliekamas galutinis nusikalstamumo Lietuvoje vertinimas, atliekama nusikalstamumo lygio Lietuvoje prognozė ir pasiūlomos nusikalstamumo prevencijos kryptys. Šiame etape naudojamas eksponentinio išlyginimo metodas, kokybinė analizė.

Nusikalstamumo analizės metodai (būdai) - tai būdai analizės šaltiniams apdoroti, susisteminti ir apibendrinti. Siekiant magistro baigiamojo darbo tikslo, naudotasi įvairiais moksliniais metodais.

Atliekant registruoto nusikalstamumo šalyje analizę, naudoti šie statistinės analizės metodai – duomenų grupavimas, skaidymas, detalizavimas, palyginimas, dinamikos eilutės. Duomenų grupavimas – bendros informacinės bazės suskaidymas į dalis pagal tam tikrus požymius. Skaidymas, detalizavimas – tai sintetinių rodiklių skaidymas įvairiomis kryptimis: pagal formavimo veiksnius, kokybinius požymius, vietą ir laiką, sudedamąsias dalis, kombinuotas. Palyginimas – kokybinis ir kiekybinis - tai vienas labiausiai paplitusių analizės metodų. Dinamikos eilutės yra eilės absoliutinių ar santykinų dydžių, apibūdinančių reiškinį laiko požiūriu. Koreliacinė analizė – tai būdas, kuris įvertina statistinio ryšio tarp atsitiktinių kintamųjų egzistavimą.²⁵ Šio ryšio stiprumui nustatyti apskaičiuojamas koreliacijos koeficientas – dviejų atsitiktinių kintamųjų tarpusavio ryšio matas. Šiame darbe koreliacijos koeficientas apskaičiuojamas naudojant Microsoft Excel programos funkciją CORREL. Priklausomai nuo gautos koeficiento reikšmės formuluojamos išvados apie ryšio stiprumą²⁶: tarp stebėtų kintamųjų nėra ryšio (lygu 0), yra labai silpnas (iki 0,2), silpnas (nuo 0,2 iki 0,5), vidutinio stiprumo (nuo 0,5 iki 0,7), stiprus (nuo 0,7 iki 0,9), labai stiprus ryšys (daugiau kaip 0,9).

Kadangi ryšio stiprumo įverčiai apskaičiuojami pagal stebinius, tikrinamas apskaičiuotų įverčių reikšmingumas. Egzistuojančio statistinio ryšio statistinis reikšmingumas įvertinamas naudojant Stjudento kriterijų, pagal apskaičiuotas įverčių reikšmes. Laikoma, kad koreliacijos koeficientas r yra reikšminis, jei galioja ši nelygybė²⁷:

$$\frac{|r_{xy}|}{S_r} > t_{(1-Q)/2; (n-2)} \quad (3);$$

čia: S_r – koreliacijos koeficiento standartinis nuokrypis;

$t_{(1-Q)/2; (n-2)}$ – Stjudento skirstinio su $(n-2)$ laisvės laipsnių $(1-Q)/2$ lygmens kritinė reikšmė (imama iš statistinių lentelių);

²⁵ Boguslauskas V. Ekonometrikos pagrindai. Kaunas: Technologija. 2004. P. 49-51.

²⁶ Ten pat.

²⁷ Ten pat.

n – stebinių skaičius;

Q - pasiklovimo lygmuo. Praktiškai dažniausiai t reikšmė nustatoma esant 95 % pasiklovimo lygmeniui.

Koreliacijos koeficiento standartinis nuokrypis apskaičiuojamas pagal formulę:

$$S_r = \sqrt{\frac{1 - r_{x,y}^2}{n - 2}} \quad (4);$$

Pasirinktas 95 proc. pasiklovimo lygmuo, laisvės laipsniai intims skirtingi, priklausomai nuo stebinių skaičiaus. Naudojant šį metodą, veiksniams, įtakojančioms nusikalstamumą, įvertinti vertinamas nedarbo, išsilavinimo, svaigiųjų medžiagų vartojimo ir kitų rodiklių bei nusikalstamumo ryšys.

Suformuluoti pagrindiniai nusikalstamumo Lietuvoje 2006 – 2010 m. tyrimo metodai ir etapai, iš kurių pirmasis atliekamas kitame baigiamojo darbo poskyryje.

2.2. Registruoto nusikalstamumo statistikos analizė (būklė, lygis, struktūra, dinamika)

Šiame magistro baigiamojo darbo poskyryje analizuojama registruoto nusikalstamumo Lietuvoje statistika arba dar kartais vadinamoji oficialioji nusikalstamumo statistika: tiek struktūros, tiek dinamikos požiūriu.

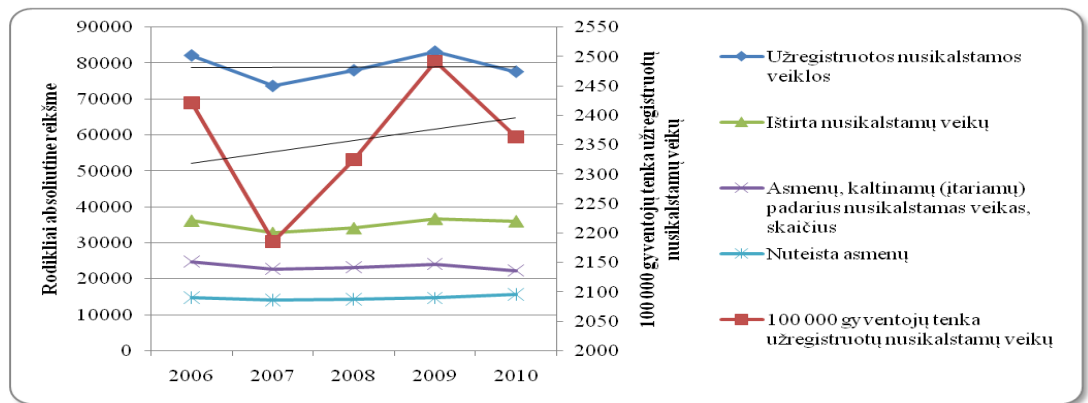
Pagrindiniai nusikalstamumo rodikliai absoliutinėmis reikšmėmis pateikiami 2 lentelėje.

2 lentelė. **Pagrindinių registruoto nusikalstamumo rodiklių Lietuvoje dinamika 2006 – 2010 metais**

Rodikliai	2006	2007	2008	2009	2010
Užregistruotos nusikalstamos veiklos	82155	73741	78060	83203	77669
Iš jų: nusikaltimai	75474	67990	71972	76291	70618
baudžiamieji nusižengimai	6681	5751	6088	6912	7051
100 000 gyventojų tenka užregistruotų nusikalstamų veikų	2421	2185	2325	2492	2363
Ištirta nusikalstamų veikų	36244	32828	34143	36788	36096
Ištirtų nusikalstamų veikų dalis, proc.	44,1	44,5	43,7	44,2	46,5
Asmenų, kaltinamų (įtariamų) padarius nusikalstamas veikas, skaičius	24831	22703	23235	24111	22312
Nuteista asmenų	14717	14057	14295	14664	15689

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos statistikos departamentą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> ; prisijungimo laikas 2011-10-15.

Remiantis 2 lentelėje pateiktais duomenimis, toliau apskaičiuojami registruoto nusikalstamumo pokyčių rodikliai, kurie pateikiami 1 priede, o pagrindinės registruoto nusikalstamumo tendencijos – 2 paveiksle.

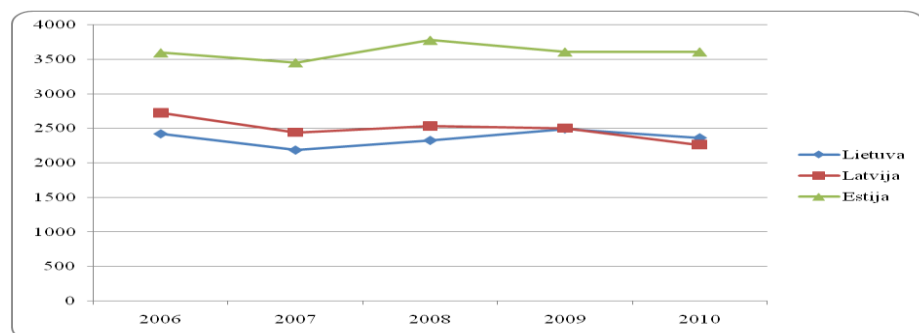

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis. <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> ; prisijungimo laikas 2011-10-15

2 pav. Pagrindinės registruoto nusikalstamumo Lietuvoje kitimo tendencijos 2006 – 2010 m.

Analizuojamu laikotarpiu registruotas nusikalstamumas kito netolygiai: 2007 metais sumažėjo (10,2 proc.), o 2007 – 2009 m. kasmet didėjo, tačiau 2010 metais vėl sumažėjo (5,5 proc.), nors ir nepasiekė 2007 m. lygio, kai buvo užregistruota mažiausiai nusikalstamų veikų. Tokia pati kitimo tendencija pastebima ir tarp vienos iš nusikalstamų veikų rūšių: nusikaltimų bei 100 000 gyventojų tenkančių nusikalstamų veikų rodiklio. Tuo tarpu baudžiamieji nusizengimai sumažėjo 2007 metais, lyginant su ankstesniais metais, o vėliau 2007 - 2010 m. laikotarpiu kasmet didėjo. Užregistruotų nusikalstamų veikų tiesė (žr. 2 pav.) rodo, kad registruotas nusikalstamumas Lietuvoje 2006 – 2010 m. buvo panašaus lygio. Tuo tarpu 100 000 gyventojų tenkančių užregistruotų nusikalstamų veikų trendo linija rodo, kad nagrinėjamu penkerių metų laikotarpiu registruotas nusikalstamumas 100 tūkst. gyventojų didėjo.

Nagrinėjant kriminogeninę padėtį nepriklausomybės laikotarpiu, visose trijose Baltijos šalyse pastebimos panašios tendencijos – iš pradžių registruotų nusikaltimų skaičius didėjo, o vėliau stabilizavosi arba ėmė mažėti. Nagrinėjamu 2006 – 2010 m. laikotarpiu registruoto nusikalstamumo padėtis šiose šalyse kito beveik sinchroniškai vienodai (žr. 3 paveikslą).

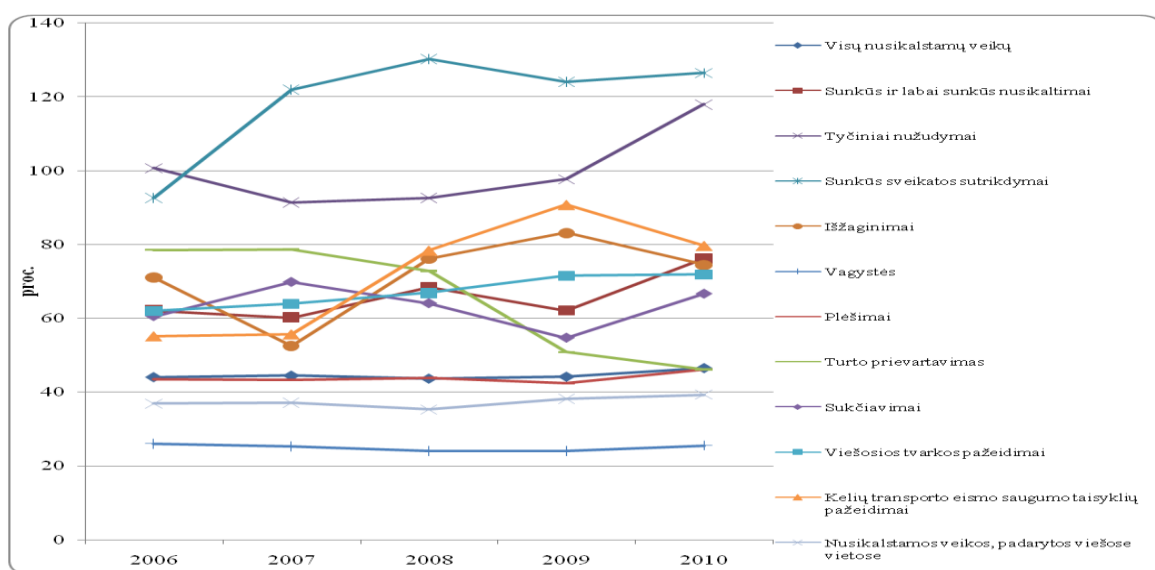

Šaltinis: sudaryta autorės pagal LR Prokuratūros veiklos 2010 m. ataskaitą. <http://www.prokuraturos.lt/Veikla/Ataskaitos/tabid/413/Default.aspx> ; prisijungimo laikas 2011-10-15.

3 pav. Nusikalstamumo lygis Baltijos šalyse 2006 – 2010 m. (100 000 gyventojų tenka registruotų nusikalstamų veikų)

Reikia pažymėti, kad 2006 – 2010 m. laikotarpiu Lietuvoje užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius buvo apie trečdalį didesnis negu kitose Baltijos šalyse. Tačiau nusikalstamų veikų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, Lietuvoje buvo mažesnis negu Estijoje ir didesnis negu Latvijoje, tačiau mažesnis už vidutinį ES šalių lygį.

Nagrinėjamu laikotarpiu ištirtų nusikalstamų veikų rodikliai absoliutinėmis reikšmėmis Lietuvoje kito tomis pačiomis tendencijomis, kaip ir registruotos nusikalstamos veikos. Tuo tarpu kito ištirtų nusikalstamų veikų padėtį atspindinčio rodiklio – ištirtų nusikalstamų veikų dalies – dinamika 2006 – 2010 m. buvo kitokia. Nagrinėjamu laikotarpiu ištirtų nusikalstamų veikų dalis didėjo, išskyrus 2007 – 2008 m. Pažymėtina, kad baudžiamųjų nusižengimų ištiriama procentine išraiška daugiau negu nusikaltimų. 4 paveiksle pateikiama pagrindinių nusikalstamų veikų ištirimo rodikliai.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis: http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=12&metai=2011&menuo=7®ionas=0&id3=1 ; prisijungimo laikas 2011-10-15

4 pav. Ištirtų nusikalstamų veikų dalis proc. Lietuvoje 2006 – 2010 m.

Kaip matyti iš 4 paveikslo, Lietuvoje 2006 – 2010 m. laikotarpiu ištirta tik mažiau nei pusė (šiek tiek virš 40 proc.) registruotų nusikalstamų veikų. Tai maždaug atitinka Vakarų šalių vidurkį.

Sunkių ir labai sunkių nusikaltimų (tyčinių nužudymų, sunkių sveikatos sutrikdymų ir pan.) ištirimo lygis 2006 – 2010 m. laikotarpiu buvo labai aukštas (66 – 119 proc.). Daugiau negu vidutiniškai ištirta ir kelių transporto eismo saugumo taisyklių ir viešosios tvarkos pažeidimų, išžaginimų, turto prievartavimų, sukčiavimų, nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis. Mažiau nei vidutiniškai ištirta vagysčių, nusikalstamų veikų, padarytų viešose vietose (25 – 37 proc.).

Nagrinėjant ištirtų nusikalstamų veikų dalies pokyčius pagal atskiras veikų rūšis, išryškėja tokia tendencija: užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiaus smarkus padidėjimas lemia ištirtų

nusikalstamų veikų dalies didelį sumažėjimą. Minėta tendencija, atspindinti A. Kiškio minimą natūralų vienodų išteklių dėsningumą – kuo daugiau užregistruojama nusikalstamų veikų, tuo mažiau jų ištiriama²⁸, pastebėta šiose pagrindinėse nusikalstamosiose veikose: sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai, išžaginimai, vagystės, sukčiavimai.

Galima pastebėti ir kitą tendenciją – didelis užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiaus pokytis su dideliu ištirtų nusikalstamų veikų dalies pokyčiu ta pačia linkme. Ši tendencija paminėtina nusikalstamosiose veikose, susijusiose su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, nužudymuose, nusikaltimuose, padarytuose naudojant šaunamąjį ginklą ir kt. Tikėtina, kad šių veikų atveju tiek užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiaus, tiek ištirtų nusikalstamų veikų dalies kaita ta pačia linkme susijusi su santykinai didele ištirtų tokių veikų dalimi.

Kai kurie autoriai (G. Sakalauskas)²⁹ mano, kad asmenų, kaltinamų (įtariamų) padarius nusikalstamas veikas, skaičius apie realų nusikalstamumą pasako daugiau nei registruotos veikos, nors šiuo atveju taip pat itin svarbus ikiteisminio tyrimo institucijų veiklos efektyvumo veiksnys, priklausantis nuo šių institucijų galių, turimų materialinių ir žmogiškųjų išteklių. Toks asmuo nustatomas tik ištyrus įvykį, o tai padaryti pavyksta ne visuomet. Asmenų, kaltinamų (įtariamų) padarius nusikalstamas veikas, skaičiaus dinamika (žr. 2 pav. ir 1 priedą) Lietuvoje 2006 – 2010 m. buvo panaši, kaip ir užregistruotų nusikalstamų veikų. Asmenų, kaltinamų (įtariamų) padarius nusikalstamas veikas, skaičius 100 000 gyventojų Lietuvoje 2007 m. buvo mažesnis nei daugelyje Vakarų Europos šalių³⁰.

Kitas svarbus statistinis registruoto nusikalstamumo rodiklis bei šalies baudžiamosios politikos išraiška yra nuteistų asmenų skaičius (žr. 2 lentelę). G. Sakalauskas³¹ nurodė, kad galima teigti, jog iš visos nusikalstamumo statistikos nuteistų asmenų statistika rodo tikruosius nusikalstamumo skaičius. Kitaip tariant, šie statistikos skaičiai rodo tą beveik neginčijamą registruotų nusikaltėlių dalį ir jos kitimo dinamiką. 2007 metais nuteistų asmenų šiek tiek (4,5 proc.) sumažėjo, tačiau vėliau iki 2010 m. šis skaičius kasmet didėjo. Tačiau šį rodiklį (tenkantį 100 000 gyventojų) analizuojant Europos šalių kontekste, matyti, kad nuteistų asmenų skaičius Lietuvoje taip pat mažesnis už daugelio Europos šalių³². Toliau bus trumpai aptariamos nusikalstamumo tendencijos atskiruose Lietuvos miestuose ir (ar) rajonuose.

²⁸ Kiškis A. Nusikalstamumas Lietuvoje: ką pakeitė teisės reforma? // Jurisprudencija. – Vilnius, 2006, t. (81). P. 35.

²⁹ Sakalauskas G. ir kt. Registruotas ir latentinis nusikalstamumas Lietuvoje: tendencijos, lyginamieji aspektai ir aplinkos veiksniai. Vilnius: Teisės institutas, 2011. P. 33.

³⁰ Ten pat. P. 39.

³¹ Ten pat. P. 33.

³² Ten pat. P. 41.

3 lentelė. Nusikalstamų veikų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006 – 2010 m.

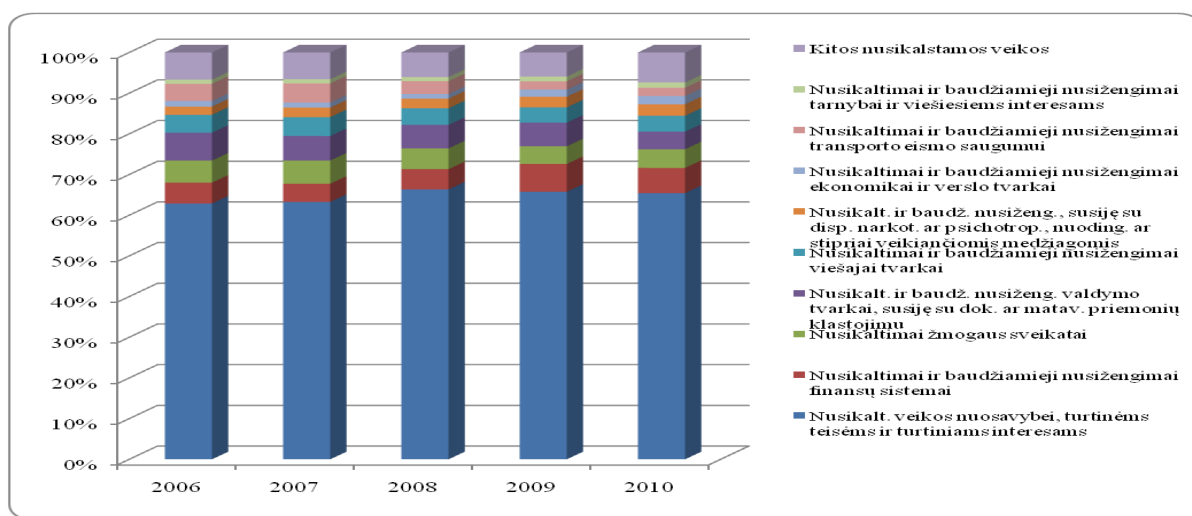
Miestai / rajonai	2006	2007	2008	2009	2010
Vilnius	4094,1	3679,4	4479,7	4430,5	3727,3
Kaunas	2836,4	2433,4	2507,3	2878,6	2736,2
Klaipėda	2858,7	2757,9	2932,7	3079,8	2853,2
Šiauliai	2168,4	2144,1	2204,1	2518,5	2472,5
Panevėžys	2307,6	2036,3	2136,5	2341,2	2110,9
Ukmergės rajonas	1559	1556	1889	2051	2060

Šaltinis: LR Prokuratūros veiklos 2010 metais ataskaita, 14 p. www.prokuraturos.lt/Veikla/Ataskaitos/tabid/413/Default.aspx; prisijungimo laikas 2011-10-15.

Kaip matyti, didžiausiose Lietuvos miestuose nusikalstamumo tendencijos buvo pakankamai panašios: nusikalstamumas 2007 m., lyginant su ankstesniu laikotarpiu, sumažėjo, 2008 – 2009 m. nusikalstamų veikų skaičius, išskyrus Vilnių, didėjo, o 2010 m. vėl sumažėjo. Tačiau nusikalstamumo lygis 2010 m. vis dar buvo didesnis lyginant su 2007 m. laikotarpiu, kada nusikalstamumas buvo mažiausias. Iš penkių didžiausių Lietuvos miestų daugiausia nusikalstamų veikų 100 tūkst. gyventojų teko Vilniui, po to – Klaipėdai, o mažiausiai - Panevėžiui.

Pažymėtina, kad 2010 m., lyginant su ankstesniais metais, priešingai bendroms nusikalstamumo ir nusikalstamumo didžiausiose šalies miestuose tendencijoms, užregistruotų nusikalstamų veikų padaugėjo Birštono mieste, Alytaus, Jonavos, Lazdijų, Mažeikių, Molėtų, Prienų, Raseinių, Rokiškio, Šakių ir Šilalės rajonuose. Ukmergės rajone, nors bendras užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius 2006 – 2010 m. kito tokiomis pačiomis tendencijomis, kaip ir visoje šalyje, tačiau 100 tūkst. gyventojų tenkantis nusikalstamų veikų skaičius nagrinėjamu laikotarpiu kasmet augo (žr. 3 lentelę).

Nusikalstamų veikų rodikliai pagal sustambintas nusikalstamų veikų rūšis pateikiami 2 priede. Toliau trumpai nagrinėjama nusikalstamų veikų struktūra Lietuvoje 2006 – 2010 m. laikotarpiu, kuri pateikiama 5 paveiksle, o detaliau - 3 priede.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

5 pav. Registruoto nusikalstamumo Lietuvoje struktūra 2006 – 2010 m.

Kaip matyti, nagrinėjamu laikotarpiu didžiausią lyginamąją dalį registruoto nusikalstamumo struktūroje sudaro nusikalstamos veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams (62,9 – 66,3 proc.), kurių lyginamoji dalis iki 2008 m. didėjo, o vėliau mažėjo, tačiau 2010 m. išliko didesnis negu 2006 m. Kitos nusikalstamos veikos savo lyginamąją dalimi tarp nusikalstamų veikų taip žymiai neišsiskiria, kaip veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams. Antroje vietoje pagal lyginamąją dalį 2006 – 2010 m. buvo nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai finansų sistemai (4,5 – 6,8 proc.), valdymo tvarkai, susiję su dokumentų ar matavimo priemonių klastojimu (4,3 – 6,9 proc.), viešajai tvarkai (3,7 – 4,6 proc.), nusikaltimai žmogaus sveikatai (4,3 – 5,7 proc.). Panašią, bet jau mažesnę lyginamąją dalį sudarė nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai transporto eismo saugumui (2 – 4,7 proc.), susiję su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis (2-2,8 proc.), nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai (1,2 – 2,1 proc.). Nusikalstamos veikos tarnybai ir viešiesiems interesams visu nagrinėjamu laikotarpiu sudarė panašią lyginamąją dalį nusikalstamumo struktūroje – 1 – 1,3 proc. Likusią nusikalstamų veikų dalį (5,9 – 7,4 proc.) sudarė kitos nusikalstamos veikos, kurių per metus užregistruojama mažiau kaip 1000 (išsamiau žr. 3 priedą). Tarp kitų nusikalstamų veikų šiek tiek reikšmingesnė pagal lyginamąją dalį nusikalstamų veikų teisingumui grupė (nuo 0,7 proc. 2006 metais iki 1,1 proc. 2010 m.), o kitos nusikalstamos veikos nesiekė 1 proc. Mažiausią lyginamąją dalį registruotų nusikalstamų veikų struktūroje 2006 – 2010 metais sudarė nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai žmoniškumui, šalies nepriklausomybei, teritorijos vientisumui, konstitucinei tvarkai, rinkimų teisėms, žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui ir kt., karo nusikaltimai (iki 0,7 proc.).

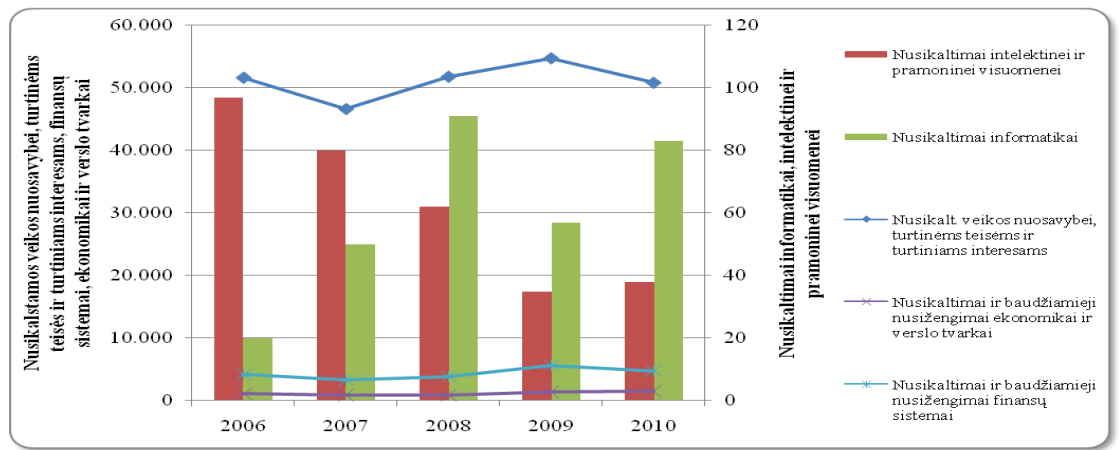
Apibendrinant būtų galima pasinaudoti Nacionalinėje nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programoje³³ pateikiama išvada, kad nusikalstamumo lygis Lietuvoje nekelia realios grėsmės valstybės stabilumui ir nesukelia socialinės krizės, tačiau išlieka socialiai nepriimtinas, neigiamai veikia visuomeninio gyvenimo sritis ir mažina gyventojų saugumą.

Toliau, kad būtų galima padaryti konkretesnes išvadas, atliekama detalesnė atskirų rūšių nusikalstamų veikų Lietuvoje 2006 – 2010 m. laikotarpiu analizė.

2.2.1. Turtinio ir ekonominio pobūdžio nusikalstamos veikos

Turtinio ir ekonominio pobūdžio nusikalstamų veikų, kurios sudaro didžiausią lyginamąją dalį tarp visų nusikalstamų veikų, rodikliai absoliutinėmis reikšmėmis pateikiami 4 priede, struktūra – 5 priede, o pagrindinių grupių nusikalstamų veikų dinamika 2006 – 2010 m. – 6 paveiksle.

³³ Lietuvos Respublikos Seimo 2003-03-20 nutarimu Nr. IX-1383 (su vėlesniais pakeitimais) patvirtinta Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa. P. 5.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

6 pav. Turtinio ir ekonominio pobūdžio nusikalstamų veikų Lietuvoje dinamika 2006 – 2010 m.

Kaip matyti, kai kurių turtinio ir ekonominio pobūdžio nusikalstamų veikų (nusikalstamų veikų nuosavybei, turtinėms teisėms ir interesams, finansų sistemai) dinamika nagrinėjamu laikotarpiu buvo panaši, kaip ir visų užregistruotų nusikalstamų veikų – 2007 m. sumažėjo, 2008 – 2009 m. padidėjo, o 2010 m. vėlgi sumažėjo. Tuo tarpu nusikalstamų veikų ekonomikai ir verslo tvarkai 2008 - 2010 m. daugėjo. Nusikalstamų informatikai, pramoninei ir intelektinei visuomenei kaita 2006 – 2010 m. buvo netolygi. Apibendrintai galima daryti prielaidą, kad turtinio ir ekonominio pobūdžio nusikalstamų veikų dinamika susijusi su ekonominės padėties šalyje pokyčiais.

Registruotų turtinio ir ekonominio pobūdžio nusikalstamų veikų struktūroje nagrinėjamu laikotarpiu didžiąją dalį (apie 90 proc.) sudarė nusikalstamos veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir interesams, tarp kurių daugiausiai buvo vagysčių (virš 70 proc.). Tokia tendencija yra daugelyje pasaulio šalių, ir būtent vagysčių dinamika daro didelę įtaką bendro nusikalstamumo dinamikai. Vagysčių dinamika 2006 – 2010 m. (žr. 4 priedą) tapati visų užregistruotų nusikalstamų veikų dinamikai. Pagrindinių vagysčių rūšių rodikliai nagrinėjamu laikotarpiu pateikti 6 priede. Vidutiniškai po šeštadalį ar septintadalį visų vagysčių sudarė vagystės, padarytos įsibraunant gyvenamąsias patalpas, kurių lyginamoji dalis tarp vagysčių 2006 – 2010 m. kasmet mažėjo ir vagystės iš transporto priemonių (žr. 6 priedą). Mažesnę vagysčių iš gyvenamųjų patalpų skaičių rodo ir pastarųjų metų viktimizacijos lygio tyrimų duomenys, kurie nagrinėjami magistro baigiamojo darbo 2.3 poskyryje. Transporto priemonių vagystės Lietuvoje 2006 – 2010 metais sudarė nuo 10,8 proc. iki 12,2 proc. visų užregistruotų vagysčių.

Plėšimų, sukčiavimų, turto sunaikinimų ar sugadinimų lyginamoji dalis buvo panaši ir buvo antroji pagal dydį nusikalstamų veikų grupė tarp nusikalstamų veikų nuosavybei, turtinėms teisėms ir interesams. Pažymėtina, kad plėšimų apimtis nagrinėjamu laikotarpiu kasmet mažėjo. Tačiau 2007 m. registruotų plėšimų lygis Lietuvoje buvo vienas didžiausių ES šalyse. Sukčiavimų apimtis

taip pat kasmet sumažėdavo, išskyrus 2009 m., kai jų padaugėjo 49 proc. Tuo tarpu turto sunaikinimų ar sugadinimų 2006 – 2009 m. kasmet daugėjo, ir tik 2010 m. šių nusikalstamų veikų sumažėjo, lyginant su ankstesniais metais. Kitos nusikalstamos veikos sudarė nežymią – iki 1-2 proc. nusikalstamų veikų nuosavybei, turtinėms teisėms ir interesams dalį.

Vagysčių, turto sunaikinimo ir sugadinimo bei sukčiavimų struktūra (nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai) bei nutrauktų veikų rodikliai pateikiami 7 priede. Kaip matyti, didžiąją šių nusikalstamų veikų dalį sudarė nusikaltimai ir nusikalstamų veikų, kurios buvo nutrauktos pagal Baudžiamojo proceso kodekso 3 ir 212 straipsnius, dalis, kuri 2006 – 2010 m. laikotarpiu didėjo. Ypatingai daug buvo nutrauktų sukčiavimo atvejų (2010 m. – 37,2 proc. užregistruotų šios rūšies nusikalstamų veikų).

Antroji pagal dydį (6 – 9 proc.) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų grupė yra nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai finansų sistemai (žr. 5 priedą). Tarp šių nusikalstamų veikų dominavo netikrų pinigų ar vertybinių popierių pagaminimas, laikymas arba realizavimas, netikrų mokėjimo instrumentų gaminimas ar neteisėtas disponavimas jais, neteisėtas mokėjimo priemonės ar jos duomenų panaudojimas, taip pat apgaulingas apskaitos tvarkymas. 2006 – 2010 m. laikotarpiu Lietuvoje netikrų pinigų ar vertybinių popierių pagaminimo, laikymo arba realizavimo bei netikrų mokėjimo instrumentų gaminimo ar neteisėto disponavimo jais atvejų kasmet mažėjo, išskyrus atitinkamai 2009 m. ir 2010 m. Tuo tarpu neteisėto mokėjimo priemonių ar jų duomenų naudojimo kaita buvo priešinga: 2006 – 2009 m. didėjo ir tik 2010 m. šiek tiek sumažėjo.

Trečioji pagal dydį (2 – 3 proc.) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų grupė buvo nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai (žr. 5 priedą), kurių daugiau kaip pusę (51 – 65 proc.) sudarė neteisėtas namų gamybos stiprių alkoholinių gėrimų ir aparatų jiems gaminti gaminimas, laikymas ir realizavimas, taip pat kontrabanda (7 – 13,3 proc.), neteisėtas disponavimas akcizais apmokestintomis prekėmis (6,2 – 10,9 proc.). Neteisėto namų gamybos stiprių alkoholinių gėrimų ir aparatų jiems gaminti gaminimo, laikymo ir realizavimo atvejų 2006 - 2008 metais mažėjo, o vėliau vėl pradėjo daugėti. Nagrinėjamu 2006 – 2010 m. laikotarpiu pastebimas bendras kontrabandos ir neteisėto disponavimo akcizais apmokestintomis prekėmis augimas.

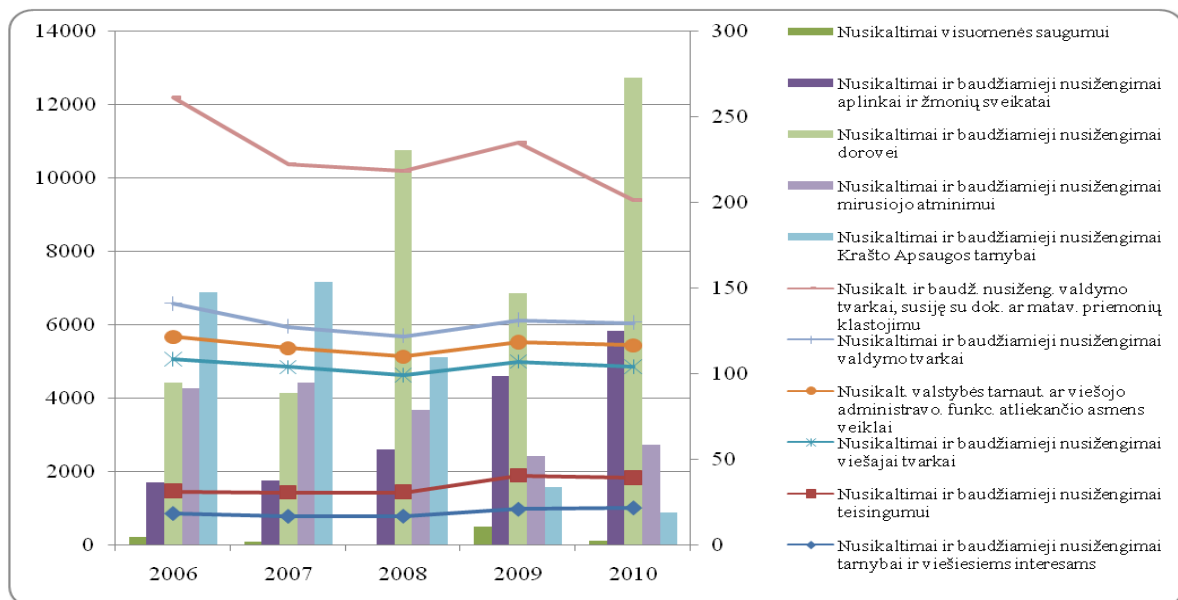
Nusikaltimų dalis intelektinei ir pramoninei visuomenei bei informatikai tarp turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų 2006 – 2010 m. laikotarpiu buvo labai nežymi.

Pažymėtina, kad ekonominio pobūdžio nusikalstamos veikos dažniausiai užregistruojamos atitinkamų tarnybų iniciatyva. Jos labiau apibūdina šių tarnybų veiklą, o ne realųjį nusikalstamumą.³⁴

³⁴ Kiškis A. Nusikalstamumas Lietuvoje: ką pakeitė teisės reforma? // Jurisprudencija. – Vilnius, 2006, t. (81). P. 34.

2.2.2. Nusikalstamos veikos tarnybai, viešiesiems interesams, teisingumui, visuomenės saugumui, viešajai tvarkai, valdymo tvarkai ir kita

Šio tipo nusikalstamų veikų rodikliai absoliutinėmis reikšmėmis pateikiami 8 priede, o pagrindinių grupių nusikalstamų veikų dinamika 2006 – 2010 m. – 7 paveiksle.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

7 pav. Nusikalstamų veikų tarnybai, viešiesiems interesams, teisingumui, visuomenės saugumui, viešajai ir valdymo tvarkai ir kt. dinamika Lietuvoje 2006 – 2010 m.

Pastebima bendra šio pobūdžio nusikalstamų veikų mažėjimo 2006 – 2010 m. tendencija. Minėtu laikotarpiu kasmet mažėjo tik nusikalstamų veikų viešajai tvarkai. 2007 m. sumažėjo, o vėliau iki 2010 m. kasmet daugėjo nusikalstamų veikų tarnybai ir viešiesiems interesams, valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens veiklai. 2006 – 2010 m. laikotarpiu didėjo, o 2010 m. sumažėjo nusikalstamų veikų teisingumui. Nusikalstamų veikų valdymo tvarkai skaičius 2006 – 2008 m. didėjo, o 2008 – 2010 m. mažėjo. Nusikalstamų veikų valdymo tvarkai, susijusių su dokumentų ar matavimo priemonių klastojimu, kitimo tendencija vėlgi buvo kitokia: 2007 m. sumažėjo, 2007 – 2009 m. padidėjo, 2010 m. vėlgi sumažėjo. Kitų nedidelę lyginamąją dalį tarp šio pobūdžio nusikalstamų veikų dinamika taip pat buvo labai netolygi.

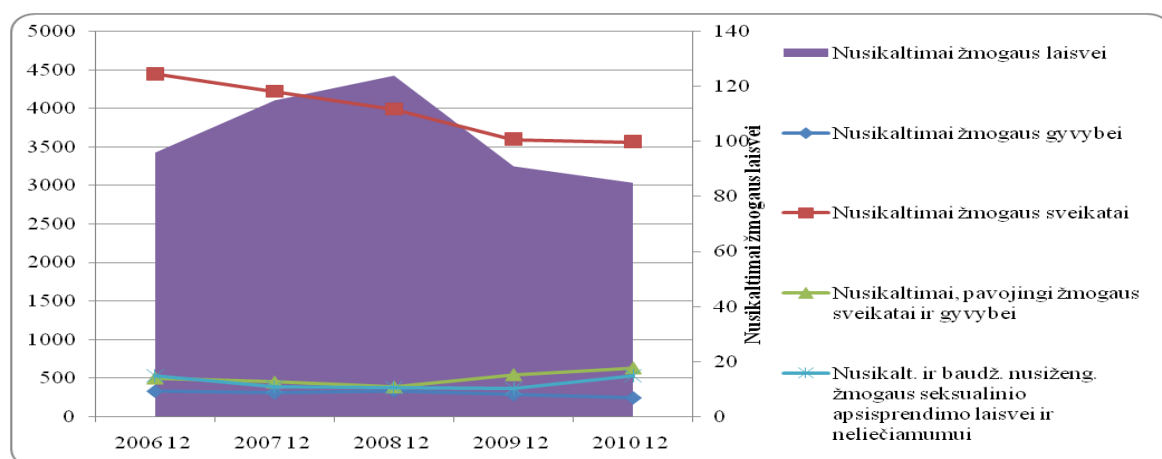
Nusikalstamų veikų tarnybai, viešiesiems interesams, teisingumui, visuomenės saugumui, viešajai ir valdymo tvarkai struktūra pateikiama 8 priede. Didžiausią lyginamąją dalį (apie du trečdalius) šių nusikalstamų veikų struktūroje nagrinėjamu laikotarpiu sudarė nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai viešajai tvarkai ir valdymo tvarkai (susiję su dokumentų ar matavimo priemonių klastojimu). Nusikalstamų veikų viešajai tvarkai skaičių praktiškai sudaro tik viešosios tvarkos pažeidimai. Nusikalstamų veikų valdymo tvarkai, susijusių su klastojimu, didžiąją dalį (virš 80 proc.) sudaro dokumentų suklastojimas ar suklastotų dokumentų panaudojimas arba

realizavimas, taip pat antspaudo, spaudo ar dokumento pagrobimas arba pagrobtojo panaudojimas (7 – 12 proc.).

Trečiąją pagal dydį lyginamąją dalį nusikalstamų veikų tarnybai, viešiesiems interesams, teisingumui, visuomenės saugumui, viešajai ir valdymo tvarkai struktūroje sudaro nusikalstamos veikos tarnybai ir viešiesiems interesams, iš kurių daugiausiai užregistruojama tokių nusikalstamų veikų, kaip papirkimas (38-48 proc.), piktnaudžiavimas (34,7 – 44,7 proc.), kyšininkavimas (8,2 – 10,8 proc.).

2.2.3. Smurtinio pobūdžio nusikalstamos veikos

Į smurtines nusikalstamas veikas įtraukiami šiame darbe minėti nusikaltimai žmogaus gyvybei, sveikatai, laisvei, nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui. Smurtinio pobūdžio nusikalstamų veikų absoliutiniai rodikliai pateikiami 9 priede. Sustambintų smurtinių nusikalstamų veikų grupių dinamika Lietuvoje 2006 – 2010 metais pateikiama 8 paveiksle.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

8 pav. Smurtinio pobūdžio nusikalstamų veikų dinamika Lietuvoje 2006 – 2010 m.

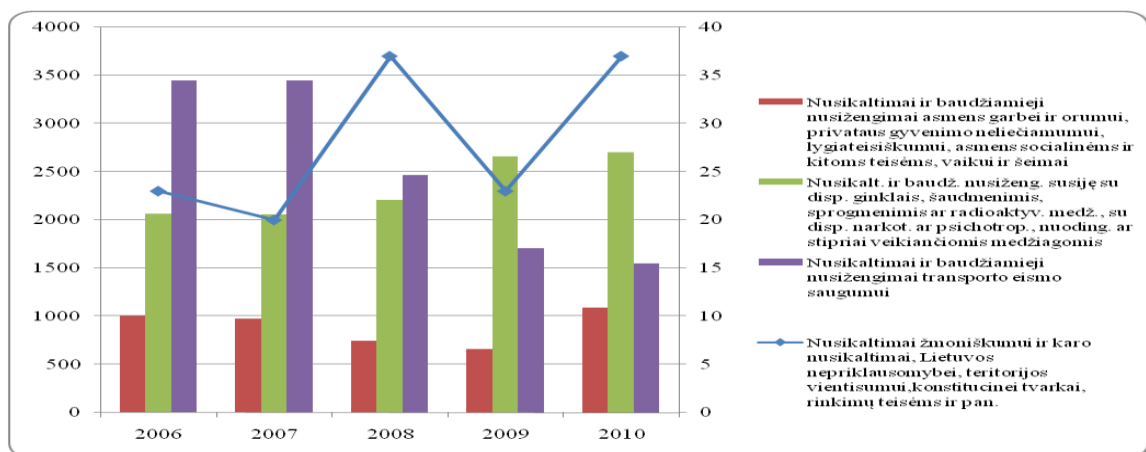
Teigiama tendencija – užregistruotų nusikaltimų žmogaus gyvybei, sveikatai ir laisvei mažėjimas 2006 – 2010 m. Tiesa, nusikaltimai žmogaus gyvybei šiuo laikotarpiu buvo šiek tiek padidėję 2008 m. Analogiškos ir nužudymų, sudarančių apie 90 proc. visų nusikaltimų žmogaus gyvybei, kitimo tendencijos. Antrąją pagal dydį lyginamąją dalį nusikaltimų gyvybei struktūroje sudaro neatsargus gyvybės atėmimas (4,2 – 7,6 proc.). Tarp nusikaltimų sveikatai užregistruojama daugiausiai nesunkių sveikatos sutrikdymų (virš 60 proc.), fizinio skausmo sukėlimų ir nesunkių sveikatos sutrikdymų (virš 20 proc.), sunkių sveikatos sutrikdymų (5 – 7 proc.). Didžiąją nusikaltimų žmogaus laisvei dalį sudaro neteisėtas laisvės atėmimas 953 – 80 proc.), prekyba žmonėmis (12,9 – 39,1 proc.), žmogaus veiksmų laisvės suvaržymas (6,1 – 12,1 proc.). Nusikalstamų veikų žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui skaičius, 2006 –

2009 m. kasmet mažėjęs, 2010 m. padidėjo 44 proc. Nusikaltimai, pavojingi žmogaus sveikatai ir gyvybei, iki tol mažėję, pradėjo didėti 2009 m.

Nepilnamečių smurtinis nusikalstamumas bendrajame nepilnamečių nusikalstamume sudaro nedidelę lyginamąją dalį iki 1 proc., bet bendrame smurtiniame nusikalstamume lyginamoji dalis yra nemaža.

2.2.4. Kitos nusikalstamos veikos

Šioje magistro baigiamojo darbo dalyje nagrinėjamos ankstesnėse dalyse neapartos nusikalstamos veikos: nusikaltimai žmoniškumui, Lietuvos nepriklausomybei, teritorijos vientisumui, konstitucinei tvarkai, rinkimų teisėms, karo nusikaltimai, asmens garbei ir orumui, privataus gyvenimo neliečiamumui, lygiateisiškumui, asmens socialinėms ir kitoms teisėms, vaikui ir šeimai, transporto eismo saugumui, nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis ar radioaktyviomis medžiagomis, su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis. Minėtų nusikalstamų veikų rodikliai pateikiami 10 priede, o pagrindinės kaitos tendencijos 2006 – 2010 m. – 9 paveiksle.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

9 pav. Kitų nusikalstamų veikų dinamika Lietuvoje 2006 – 2010 m.

Kaip matyti, nagrinėjamu 2006 – 2010 m. laikotarpiu nuolat daugėjo užregistruotų nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu ginklais, šaudmenimis, radioaktyviomis medžiagomis, psichotropinėmis ir kitomis medžiagomis. Iš šių veikų didesniąją dalį (virš 80 proc.) sudaro nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai, susiję su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis, kurių skaičius per nagrinėjamus 5 metus išaugo 32 proc. Tuo tarpu nusikalstamų veikų transporto eismo saugumui 2006 – 2010 m. nuolat mažėjo. Šias nusikalstamas veikas praktiškai sudaro tik kelių transporto eismo saugumo ar transporto priemonių eksploatavimo taisyklių pažeidimai (BK 281 str.). Kitų nusikalstamų veikų kaita buvo netolygi. Nusikalstamų veikų asmens garbei ir orumui, privataus

gyvenimo neliečiamumui, lygiateisiškumui, asmens socialinėms ir kitoms teisėms, vaikui ir šeimai skaičius 2006 – 2009 m. mažėjo, o 2010 m. padidėjo. Tokia tendencija buvo būdinga beveik visoms šių nusikalstamų veikų rūšims. Daugiau kaip pusę šių nusikalstamų veikų sudaro nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai vaikui ir šeimai, iš jų virš 60 proc. sudarė vengimas išlaikyti vaikus. Nusikalstamų veikų asmens garbei ir orumui, šalies nepriklausomybei, teritorijos vientisumui, konstitucinei tvarkai, rinkimų teisėms ir pan., karo nusikaltimų Lietuvoje užregistruojama labai nedaug – iki 50, ir jų kaita nestabili: 2008 m. ir 2010 m. veikų padaugėjo, lyginant su ankstesniais metais, 2007 m., 2008 m. – sumažėjo.

Išnagrinėjus atskirų rūšių nusikalstamų veikų raidą Lietuvoje 2006 – 2010 metais, nustatyti akivaizdūs pokyčiai užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiaus didėjimo kryptimi (atmetus labai nežymią dalį sudarančias veikas – užregistruota iki 10 veikų):

- įžeidimų 2010 m. užregistruota 221 proc. daugiau negu 2006 m.;
- labai išaugo (8,2 karto) kurstymas prieš bet kokios tautos, rasės, etninę, religinę ar kitokią žmonių grupę (BK 170 str.);
- 4,5 karto padaugėjo užregistruotų kompiuterinės informacijos pasisavinimo ir skleidimo (BK 198 str.) ir skolininko nesąžiningumo (BK 208 str.) atvejų, 22 kartus - svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimo atvejų (BK 204 str.);
- 2006 – 2010 m. laikotarpiu net 12 kartų išaugo neteisėto mokėjimo priemonės ar jos duomenų panaudojimo atvejų (BK 215 str.);
- 6 kartus daugiau užregistruota valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens vardo pasisavinimo atvejų (BK 289 str.);
- 6 – 8 kartus padaugėjo užregistruotų disponavimo pornografinio turinio dalykais (įskaitant ir atvejus, kai pavaizduoti vaikai) nusikalstamų veikų (BK 309 str.).

Nagrinėjamu laikotarpiu didesnių nusikalstamų veikų skaičiaus pokyčių, ypač reikšmingiausiose kiekybiniu požiūriu nusikalstamose veikose, nenustatyta. Remiantis registruoto nusikalstamumo statistikos ir atskirose srityse atliktų tyrimų duomenimis, galima išskirti šias nusikalstamumo Lietuvoje tendencijas:

1) Lietuvoje 2006 – 2010 m. užregistruotų nusikaltimų skaičius sumažėjo 6,4 proc., o baudžiamųjų nusižengimų padidėjo 5,5 proc. Lietuvoje buvo matyti nusikaltimų skaičiaus stabilizavimosi tendencijos;

2) didžiuosiuose Lietuvos miestuose Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje, kuriuose gyvena 40 proc. visų Lietuvos gyventojų, užregistruoti nusikaltimai sudarė apie 50 proc. visų šalyje užregistruotų nusikaltimų;

3) per penkerius metus labiausiai išaugo tam tikrų nusikalstamų veikų asmens garbei ir orumui, lygiateisiškumui ir sąžinės laisvei, informatikai, finansų sistemai, viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens veiklai, dorovei;

4) 2006 – 2010 m. sunkių nusikaltimų (nužudymų, sveikatos sutrikdymų), taip pat vagysčių, plėšimų skaičius mažėjo;

5) nusikalstamos veikos nuosavybei sudaro daugiau kaip tris penktadalius užregistruotų veikų, todėl jų skaičiaus kitimas lemia bendro užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiaus kitimo tendencijas;

6) padaroma vis daugiau nusikaltimų, kurie anksčiau buvo reti: žmonių grobimai, prekyba žmonėmis, nusikaltimai informatikai ir pan.;

7) nusikaltimų valstybės tarnybai ir korupcinių nusikaltimų skaičius nėra didelis, tačiau vertinant didelį korupcijos latentįškumą bei atsižvelgiant į atliktų tyrimų šioje srityje rezultatus šie nusikaltimai kelia didelį susirūpinimą;

8) daugėja finansinių nusikaltimų, darančių didelę žalą valstybės biudžetui ir Lietuvos ūkiui. Vis dažniau šie nusikaltimai tampa transnacionaliniais, o jų, ypač pinigų plovimo, įvykdymo būdai tampa vis sudėtingesni;

9) asmenų, kaltinamų (įtariamų) padarius nusikalstamas veikas, skaičius per penkerius metus kito netolygiai, tačiau pastebima bendra jų skaičiaus mažėjimo tendencija.

10) nuteistų asmenų skaičius 2010 m., palyginti su 2006 m., padidėjo 6,6 proc.

Pažymėtina, kad oficialioji statistika, nors ir yra vienas svarbiausių informacijos apie nusikalstamumą šaltinių, tik iš dalies atskleidžia kriminogeninę situaciją. Dalis nusikaltimų lieka neužregistruota dėl įvairių priežasčių: nepasitikėjimo teisėsaugos institucijomis, nusikaltėlių keršto baimės, viešumo vengimo, specifinių nusikalstamas veikas padariusių asmenų registracijos ypatybių ir kitų. Realiai apibūdinti situaciją gali padėti tik įvairūs tyrimai, kurių pastaruoju metu atliekama nedaug, dažniausiai dėl nusikaltimų kontrolės subjektų ribotų finansinių galimybių. Todėl nusikalstamumo analizei papildomai atliekami viktimologiniai tyrimai, apie kuriuos kalbama kitame magistro baigiamojo darbo poskyryje.

2.3. Viktimologinių tyrimų apie nusikalstamumą duomenų analizė ir palyginimas su registruoto nusikalstamumo statistika

Šiame magistro baigiamojo darbo poskyryje atliekama viktimologinių tyrimų, atliktų Lietuvoje 2006- 2010 m. laikotarpiu, duomenų analizė, ją palyginant su registruoto nusikalstamumo statistika. Viktimologinių tyrimų duomenų ir registruotojo nusikalstamumo palyginimas padeda suvokti registruotojo nusikalstamumo statistikos ribotumą. Pažymėtina, kad viktimologinių tyrimų

duomenys apie nusikalstamų veikų aukas nagrinėjami ir lyginami su registruoto nusikalstamumo duomenimis 2.5 poskyryje „Tiesioginių nusikalstamumo aukų charakteristika“.

Viktimologiniai tyrimai – tai atskira kriminologinių tyrimų rūšis, skirta viktimogeninės situacijos (nukentėjusių asmenų populiacijos) analizei apibrėžtoje teritorijoje bei konkrečiu metu atlikti. Viktimologiniai tyrimai yra vienas svarbiausių būdų latentiniam nusikalstamumui, apibūdinamam kaip ta nusikalstamumo dalis, kuri yra neregistruota, neįtraukta į oficialios statistikos apskaitą, tirti. Magistro baigiamajame darbe analizuoti 2006 - 2010 metais Lietuvoje atlikti viktimologiniai tyrimai pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė. 2006 - 2010 metais Lietuvoje atlikti viktimologiniai tyrimai

Viktimologinio tyrimo pavadinimas	Laiko-tarpis	Kada atlikta apklausa	Respondentų skaičius	Kieno užsakymu atliktas tyrimas
„Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją“ (asmeninė patirtis)	2005-2006	2006 m. balandis	-	Policijos departamento
„Nusikalstamų veikų patirtis Lietuvoje 2006 metais“	2006	2007 m. kovo 29 d. – balandžio 1 d.	1000	Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro (NPLC)
„Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją“ (asmeninė patirtis)	2006-2007	2007 m. balandis	-	Policijos departamento
„Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 m.“	2007	2008 m. balandžio 10 – 13 d.	1001	NPLC
„Lietuvos moksleivių kriminalinės viktimizacijos patirtis 2006 m.“	2006	2007 m. rugsėjo – spalio mėn.	2048	„-“
„Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją“ (asmeninė patirtis)	2007-2008	2008 m. balandis - gegužė	-	Policijos departamento
„Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją“ (asmeninė patirtis)	2008-2009	2009 m. balandis	1000	„-“
„Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją“	2009-2010	2010 m. balandis	1005	„-“

- nėra duomenų. Šaltinis: sudaryta autorės.

Apibendrinti pagrindiniai viktimologinių tyrimų apie nusikalstamumą duomenys pateikiami 11 priede. Toliau bus trumpai aptariami viktimologinių tyrimų rezultatai.

Pažymėtina, kad viktimologinių tyrimų rezultatai vertintini nevienareikšmiškai, nes skirtingų tyrimų rezultatai gali būti labai skirtingi (pavyzdžiui, Nusikalstamumo prevencijos centro Lietuvoje ir Policijos departamento užsakymu atliktų tyrimų rezultatai apie nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų procentinę dalį buvo labai skirtingi). Kaip matyti iš 2006 - 2010 m. atliktų viktimologinių tyrimų Lietuvoje, nukentėjusių dalis tarp apklaustųjų svyravo nuo 9 proc. 2008 – 2010 metais iki 60 proc. 2007 metais. Taigi atliktų skirtingų viktimologinių tyrimų rezultatai rodo iš dalies skirtingą viktimizacijos lygį. Be to, pastebimos iš dalies skirtingos tendencijos. Skirtumai labiausiai tikėtini dėl tyrimo metodikos skirtumų. Policijos departamento prie LR VRM užsakomuose tyrimuose apklausiami asmenys nuo 18 metų, tuo tarpu Nusikalstamumo prevencijos

Lietuvoje centro užsakymu – asmenys – nuo 15 metų. 2008 metais atlikto viktimologinio tyrimo apie Lietuvos gyventojų faktinę nusikalstamų veikų patirtį 2007 metais rezultatai labai nukrypsta nuo kitų viktimologinių tyrimų rezultatų, nes 2008 m. buvo šiek tiek patobulinta tyrimo metodika ir suformuluoti konkretūs klausimai.

Policijos departamento užsakymu atlikto viktimologinio tyrimo apie viktimizacijos patirtį **2006 m.**³⁵ metu nustatyta, kad apie 13-14,7 proc. respondentų per paskutinius 12 mėnesių buvo nukentėję nuo nusikalstamų veikų: daugiausiai nuo vagysčių (25 proc.), plėšimų (smurtinių turto pagrobimų) (19 proc.), chuliganizmo (10 proc.). Apie trečdalis incidentų atveju respondentai nepranešė teisėsaugos institucijoms apie nusikalstamas veikas.

Toliau detaliau nagrinėjami 2007 metais atlikto viktimologinio tyrimo apie **moksleivių viktimizacijos patirtį 2006 m.**³⁶ duomenys. Šio tyrimo duomenys parodė aukštą moksleivių viktimizacijos lygį, lyginant su suaugusiųjų. Net kas trečias vaikas nurodė, jog yra nukentėjęs nuo nusikalstamos veikos 2006 metais. Tuo tarpu, kaip matėme, Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2007 m. viktimologinio tyrimo duomenimis, 2006 m. nusikalstamą veiką nurodė patyrę 14,7 proc. respondentų. Tyrimas atskleidė, kad vaikų viktimizacija yra daugiau smurtinio pobūdžio ir tuo skiriasi nuo suaugusiųjų viktimizacijos. Iš visų nukentėjusiųjų vaikų net 14 procentų yra patyrę fizinio skausmo sukėlimą ar nežymų sveikatos sutrikdymą, 6 proc. - nesunkų sveikatos sutrikdymą bei 4 proc. - seksualinio pobūdžio nusikalstamą veiką. Net 61 proc. viktimizacijos atvejų vaikai nukentėjo nuo kito vaiko, 21 proc. - nuo suaugusio asmens, o 18 proc. nežinojo nuo kokio asmens nukentėjo, t.y. ar nuo suaugusiojo ar vaiko. Tik 16 proc. respondentų nurodė, kad jie patys ar jų tėvai dėl patirtos nusikalstamos veikos kreipėsi į policiją. Tyrimas parodė, kad vangiau į policiją kreipėsi gyvenviečių, kaimų gyventojai, nesikreipusiųjų buvo net 94 proc., taip pat rečiau kreipėsi mergaitės ir jų tėvai (92 proc. nesikreipusiųjų). Paminėtina ir tai, kad tik apie pusę nukentėjusiųjų vaikų informavo savo tėvus apie patirtą nusikalstamą veiką. Tolesnė tyrimo duomenų analizė parodė, kad vaikinų (38 proc.) viktimizacija kiek didesnė nei merginų (31 proc.). Svarbu paminėti, jog vaikų, priskirtinų mažamečių grupei (12–14 metų amžiaus), viktiminė patirtis didesnė nei vyresnių vaikų (15–17 m.). Be to, kuo didesnis miestas, tuo daugiau vaikų patiria viktimizaciją.

Tyrimo duomenų analizė parodė, kad tiek merginos, tiek vaikinai dažniausiai yra patyrę kitų asmenų viešą pažeminimą užgauliojimą, įžeidinėjimą ir bendraamžių patyčias. Apie 40 proc. apklaustų moksleivių yra patyrę grasinimus juos sumušti, sužaloti. Pažymėtina tai, kad šiuo atveju vaikų viktimizacija daugiau pasireiškia berniukų atžvilgiu, t. y. beveik pusė (49 proc.) berniukų nurodė, jog yra patyrę minėtą prievartos rūšį. Apklausa taip pat parodė antrinės viktimizacijos

³⁵ Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2006 m. balandis.

³⁶ Nusikalstamų veikų patirtis Lietuvoje 2006 metais. Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa. 2007 m. kovo 29 d. – balandžio 1 d.

apraškas, t. y. 48 proc. vaikų nurodė, kad yra patyrę daugiau nei vieną grasinimą juos sumušti ar sužaloti. Tyrimas atkleidė, kad moksleivių patiriama fizinė prievarta dažniausiai (net 62 proc. respondentų nurodė) pasireiškia kaip skausmo sukėlimas, t. y. rankų užlaužimas, sukimas, spyriai koja ar nestiprūs smūgiai rankomis ir pan. 7 proc. respondentų nurodė, kad yra patyrę prievartą, po kurios jiems reikėjo rimtos medikų pagalbos. Paminėtinas ir moksleivių įtraukimas į grupines muštynes, kai 22 proc. respondentų nurodė, jog tai patyrė. Šio tipo nusikalstama veika retesnė kaimo, mažų miestelių, gyvenviečių vietovėse. Viktimologinis tyrimas parodė, kad rečiausiai pasireiškianti viktimizacijos forma yra seksualinio pobūdžio vaikų (moksleivių) atžvilgiu. Tačiau būtina įvertinti, kad seksualinės prievartos mastus, jos formas ir kt. sudėtinga nustatyti kiekybinio pobūdžio viktimologiniais tyrimais. Apie 13 proc. moksleivių nurodė, kad prieš jų valią kitas asmuo yra lietęs jų intymias kūno vietas. Mergaičių viktimizacija nagrinėjama atveju 3 kartus didesnė nei berniukų, be to, didesnis asmenų, patyrusių viktimizaciją, skaičius Vilniaus mieste (19 proc.) bei kaimuose (14 proc.). Nemaža (10 proc. respondentų) mažamečių vaikų (12 – 14 m.) seksualinio pobūdžio viktimizacija.

Kaip matyti iš Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro užsakymu atlikto nusikalstamumo Lietuvoje **2007 metų** viktimologinio tyrimo³⁷, 2007 metais nusikalstamumas buvo vienas dažniausiai minimų veiksnių, didinančių žmonių nesaugumo jausmą. Viktimologinio tyrimo duomenų analizė parodė, kad 60 proc. apklaustųjų nurodė, jog 2007 metais yra nukentėję nuo nusikalstamos veikos. Tarp nukentėjusių respondentų daugiausia yra nukentėjusiųjų nuo viešosios tvarkos pažeidimų (48 proc.), taip pat vagysčių (16 proc.), turto sunaikinimo ar sugadinimo (8 proc.) bei kyšininkavimo (7 proc.).

Tuo tarpu Policijos departamento atlikto viktimologinio tyrimo už 2007 m.³⁸ rezultatai skiriasi nuo NPLC tyrimo. Jo metu nustatytas viktimizacijos lygis – tik 10 proc. (mažesnis negu analogiško tyrimo už 2006 m.). Tarp patirtų nusikalstamų veikų daugiausiai buvo minimos tos pačios nusikalstamos veikos, kaip ir Policijos departamento atlikto tyrimo už 2006 m. metu. Tik 2007 m. padaugėjo respondentų, nukentėjusių nuo plėšimų (smurtinių turto pagrobimų) (nuo 19 proc. iki 24 proc.). Daugiau kaip trečdalis (38 proc.) nukentėjusių respondentų apie incidentus nepranešė teisėsaugos institucijoms. Panaši, kaip ir 2006 m., respondentų dalis (38 proc.) paminėjo, kad 2007 metais jautėsi visiškai nesaugūs ar daugiau nesaugūs nuo nusikalstamų veikų Lietuvoje. Kaip ir 2006 metais, dažniausiai tarp nusikaltimų ir teisės aktų pažeidimų, kurie kelia grėsmę Lietuvoje, respondentai minėjo smurtinius nusikaltimus, vagystes, nepilnamečių nusikalstamumą,

³⁷ Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 m. Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa. 2008 m. balandžio 10 – 13 d. .

³⁸ Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2007 m. balandis.

eismo taisyklių pažeidimus, dėl kurių sužalojami ar žūsta žmonės, nusikaltimus, susijusius su narkotikais, organizuotą nusikalstamumą ir viešosios tvarkos pažeidimus.

2008 m. Policijos departamento užsakymu atlikto viktimologinio tyrimo³⁹ metu 11 proc. respondentų paminėjo, kad per paskutinius 12 mėnesių nukentėjo nuo nusikalstamų veikų ar nusikaltimų. Dažniausiai respondentai minėjo šias nusikalstamas veikas, nuo kurių nukentėjo: plėšimus (smurtinius turto pagrobimus) (22 proc. nukentėjusiųjų) ir vagystes (21 proc. nukentėjusiųjų). 2008 metais išaugo (nuo 4-9 proc. 2006 ir 2007 m.) dalis nukentėjusiųjų nuo sumušimų (14 proc.), nuo turto sugadinimo (7 proc.), tačiau sumažėjo nukentėjusiųjų nuo chuliganizmo (nuo 10 proc. 2006 - 2007 m. iki 5 proc. 2008 m.). 2008 m. 13 proc. (lyginant su 2006 m. ir 2007 m. policijos departamento tyrimų duomenimis) sumažėjo respondentų, kurie jautėsi visiškai saugūs arba daugiau saugūs nuo įvairių nusikalstamų veikų, dalis (52 proc.). Nusikaltimų bei teisės pažeidimų, kurie, respondentų nuomone, labiausiai kelia grėsmę Lietuvoje pasiskirstymas buvo labai panašus, kaip ir 2006 – 2007 m.

2009 m. Policijos departamento užsakymu atlikto viktimologinio tyrimo⁴⁰ metu nustatytas mažesnis negu 2006 – 2008 m. Lietuvos gyventojų viktimizacijos lygis – 9 proc. Dažniausiai respondentų nurodytos nusikalstamos veikos, nuo kurių nukentėjo, buvo vagystės (24 proc. nukentėjusiųjų) ir plėšimai (22 proc. nukentėjusiųjų). 2009 m. sumažėjo nukentėjusiųjų nuo sumušimų (iki 6 proc. nukentėjusiųjų) ir turto sugadinimo (iki 2 proc. nukentėjusiųjų) atvejų. 2009 m. vėlgi padidėjo respondentų, kurie jautėsi visiškai saugūs arba daugiau saugūs nuo įvairių nusikalstamų veikų, lyginamoji dalis (58 proc.).

2010 m. Policijos departamento užsakymu atlikto viktimologinio tyrimo⁴¹ metu nustatytas toks pat viktimizacijos lygis, kaip ir 2009 m. – 9 proc. Pagrindinės nusikalstamos veikos, nuo kurių per paskutinius 12 mėnesių nukentėjo respondentai, arba kurios labiausiai neramina respondentus, išliko tos pačios, kaip ir 2006 – 2009 m. Tik vėl padidėjo nuo sumušimų nukentėjusių respondentų dalis (iki 10 proc.). Visų Policijos departamento užsakymu atliktų viktimologinių tyrimų (2006 – 2010 m.) metu apie trečdalis ar daugiau respondentų nurodė, kad apie incidentus nepranešė teisėsaugos institucijoms.

Toliau palyginsime pagrindinius registruoto nusikalstamumo ir viktimologinių tyrimų metu identifikuoto nusikalstamumo duomenis.

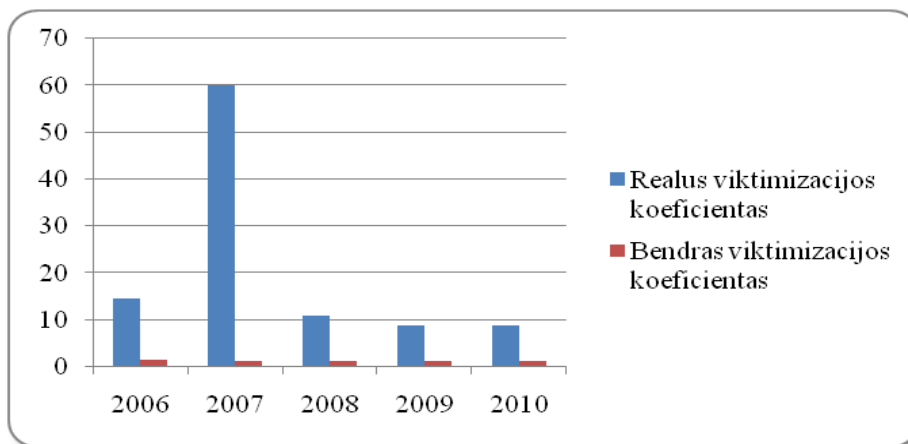
Išanalizavus 2006 - 2010 metų registruotojo nusikalstamumo Lietuvoje duomenis ir atitinkamus gyventojų skaičius, matyti, kad kasmet Lietuvoje nuo nusikalstamų veikų nukenčia apie 1,5 procento gyventojų. Tačiau reprezentatyvios gyventojų apklausos, kurias atliko įvairios

³⁹ Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2008 m. balandis - gegužė.

⁴⁰ Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2009 m. balandis.

⁴¹ Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2010 m. balandis.

viešosios nuomonės tyrimo kompanijos Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro ir Policijos departamento prie LR VRM užsakymu, rodo gerokai didesnius nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų gyventojų skaičius. Lyginant viktimologinių tyrimų ir registruoto nusikalstamumo duomenis, pirmiausiai bus palyginami viktimologinių tyrimų (apklausų) viktimizacijos koeficientas ir registruoto nusikalstamumo viktimizacijos koeficientas 2006 – 2010 m. (žr. 10 paveikslą).

Šaltinis: sudaryta autorės.

10 pav. Registruoto nusikalstamumo ir viktimologinių apklausų (tyrimų) apskaičiuotų viktimizacijos koeficientų (procentais) Lietuvoje 2006 – 2010 m. palyginimas

Kaip matyti, viktimologiniai tyrimai rodo, kad viktimologinių tyrimų nustatytas nusikalstamumo lygis 2006 – 2010 m. buvo nuo 6 iki 45 kartų didesnis negu registruoto nusikalstamumo lygis. 2006 – 2010 m. teisėsaugos institucijose oficialiai užregistruota nuo 42726 iki 49737 fizinių asmenų (vidutiniškai 46287 asmenys), nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų, tai vidutiniškai sudarytų vos 1,4 proc. visų Lietuvos gyventojų.

Toliau apibendrintai panagrinėsime registruoto nusikalstamumo ir viktimologinių tyrimų duomenis apie kelias nusikalstamų veikų rūšis (nagrinėtas viktimologinių tyrimų metu): vagystės, plėšimas, turto sugadinimas ar sunaikinimas, kelių eismo taisyklių pažeidimas arba autoavarija, sukčiavimas (konkrečios nusikalstamos veikos rūšies lygis 100 000 gyventojų). Pažymėtina, kad šiuo atveju neatsižvelgiama į tai, kad viktimologinių tyrimų metu nusikalstamų veikų lygis skaičiuojamas tam tikros amžiaus grupės gyventojams, o registruotų nusikalstamų veikų lygis skaičiuojamas visiems gyventojams.

5 lentelė. **Registruoto nusikalstamumo ir viktimologinių tyrimų duomenų palyginimas 2006 - 2010 m.**

Viktimizacijos lygis 100000 gyventojų	2006		2007		2008		2009		2010	
	Statis- tika ¹	Tyri- mai ²	Statis- tika ¹	Tyri- mai ²	Statis- tika ¹	Tyri- mai ²	Statis- tika ¹	Tyri- mai ²	Statis- tika ¹	Tyri- mai ²
Vagystės	1133	25000	1006	25000	1144	21000	1185	24000	1127	26000
Plėšimai	128	1900	113	2400	103	2200	101	2200	83	2000
Turto sunaikinimas ar sugadinimas	119	-	126	200	152	700	160	200	142	300
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas	101	100- 800	102	100- 300	73	100- 800	51	150	46	200

Šaltinis: sudaryta autorės.

1- registruoto nusikalstamumo statistika; 2 – viktimologiniai tyrimai Policijos departamento užsakymu: Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2006 m. balandis, 2007 m. balandis, 2008 m. balandis – gegužė, 2009 m. balandis, 2010 m. balandis.

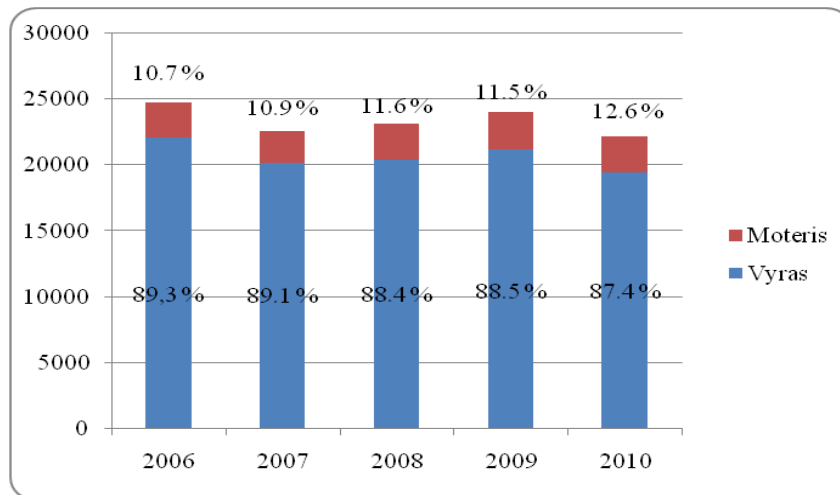
Kaip matyti iš 5 lentelėje pateiktų rezultatų, kaip ir lyginant bendrojo nusikalstamumo lygį, taip ir pagal atskiras nusikalstamų veikų rūšis, registruoto nusikalstamumo ir viktimologinių tyrimų duomenys skiriasi. Iš nagrinėtų nusikalstamų veikų rūšių didžiausias atotrūkis tarp registruoto ir latentinio nusikalstamumo yra vagysčių (nuo 18 iki 25 kartų) ir plėšimų (15-24 kartai) atveju. Kaip matyti, vagysčių ir plėšimo mastai pagal viktimizacijos lygį yra net keliolika – dvidešimt kelis kartus didesni nei pagal registruotą statistiką. Taigi vagystėms ir plėšimams būdingas santykinai didelis latentišumas. Pagal viktimologinius tyrimus 2006 – 2010 m. laikotarpiu turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejų buvo nuo 1,2 iki 4,6 karto daugiau negu pagal registruoto nusikalstamumo statistiką. Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimų pagal viktimologinius tyrimus taip pat apie kelis kartus daugiau negu pagal registruoto nusikalstamumo statistiką, bet šiuo atveju skirtumai galimi ir dėl skirtingos tyrimo bazės.

2.4. Nusikalstamas veikas darančių asmenų charakteristika

Šiame magistro baigiamojo darbo poskyryje nagrinėjamos nusikalstamas veikas darančių asmenų charakteristikos pagal šiuos pagrindinius rodiklius: lytis, amžius, išsimokslinimas, užimtumas, alkoholio ar narkotinių medžiagų vartojimas, asmenybės struktūrą ir kt.

12 priede pateikiami pagrindiniai asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, bruožai (pagal oficialiąją statistiką). Toliau detaliau bus atliekama įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas asmenų analizė pagal įvairius demografinius – socialinius rodiklius.

2006 – 2010 m. laikotarpiu kasmet Lietuvoje nustatoma virš 20 tūkstančių asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas. Nusikalstamas veikas darančių asmenų pasiskirstymas pagal lytį pateikiamas 11 paveiksle.

Šaltinis: sudaryta autorės⁴².

11 pav. Įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas asmenų pasiskirstymas ir dinamika pagal lytį 2006 – 2010 m.

Tarp nusikalstamas veikas darančių asmenų vyrauja vyrai (sudaro apie 90 proc.). Iš visų asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, moterys 1996 – 2010 m. sudarė tik 10,9 – 12,6 proc. Dar mažesnė dalis moterų padaro sunkius ar smurtinius nusikaltimus, jų padaromų nusikalstamų veikų struktūrai būdingesnės lengvesnės turtinės nusikalstamos veikos. Tiesa, 2006 – 2010 m. moterų lyginamoji dalis tarp įtariamų asmenų padidėjo apie 16 proc., o vyrų – sumažėjo apie 2 proc. Vertinant apibendrintus rodiklius, galima konstatuoti, kad tokia asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, struktūra pagal lytį yra panaši į atitinkamus vidutinius Europos valstybių rodiklius.

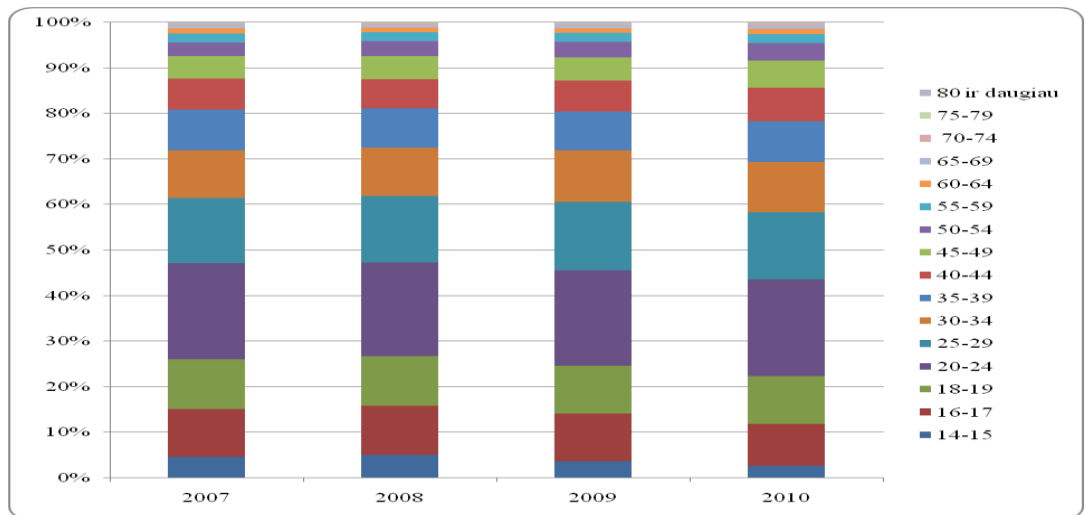
Pažymėtina, kad toliau baigiamajame darbe analizuojami įtariamųjų padarius nusikalstamas veikas 2007 – 2010 m. duomenys, nes 2006 m. nebuvo dar rengiamos statistinės ataskaitos pagal šiuos įtariamųjų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas socialinius rodiklius.

Toliau analizuojamas užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, pasiskirstymas pagal amžiaus grupes. Duomenys apie įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas asmenų amžių 2007 – 2010 m. pateikiami 12 priede ir 12 paveiksle.

⁴²Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitas „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) asmenis“ (Forma_ĮTAR) ir „Duomenys apie asmenis, įtariamus (kaltinamus) nusikalstamų veikų padarymu Lietuvos Respublikoje“ (Forma_30-SAV).

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas;

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=11&metai=2007&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-30-SAV ; prisijungimo laikas 2011-10-20.

Šaltinis: sudaryta autorės⁴³.

12 pav. Įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas asmenų pasiskirstymas ir dinamika pagal amžių 2007 – 2010 m.

Iš 2007 – 2010 m. nusikalstamumo statistikos matyti, kad, asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, skaičiui, jų pasiskirstymo pagal amžiaus grupes proporcijos išlieka santykinai stabilios. Didžiąją įtariamų asmenų dalį – apie 60 proc. – sudaro 14 – 29 metų asmenys, tarp kurių daugiausiai įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas asmenų yra 20 – 24 metų amžiaus. Antrąją pagal dydį (36,1 – 39,2 proc.) įtariamų (kaltinamų) asmenų grupę 2006 – 2010 m. sudarė 30-59 m. amžiaus asmenys. Mažiausiai nusikalsta asmenys, sukakę 70 m. ir daugiau. Kadangi nepilnamečių nusikalstamumas yra aktuali nusikalstamumo problema ne tik daugelyje pasaulio šalių, bet ir Lietuvoje, toliau detaliau panagrinėsime šios kategorijos asmenų nusikalstamumo tendencijas ir struktūrą mūsų šalyje.

Nepilnamečių dalis tarp asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, nagrinėjamu laikotarpiu taip pat buvo pakankamai stabili – 11 - 15,7 proc., tačiau nuo 2008 metų pastebima užregistruotų nepilnamečių, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, mažėjimo tendencija. Absoliuti dauguma (91,7 proc.) nepilnamečių, kurie įtariamai (kaltinami) padarę nusikalstamas veikas, buvo vaikinai, ir tik 8,3 proc. – merginų. Panašus lyčių santykis su nedideliais svyravimais išliko visus penkerius metus. Vis dėlto 2010 m. iki 8,3 proc. išaugusi nepilnamečių įtariamų (kaltinamų) merginų dalis yra didžiausia per pastaruosius šešerius metus ir, jei tendencijos nesikeis, gali tapti nerimą keliančia problema, nors merginų smurtinių nusikaltimų padaro labai mažai. Kas trečias smurtinį nusikaltimą padaręs nepilnametis yra 14 – 15 metų amžiaus. Analizuojant statistinius duomenis apie įtariamų (kaltinamų) nepilnamečių išsilavinimą, matyti, kad panaši nepilnamečių dalis turėjo pradinį

⁴³Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) asmenis“ (Forma_ĮTAR).http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas ; prisijungimo laikas 2011-10-20.

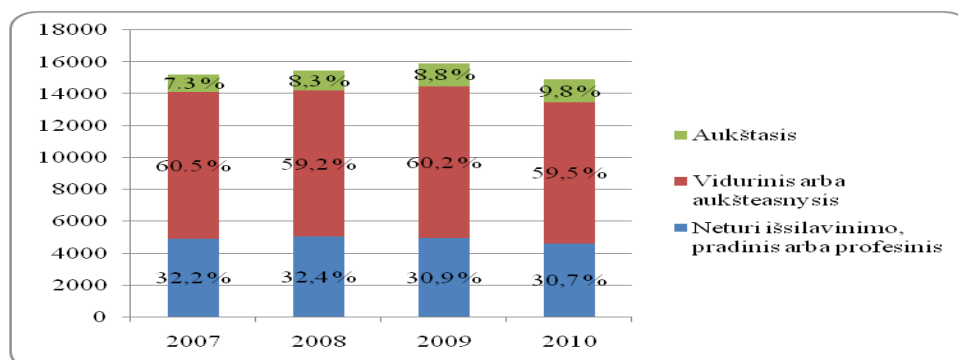
(47,2 proc.) ir pagrindinį (49,2 proc.) išsilavinimą. Vidurinį išsilavinimą turėjo 1,8 proc., profesinį – 0,6 proc. nepilnamečių, o 1,2 proc. neturėjo jokio išsilavinimo. Analizuojant įtariamų (kaltinamų) nepilnamečių užimtumą, matyti, kad dauguma jų mokėsi – 76,4 proc. Kas penktas nepilnametis nedirbo ir nesimokė (t. y. 18,5 proc.). Dirbo tik 0,8 proc. nepilnamečių. Lyginant pastarųjų metų statistinius duomenis, matyti, kad dirbančių nepilnamečių dalis sumažėjo nuo 3 proc. (2007 m.) ir 3,3 proc. (2008 m.) iki 0,8 proc. (2010 m.). Didesniąją dalį (54,4 proc.) nusikalstamų veikų nepilnamečiai padaro grupėje. Iš jų 2010 m. beveik pusė (46,2 proc.) nusikalto nepilnamečių grupėje, 50,6 proc. – mišrioje, o 3,2 proc. – nepilnamečių ir mažamečių grupėse. 2010 m. kas šeštas užregistruotas nepilnametis nusikalstamas veikas padarė būdamas neblaivus. Pakartotinai nusikalstamas veikas padarė 13,7 proc. įtariamų (kaltinamų) nepilnamečių. 2010 m. užregistruota 19 nepilnamečių, kurie nusikalstamas veikas padarė apsvaigę nuo narkotinių medžiagų.

Lyginant pastarųjų penkerių metų statistinius duomenis, išskirtinos dvi neigiamos tendencijos:

- iki 2009 m. mažėjo pakartotinai nusikaltusių nepilnamečių dalis (iki 5,5 proc.), tačiau 2010 m. ši dalis išaugo iki 7,5 proc.;
- per penkerius metus nuo 0,4 iki 0,7 proc. ir ypač 2010 m. išaugo apsvaigusiu nuo narkotinių medžiagų nepilnamečių, padariusių nusikalstamas veikas.

Pastebėtina ir teigiama tendencija – per pastaruosius penkerius metus nuolat mažėjo vaikų iki 14 metų, padariusių veikas, turinčias nusikalstamų veikų požymių.

Nusikalstamas veikas darančių asmenų pasiskirstymas pagal išsilavinimą pateikiamas 13 paveiksle.

Šaltinis: sudaryta autorės⁴⁴.

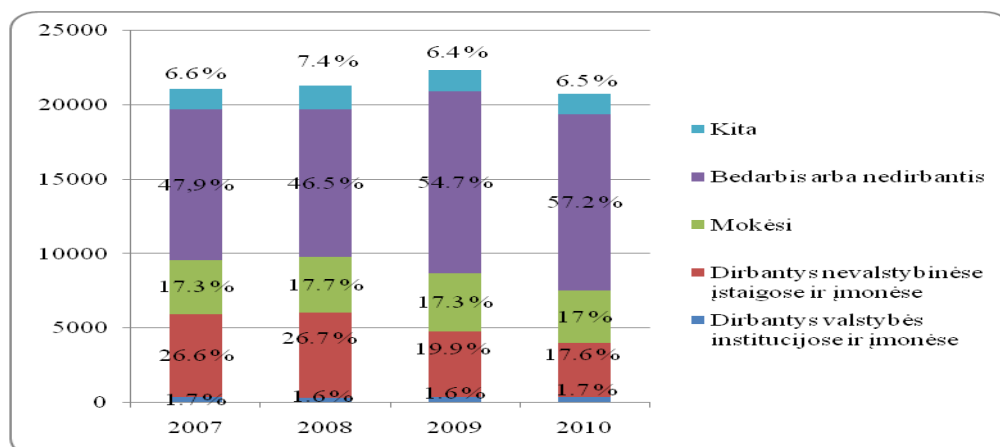
13 pav. Įtariamų (kaltinamų) padariusių nusikalstamas veikas asmenų pasiskirstymas ir dinamika pagal išsilavinimą 2007 – 2010 m.

Kaip matyti, didžiosios dalies užregistruotų fizinių asmenų, padariusių nusikalstamas veikas, išsilavinimo lygis nėra labai aukštas - analizuojamu laikotarpiu daugiausiai užregistruota įtariamų

⁴⁴Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM atskaitą „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) asmenis“ (Forma ĮTAR).http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas prisijungimo laikas 2011-10-20.

asmenų, turinčių vidurinį arba aukštesnį išsilavinimą. Pastarąjį išsilavinimą turinčių asmenų lyginamoji dalis (59,5 – 60,5 proc.) tarp visų įtariamų (kaltinamų) asmenų 2006-2010 metais išliko gana stabili. Antroji pagal lyginamąją dalį (30,7 – 32,4 proc.) įtariamų (kaltinamų) asmenų grupė buvo asmenys, neturintys išsilavinimo arba turintys pradinį ar profesinį išsilavinimą. Mažiausiai tarp įtariamų padarius nusikalstamas veikas asmenų buvo turinčių aukštąjį išsilavinimą, nors šių asmenų lyginamoji dalis ir padidėjo – nuo 7,3 proc. 2007 metais iki 9,8 proc. 2010 metais.

Nusikalstamas veikas darančių asmenų pasiskirstymas pagal užimtumą pateikiamas 14 paveiksle.

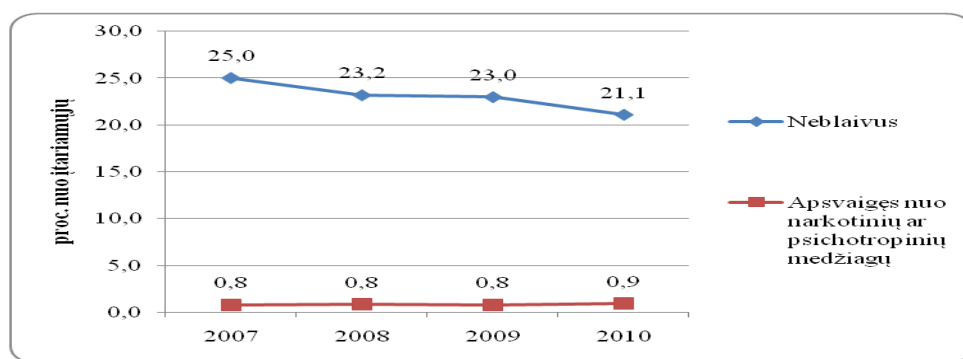
Šaltinis: sudaryta autorės⁴⁵.

14 pav. Įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas asmenų pasiskirstymas ir dinamika pagal užimtumą 2007 – 2010 m.

Kaip matyti iš 14 paveikslo, nedirbančių asmenų dalis buvo didžiausia tarp asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, ir šios kategorijos asmenų lyginamoji dalis 2006 – 2010 m. netgi padidėjo. Antroje vietoje tarp įtariamų asmenų sudaro dirbantys nevalstybinėse įstaigos ir įmonėse, kurie nagrinėjamu laikotarpiu sudarė nuo 17,3 proc. (2009 m.) iki 26,7 proc. (2008 m.) visų įtariamų asmenų. Užregistruotų besimokančių asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, lyginamoji dalis tarp visų įtariamųjų 2006 – 2010 m. kito nežymiai ir sudarė 17 – 17,7 proc. Ketvirtoje vietoje pagal lyginamąją dalį (6,4 – 7,4 proc. visų įtariamųjų) nagrinėjamu laikotarpiu buvo kiti asmenys, kuriems priskirtos namų šeimininkės, pensininkai, kariai, elgetaujantys ir kt. Mažiausiai tarp įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas asmenų buvo dirbančių valstybės institucijose ir įmonėse (1,6 – 1,7 proc.).

Pagrindiniai duomenys apie užregistruotus įtariamus (kaltinamus) neblaivius ir apsvaigusius nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų asmenis pateikiami 12 priede ir 15 paveiksle.

⁴⁵Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM atskaitą „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) asmenis“ (Forma_ĮTAR).http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas prisijungimo laikas 2011-10-20.

Šaltinis: sudaryta autorės⁴⁶.

15 pav. Neblaivių ir apsvaigusių nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų įtariamųjų padarius nusikalstamas veikas dinamika 2007 – 2010 m.

Kaip matyti, 2007 – 2010 metais apie ketvirtadalis ar penktadalis įtariamųjų padarius nusikalstamas veikas buvo neblaivūs ir jų nagrinėjamu laikotarpiu mažėjo. Iš visų įtariamųjų padarius nusikalstamas veikas neblaivių asmenų daugiau kaip pusę (apie 60 proc.) sudaro 16 – 29 metų asmenys. Didžiausias apsvaigusių įtariamųjų asmenų lygis buvo 2007 m. Apsvaigusių nuo narkotinių ar kitų psichotropinių medžiagų įtariamųjų (kaltinamųjų) asmenų dalis tarp visų įtariamųjų buvo labai nežymi – iki 0,9 proc.

Duomenys apie užregistruotus fizinius asmenis, įtariamus padarius nusikalstamas veikas grupėmis bei pakartotinai pateikiami 6 lentelėje.

6 lentelė. 2006 – 2010 m. Lietuvoje užregistruoti asmenys, įtariamai (kaltinami) padarę nusikalstamas veikas grupėmis bei pakartotinai

Padarė nusikalstamą veiką	2006		2007		2008		2009		2010	
	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.
Grupėje	6815	27,4	6285	27,7	6596	28,4	6848	28,4	6956	31,2
Organizuotoje grupėje	169	0,7	146	0,6	200	0,9	229	0,9	313	1,4
Anksčiau buvo padaręs nusikalstamą veiką	2976	12,0	2571	11,3	2496	10,7	2179	9,0	2318	10,4

Šaltinis: sudaryta autorės⁴⁷

Kaip matyti iš 6 lentelės, analizuojamu 2006 – 2010 m. laikotarpiu tarp visų užregistruotų asmenų, įtariamųjų padarius nusikalstamas veikas, vidutiniškai vieną trečdalį sudaro asmenys, padarę nusikalstamas veikas grupėmis. Pažymėtina, kad lyginamoji aptariamos įtariamųjų asmenų kategorijos dalis tarp visų užregistruotų įtariamųjų (kaltinamųjų) asmenų 2006 – 2010 m. didėjo. Analogiškai didėjo ir įtariamųjų asmenų, padariusių nusikalstamas veikas organizuotoje grupėje,

⁴⁶ Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) asmenis“ (Forma_ĮTAR). http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas; prisijungimo laikas 2011-10-20.

⁴⁷ Pagal informatikos ir ryšių departamento prie LRV ataskaitą „Duomenys apie asmenis, įtariamus (kaltinamus) nusikalstamų veikų padarymu Lietuvos Respublikoje (Forma_30-SAV)“. http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-30-SAV; prisijungimo laikas 2011-10-20.

lyginamoji dalis tarp visų įtariamųjų, nors ji ir buvo nežymi (nuo 0,6 proc. 2007 metais iki 1,4 proc. 2010 metais).

Didelis dėmesys skirtinas kriminologiniam recidyvui. Kaip rodo 6 lentelės duomenys, 2006 – 2010 m. laikotarpiu Lietuvoje 9,8 – 12 proc. įtariamųjų nusikalstamas veikas padarė pakartotinai, tačiau pastebima šių asmenų lyginamosios dalies mažėjimo tendencija.

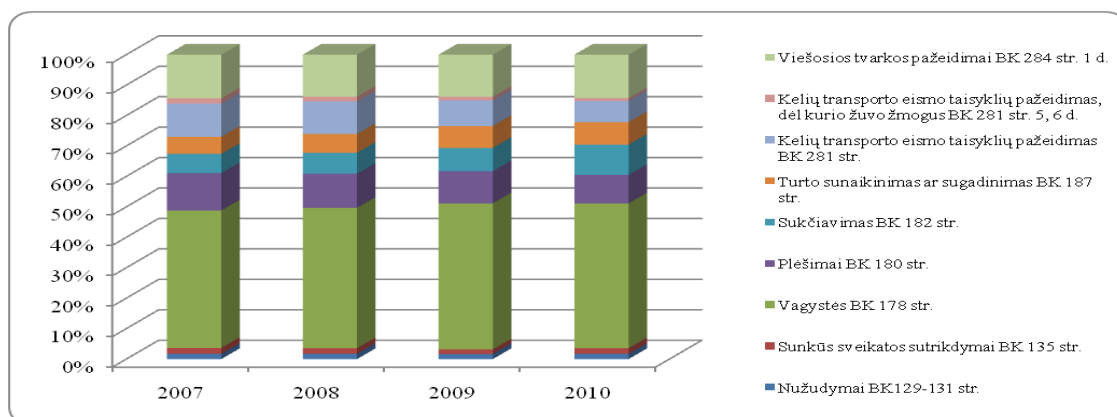
Kad būtų geriau atlikta įtariamų (kaltinamų) asmenų padarius nusikalstamas veikas charakteristika, papildomai analizuojamas įtariamųjų pasiskirstymas pagal vietas ir pagrindines nusikalstamas veikas (žr. 13 priedą). Įtariamųjų teritorinis pasiskirstymas pateikiamas 16 paveiksle.

Šaltinis: sudaryta autorės⁴⁸.

16 pav. Įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas asmenų teritorinis pasiskirstymas Lietuvoje 2007 – 2010 m.

Dauguma (apie du trečdalius) įtariamųjų 2006 – 2010 m. nustatyta Lietuvos miestuose, ir šių asmenų lyginamoji dalis šiek tiek didėjo. Toliau atliekama apibendrinta įtariamųjų analizė pagal pagrindines atskiras nusikalstamų veikų rūšis.

Šaltinis: sudaryta autorės⁴⁹.

17 pav. Įtariamų asmenų pasiskirstymas pagal pagrindines nusikalstamų veikų rūšis Lietuvoje 2007 – 2010 m.

⁴⁸ Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) asmenis“ (Forma_ĮTAR).http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas ; prisijungimo laikas 2011-10-20.

⁴⁹ Ten pat.

Atliekant įtariamų asmenų analizę pagal padarytas nusikalstamas veikas, matyti, kad jų pasiskirstymas ir dinamika panaši į registruotų nusikalstamų veikų pasiskirstymą ir dinamiką.

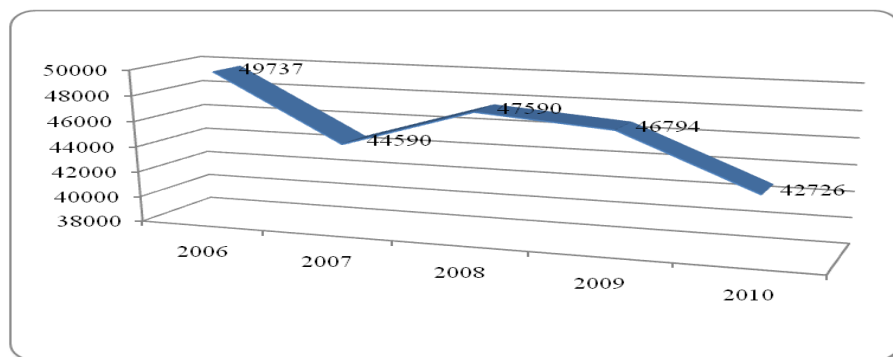
Taigi iš nagrinėtų statistinių duomenų galima būtų susidaryti tokį Lietuvos fizinio asmens, įtariamo (kaltinamo) padarius nusikalstamą veiką portretą: vyras iki 40 m. amžiaus, turintis vidurinį arba aukštesnįjį išsilavinimą, dažniausiai niekur nedirbantis; dažnai nusikalstamą veiką padaro būdamas neblaivumo būsenoje, taip pat vidutiniškai kas trečias padaro nusikalstamą veiką būdamas bendrininkų grupėje.

2.5. Tiesioginių nusikalstamumo aukų charakteristika

Šiame magistro baigiamojo darbo poskyryje pagal registruoto nusikalstamumo duomenis atliekama fizinių asmenų - tiesioginių nusikalstamumo aukų arba nukentėjusiųjų, kuriais Lietuvoje pagal Baudžiamojo proceso kodekso 60 straipsnį pripažįstami asmenys, kuriems nusikalstama veika padaryta moralinė, fizinė arba turtinė žala, analizė.

Valstybinė nusikalstamų veikų aukų registracija neapima visų kriminalinės viktimizacijos aukų. Lieka dar latentinė dalis, kuri dažniausiai matuojama įvairiais viktimologiniais tyrimais ir kurių rezultatai analizuoti šio baigiamojo darbo 2.3 poskyryje.

Nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų dinamika Lietuvoje 2006 – 2010 metais pateikiama 18 paveiksle.

Šaltinis: sudaryta autorės⁵⁰.

18 pav. **Nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų dinamika Lietuvoje 2006 – 2010 m.**

Nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų registruotų fizinių asmenų skaičius, ir prieš tai dvejus metus nuosekliai mažėjęs, 2007 metais sumažėjo 10,3 proc. Nuo 2008 m. atsirado naujų pokyčių – šių asmenų skaičius padidėjo 6,7 proc., tačiau 2009 – 2010 m. vėl mažėjo. Nagrinėjamu laikotarpiu nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų fizinių asmenų skaičius sumažėjo apie 1,4 proc. Didžioji dalis registruotų fizinių asmenų (95 – 97 proc.) nukentėjo nuo nusikaltimų.

⁵⁰ Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“.

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK; prisijungimo laikas 2011-10-20.

Toliau bendras registruotas fizinių asmenų, nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų, skaičius suskirstytas pagal tokius kriterijus, kaip lytis, amžius, išsilavinimas, užimtumas, nukentėjimo laipsnis. Dėl ribotos baigiamojo darbo apimties šie pagrindiniai rodikliai 2006 – 2010 m. laikotarpiu pateikiami 14 priede.

Fizinių asmenų, nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų, pasiskirstymas pagal geografinę vietovę ir lytį 2006 – 2010 m. laikotarpiu pateikiamas 7 lentelėje.

7 lentelė. Nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų pasiskirstymas pagal teritoriją ir lytį

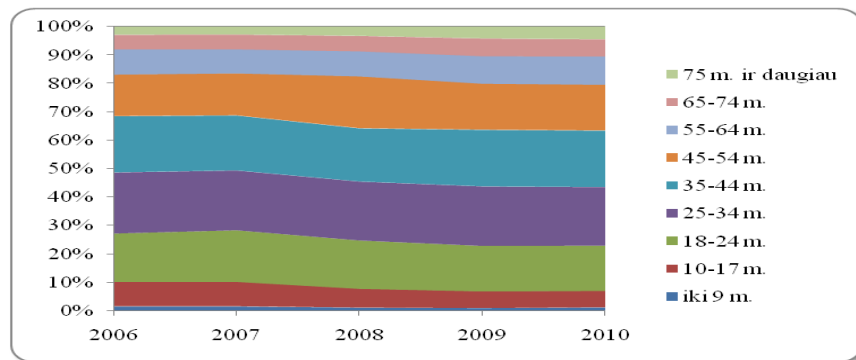
	Mieste			Kaime			Kitose vietose			Vyrų			Moterys		
	Abs.	Proc.	Pokyčiai, proc.	Absol.	Proc.	Pokyčiai, proc.	Abs.	Proc.	Pokyčiai, proc.	Absol.	Proc.	Pokyčiai, proc.	Absol.	Proc.	Pokyčiai, proc.
2006	x	x	x	x	x	x	x	x	x	30155	60,6	x	19582	39,4	x
2007	32599	73,1	-	11920	26,7	-	71	0,2	-	27801	62,3	-7,8	16789	37,7	-14,3
2008	33900	71,2	4,0	12272	25,8	3,0	81	0,2	14,1	28574	60,0	2,8	19016	40,0	13,3
2009	34143	73,0	0,7	12595	26,9	2,6	56	0,1	-30,9	27819	59,4	-2,6	18975	40,6	-0,2
2010	30551	71,5	-10,5	12352	28,9	-1,9	123	0,3	119,6	25278	59,2	-9,1	17448	40,8	-8,0

Šaltinis: sudaryta autorės⁵¹. Čia: x – nėra duomenų.

2006 – 2010 m. laikotarpiu Lietuvoje apie vieną ketvirtadalį registruotų asmenų nukentėjo kaime, o apie tris ketvirtadalius – mieste. Tačiau nagrinėjamu 5 metų laikotarpiu pastebimas nukentėjusių asmenų kaime dalies didėjimas, nors absoliutinėmis reikšmėmis šių nukentėjusiųjų skaičius sumažėjo. Tokia situacija 2010 m. susidarė dėl žymiai lėčiau mažėjusio nukentėjusių asmenų skaičiaus kaime negu bendras nukentėjusių asmenų skaičius. Pasiskirstymas pagal nukentėjusiųjų lytį 2006 – 2010 metais Lietuvoje atrodo vidutiniškai taip: 60,3 proc. – vyrai ir 39,7 proc. – moterys. Pažymėtina, kad nagrinėjamu laikotarpiu pastebima nežymi moterų lyginamosios dalies tarp nukentėjusių asmenų didėjimo tendencija. Vis dėlto pagrindinė nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų asmenų grupė yra miesto gyventojai ir vyriškos lyties asmenys.

Užregistruotų nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų asmenų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes 2006 – 2010 metais pateikiamas 14 priede ir 19 paveiksle.

⁵¹ Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“.
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK; prisijungimo laikas 2011-10-20.

Šaltinis: sudaryta autorės⁵².

19 pav. Nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų pasiskirstymas pagal amžį Lietuvoje 2006 – 2010 m.

Kaip matyti, 2006 – 2010 m. laikotarpiu didelių svyravimų nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų asmenų amžiuje nebuvo: daugiausia nukentėjusiųjų buvo 25-34 m. ir 35-44 m. amžiaus (vidutiniškai 20,9 proc. ir 19,4 proc.). Antroje vietoje pagal dydį buvo 18-24 m. ir 45-54 m. amžiaus grupės. Tačiau pažymėtina, kad 18-24 m. amžiaus grupėje esanti siauresnė pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM rengiamas ataskaitas išskiriama 20-24 m. amžiaus grupė yra didžiausia pagal nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų skaičių. Kitų amžiaus grupių lyginamoji dalis tarp visų nukentėjusiųjų sudarė vidutiniškai nuo 3,4 proc. iki 9,2 proc. (9,2 proc.: 55 - 64 m., 7,2 proc.: 10-17 m., 5,6 proc.: 65-74 m., 3,4 proc.: 75 m. ir daugiau). Mažiausia nukentėjusiųjų grupė (vidutiniškai 1,3 proc. visų nukentėjusiųjų) buvo vaikai iki 9 m.

Kaip ir įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas nepilnamečių atvejų, taip ir nusikalstamumo aukų atveju, nepilnamečių klausimas yra socialiai jautrus, todėl nagrinėtinas šiek tiek detaliau. Remiantis užregistruotais atvejais, berniukai nusikaltimo aukomis tampa dvigubai dažniau nei mergaitės. Lyginant pastarųjų penkerių metų statistinius duomenis, matyti, kad gerokai mažiau vaikų nukentėta nuo nusikalstamų veikų: 2006 m. – 5141, o 2010 m. – 3019. Pagal amžių dažniausiai nuo nusikalstamų veikų nukentėjo 14–17 metų vaikai – 54,8 proc. ir 10–13 metų vaikai – 28 proc. Analizuojant nukentėjusių vaikų užimtumą, matyti, kad dauguma jų (87,9 proc.) mokėsi, 0,4 proc. - dirbo, 1,8 proc. - nesimokė ir nedirbo.

Dažniausiai vaikai nukentėjo nuo turinio pobūdžio nusikalstamų vaikų: nuo vagysčių – 20,5 proc., nuo plėšimų – 14,6 proc., Kelių transporto eismo saugumo taisyklių pažeidimo nukentėjo - 8,4 proc. vaikų. Teigiama tendencija yra ta, kad 2010 m. daug mažiau vaikų nukentėjo nuo plėšimų, Kelių transporto eismo saugumo taisyklių pažeidimų (vertinant tiek absoliučiais skaičiais, tiek pagal jų lyginamąją dalį).

⁵² Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“.
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK ; prisijungimo laikas 2011-10-20.

Lyginant 2006–2010 m. nukentėjusių nepilnamečių duomenis (žr. 14 ir 17 priedą), matyti kelios teigiamos tendencijos. Per nagrinėjamus penkerius metus apie tris kartus sumažėjo dėl nusikalstamos veikos žuvusių ar sunkių sveikatos sutrikdymų patyrusių vaikų skaičius, apie 1,5 karto sumažėjo nesunkius ar nežymius sveikatos sutrikdymus ar fizinį skausmą patyrusių nepilnamečių skaičius. Taip pat apie du kartus sumažėjo vaikų, patyrusių turtinę žalą ir psichologinę prievartą, 1,3-1,5 karto sumažėjo nepilnamečių, nusikalstamos veikos metu patyrusių fizinį smurtą, seksualinę prievartą ar nepriežiūrą.

2006 m. – 2010 m. laikotarpiu pastebimas, nors ir nedidele amplitude, nukentėjusiųjų dalies didėjimas tarp visų užregistruotų nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų fizinių asmenų šiose amžiaus grupėse: 45-54 m., 55-64 m., 65-74 m., 75 m. ir daugiau. Per nagrinėjamus 5 metus beveik nekito 35-44 m. amžiaus aukų dalis – apie 19,4 proc. Taigi 2006 – 2010 m. labiausiai kriminogeniškai pažeidžiama buvo 25 -34 m. amžiaus grupė.

Nagrinėjant nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų pasiskirstymą amžiaus grupėse pagal lytį, pastebima, kad iki 30 m. daugiau yra nukentėjusių (pagal registruoto nusikalstamumo duomenis) vyrų negu to paties amžiaus moterų. Vyresnių nei 30 m. amžiaus grupėje padėtis keičiasi: panašus nukentėjusiųjų skaičius yra tarp 30–39 m. amžiaus vyrų ir moterų.

2006 – 2010 m. laikotarpiu nukentėjusiųjų nepilnamečių tiek absoliutine reikšme, tiek lyginamąja dalimi bendrame registruotų aukų nuo nusikalstamų veikų skaičiuje mažėjo. Nors užregistruojamas vyresniojo amžiaus grupės nukentėjusiųjų nepilnamečių skaičius apie 1,7–1,4 karto viršija atitinkamą jaunesniojo amžiaus grupės skaičių, tačiau dar kūdikiai būdami mažamečiai tampa smurto, dažniausiai šeimoje, aukomis.

Toliau atliekama nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų asmenų mūsų šalyje analizė pagal aukų išsilavinimą, kurio duomenys pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė. Nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų pasiskirstymas pagal išsilavinimą Lietuvoje

Išsilavinimas	2006		2007		2008		2009		2010	
	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.
Neturi išsilavinimo, pradinis arba profesinis	14428	29,0	11007	24,7	12007	25,2	12086	25,8	11346	26,6
Vidurinis arba aukštesnysis	24527	49,3	22375	50,2	23914	50,3	24131	51,6	22566	52,8
Aukštasis	9856	19,8	8740	19,6	9717	20,4	10059	21,5	8539	20,0

Šaltinis: sudaryta autorės⁵³.

⁵³ Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“.
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK ; prisijungimo laikas 2011-10-20.

Kaip matyti iš 8 lentelėje pateikiamų duomenų, didžioji nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų asmenų dalis (vidutiniškai 50,8 proc.) turėjo vidurinę arba aukštesnę išsilavinimą, ir ši dalis 2006 – 2010 m. laikotarpiu kasmet didėjo. Antroje vietoje pagal dydį buvo nukentėjusiųjų be išsilavinimo arba turinčių pradinį ar profesinį išsilavinimą grupė, tačiau šių nukentėjusiųjų lyginamoji dalis tarp visų nukentėjusių fizinių asmenų per nagrinėjamus 5 metus šiek tiek sumažėjo. Apie penktadalis nukentėjusiųjų Lietuvoje 2006 – 2010 m. turėjo aukštąjį išsilavinimą, ir pastebima nežymi šių asmenų skaičiaus didėjimo tarp nusikalstamų veikų aukų tendencija.

Nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų asmenų pasiskirstymas pagal užimtumą pateikiamas 9 lentelėje.

9 lentelė. 2006 – 2010 m. Lietuvoje nukentėję nuo nusikalstamų veikų pagal užimtumą

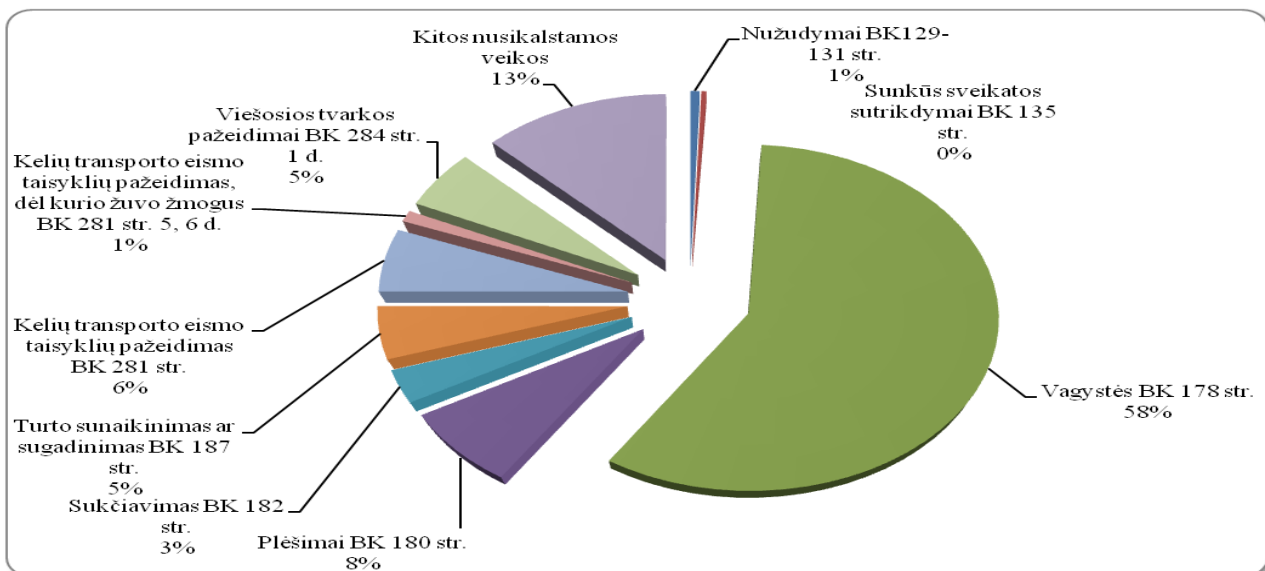
Užimtumas	2006		2007		2008		2009		2010	
	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.
Dirbantys valstybės institucijose ir įmonėse	4154	8,4	3338	7,5	3568	7,5	3465	7,4	2774	6,5
Dirbantys nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse	20982	42,2	19770	44,3	20965	44,1	19498	41,7	16309	38,2
Mokėsi	7040	14,2	6251	14,0	5325	11,2	5057	10,8	4866	11,4
Bedarbis arba nedirbantis	7529	15,1	6146	13,8	6180	13,0	7739	16,5	7783	18,2
Kita	9503	19,1	8699	19,5	9937	20,9	10817	23,1	11016	25,8

Šaltinis: sudaryta autorės⁵⁴.

Išanalizavus nukentėjusių fizinių asmenų užimtumo duomenis, matyti, kad dauguma nukentėjusiųjų (vidutiniškai 42,1 proc.) 2006 – 2010 m. dirbo nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse. Tokia tendencija logiška, nes Lietuvoje dauguma gyventojų dirba šio tipo organizacijose. Antroji pagal dydį (vidutiniškai 21,7 proc.) nukentėjusiųjų grupė buvo kita veikla užsiimančios asmenys (pensininkai ir pan.), trečioji grupė (vidutiniškai 15,3 proc.) – bedarbiai arba nedirbantys, ketvirtoji grupė (vidutiniškai 12,3 proc.) – moksleiviai ar studentai. Mažiausiai tarp nukentėjusių fizinių asmenų buvo dirbančių valstybės institucijose ir įmonėse. 2006 – 2010 metais Lietuvoje mažėjo nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų asmenų, kurie dirbo valstybinėse ir nevalstybinėse institucijose ir įmonėse, mokėsi, tačiau daugėjo nukentėjusiųjų tarp bedarbių ar nedirbančių ar užsiimančių kita veikla.

Nukentėjusių fizinių asmenų pasiskirstymas 2007 – 2010 m. pagal pagrindines nusikalstamas veikas pateikiamas 15 priede, o nukentėjusiųjų struktūra pagal nusikalstamas veikas pagal 2007 – 2010 m. vidurkius – 20 paveiksle.

⁵⁴ Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“. http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK prisijungimo laikas 2011-10-20.

Šaltinis: sudaryta autorės⁵⁵.

20 pav. Nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų struktūra Lietuvoje 2007 – 2010 m. (pagal vidurkius)

Kaip matyti iš 20 paveikslo, 2007 – 2010 m. laikotarpiu tarp nusikalstamų veikų aukų daugiausiai buvo nukentėjusiųjų nuo vagysčių - vidutiniškai per ketverius metus 67 proc. (jų dalis per ketverius metus padidėjo), po to nuo plėšimų (9 proc.), kelių transporto eismo taisyklių pažeidimų, turto sunaikinimo ar sugadinimo (po 6 proc.), sukčiavimo (3 proc.). Nukentėjusiųjų nuo nužudymų ar sunkių sveikatos sutrikdymų dalis tarp visų aukų buvo palyginti nedidelė – vidutiniškai iki 1 proc. visų nukentėjusiųjų ir per nagrinėjamus ketverius metus šiek tiek mažėjo. 2007 - 2010 m. laikotarpiu žymiau mažėjo nukentėjusiųjų nuo kelių transporto eismo taisyklių pažeidimų lyginamoji dalis. Tuo tarpu nukentėjusiųjų nuo sukčiavimo ir turto sunaikinimo ar sugadinimo dalis tarp visų nukentėjusių fizinių asmenų didėjo.

Taigi apibendrinant galima apibūdinti labiausiai 2006 – 2010 m. laikotarpiu nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų mūsų šalies gyventojų grupę: 25 – 34 m. amžiaus vyriškos lyties asmuo, gyvenantis mieste ir turintis vidurinį arba aukštesnįjį išsilavinimą, dirbantis nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse.

2.6. Nusikalstamumo žala

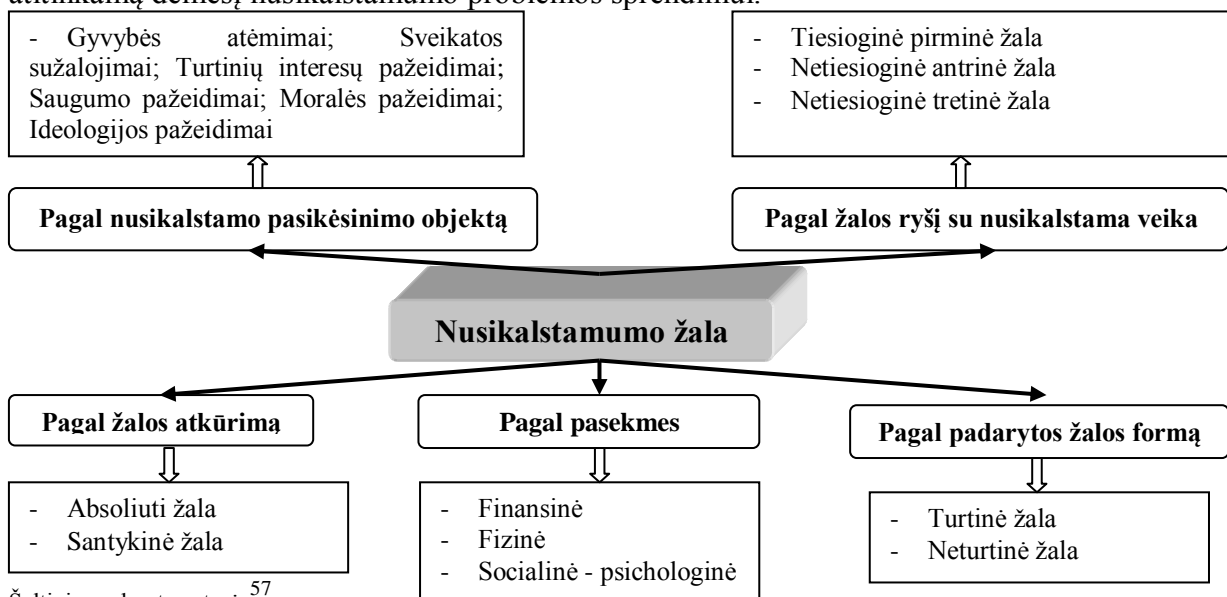
Šioje baigiamojo darbo dalyje siekiama išnagrinėti ir įvertinti nusikalstamumo Lietuvoje 2006 – 2010 m. laikotarpiu žalą. Kai kuriuose literatūros šaltiniuose⁵⁶ teigiama, kad

⁵⁵ Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“.

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK prisijungimo laikas 2011-10-20.

⁵⁶ Babachinaitė G., Galinaitė J., Kiškis A., Kuolaitė A., Palavinskienė B., Paukštė A., Petkus A., Raidonienė A., Rudzkiš T., Uscila R. Kriminologija. Vadovėlis. Vilnius, 2010. P. 149.

nusikalstamumo žalos supratimas yra vienas svarbiausių kriminologiniame pažinime. Tik pakankamai plačiai ir adekvačiai suvokiant ir įvertinant nusikalstamumo žalą bus galima skirti atitinkamą dėmesį nusikalstamumo problemos sprendimui.

Šaltinis: sudaryta autorės⁵⁷.

21 pav. Nusikalstamumo žalos klasifikacija

Pažymėtina, kad dažniausiai pasireiškia beveik visos konkrečios nusikalstamos veikos žalos rūšys.

Netiesioginę antrinę ir tretinę (pagal žalos ryšį su nusikalstama veika), santykinę (pagal žalos atkūrimą), neturtinę (pagal padarytos žalos formą), socialinę – psichologinę žalą (pagal pasekmes), moralės ir ideologijos pažeidimus (pagal nusikalstamo pasikėsimo objektą) sudėtinga įvertinti, nes ši žala apima netiesioginius turtinius (pavyzdžiui, ne tik pavogtus ar sugadintus daiktus, bet ir naujų daiktų, už kuriuos dažnai auka priversta mokėti brangiau, nes analogiško dėvėto daikto nėra, įsigijimą ir pan.; negautą pelną, kuris būtų buvęs, jei nusikalstama veika nebūtų padaryta) ir socialinius – psichologinius (pavyzdžiui, nusikaltimų aukų emocinius sutrikimus, skausmą, kančią, pyktį, gyvenimo kokybės praradimą, nepasitikėjimą savimi, ekonomika, neigiamą savęs vertinimą, nusikaltimų baimę, kokybės praradimą ir kt.) nusikalstamos veikos padarymo padarinius. Asmeniui dažnai didžiausia yra socialinė - psichologinė žala (tiek aukai, tiek nusikalstamą veiką padariusiam asmeniui), nes paliečia nemažai įvairių individo gyvenimo sričių, ši žala yra „užslėpta“ ir gali daryti poveikį asmeniui ilgą laiką.

Kalbant apie vaikų nusikalstamumą, vaikų dalyvavimas nusikalstamos grupuotės atima daug laiko, o tai verčia praleidinėti pamokas. Dėl šios priežasties nukenčia išsilavinimas, ir tai užkerta jiems kelią ateityje įgyti populiarią specialybę, gauti gerą darbą ir didesnę atlyginimą.

⁵⁷ Babachinaitė G., Galinaitytė J., Kiškis A., Kuolaitė A., Palavinskienė B., Paukštė A., Petkus A., Raidonienė A., Rudzkiš T., Uscila R. Kriminologija. Vadovėlis. Vilnius, 2010. P. 149.

Organizuotose nusikalstamosiose grupuose dažniausiai bendravimas siejasi su pykčio, agresijos, prievartos apraiškomis, vaikas nuolat mato, kad tik jėga yra pasiekama valdžia. Vaikas, matydamas šiuos elgesio modelius, ir pats išmoka jėga siekti valdyti kitus, praranda bendravimo įgūdžius. Toks elgesio modelis neleidžia prisitaikyti normalioje visuomenėje. Agresyvus vaikas tampa dar labiau atstumtas ir vienišas, mažėja jo savigarba ir savęs vertinimas. Be to, įsitraukus į nusikalstamą grupuotę, mažėja bendravimo galimybės, siaurėja komunikacijos tinklas, jaunas žmogus praranda galimybę mokytis naujų socialiai priimtinių elgesio modelių, o tuo pačiu ir gebėjimą bendrauti. Be to, dalyvavimas nusikalstamoje veikloje užtikrina vaikams vienkartinę naudą, tačiau užkerta kelią įsilieti į sąžiningai gyvenančios visuomenės gretas, o tai sąlygoja nuolatinio pajamų šaltinio praradimą, užkerta kelią vaikams ar netgi jų tėvams pasirinkti tam tikras profesijas (pvz., valstybės tarnautojo ar kt.), kur reikalinga nepriekaištinga asmens reputacija. Dalyvaudamas nusikalstamų grupuočių veikloje, vaikas pats gali tapti tų grupuočių auka. Dažnai nusikalstamosiose grupuose priimta vartoti alkoholį ir narkotikus, o jų vartojimas neigiamai veikia tiek vartojančiųjų sveikatą ir elgesį.

Lengviau įvertinama tiesioginė pirminė, absoliuti, turtinė, finansinė ir fizinė žala, tačiau ir šiuo atveju susiduriama su sunkumais. Pirmiausia iškyla problema, norint suskaičiuoti pačius nusikaltimus (juk kai kurie nusikaltimai nėra atskleidžiami). Tačiau net jei ir tiksliai būtų žinomas nusikaltimų skaičius, vis tiek būtų sunku nustatyti, kokią žalą padaro vienas konkretus nusikaltimas (lėšų praradimas dėl pačios nusikalstamos veikos, valstybės biudžeto lėšų naudojimas sulaikant nusikaltėlį, teismo proceso ir nuteistojo išlaikymo įkalinimo įstaigose išlaidos, galimas pašalpus mokėjimas nusikaltėlio šeimai ir pan.). Kita nusikalstamumo finansinė žala yra susijusi su tuo, kad sulaikant nusikaltėlį arba vykdamas nusikalstamą veiką iškyla sužalojimo ar susižalojimo grėsmė, o tai lemia susižalojusiojo (pareigūno ar (ir) paties nusikaltėlio) produktyvumo praradimą, jiems gali būti išmokamos nedarbingumo pašalpos, sumos išmokamos už jų fizinę ir psichologinę terapiją, o žūties atveju, ir laidotuvių išlaidas. Galima bandyti įvertinti ir finansinę nužudymų žalą. Mokslininkai paskaičiuoja, kiek nužudytasis žmogus vidutiniškai dar būtų gyvenęs ir kiek per likusį gyvenimą vidutiniškai būtų uždirbęs, kokį nuostolį patiria jo šeima ir pan. Nelegalios išlaidos (pavyzdžiui, kai žmonės perka neteisėtu būdu per sieną įvežtas cigaretes ar alkoholį ir pan.) taip pat gali būti laikomos nusikalstamumo žala, nes jos atima pinigus iš legalios ekonomikos ir potencialias tų žmonių, kurie gamina legalias prekes ar teikia legalias paslaugas, pajamas. Kita su nusikalstamumu susijusi žala – baudžiamojo teisingumo vykdymo išlaidos, išleistos įvairių teisėsaugos įstaigų išlaikymui bei išlaidos, skirtos prevencijai ir apsaugai. Dar viena nusikalstamumo finansinės žalos rūšių yra turto sunaikinimas ar sugadinimas, kai atitinkamos

nusikalstamos veikos mažina naudingų daiktų kiekį. Kita finansinės žalos rūšis yra turto pagrobimas, neteisėtas įgijimas, pasisavinimas.

Fizinę žalą gali būti sunku kartais įvertinti, nes ji kartais pasireiškia ir subtiliais būdais. Pavyzdžiui, gydytojo, žadančio medicininius stebuklus, nenukreipiančio paciento kompetentingam gydymui ir užsiimančio neefektyviu gydymu, veika; taip vadinamų “baltųjų apykaklių” nusikalstama veika. Oro užterštumas, kuris kartais atsiranda dėl nusikalstamų veikų, sukelia kvėpavimo takų ligas. Kenksmingos darbo sąlygos, o kartais ir nelegalus darbas pareikalauja ne vienos aukos. Nusikalstamas vartojimo produktų gamintojų neatsargumas sukelia įvairias ligas, invalidumą, o kartais net mirtį⁵⁸.

Toliau šiame darbe atliekama Lietuvoje patirtos 2006 – 2010 m. laikotarpio nusikalstamumo žalos duomenų, pateiktų registruoto nusikalstamumo statistinėse ataskaitose, analizė. Detalūs duomenys apie nukentėjusius fizinius asmenis, patyrusius tam tikrus nusikalstamos veikos padarinius, pateikiami 16 priede, o apibendrinti duomenys 10-12 lentelėse.

10 lentelė. 2006 – 2010 m. Lietuvoje nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų patirti padariniai

	2006		2007		2008		2009		2010	
	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.
Žuvo	744	1,5	731	1,6	626	1,3	476	1,0	354	0,8
Sunkus sveikatos sutrikdymas	505	1,0	452	1,0	383	0,8	322	0,7	263	0,6
Nesunk. ar nežym. sveikatos sutrikdymas	5854	11,8	6121	13,7	5720	12,0	4683	10,0	4311	10,1
Sukėlė fizinį skausmą	2518	5,1	2453	5,5	1826	3,8	1695	3,6	1447	3,4
Sveikatai žala nepadaryta	7102	14,3	6159	13,8	6058	12,7	6022	12,9	6410	15,0

Saltinis: sudaryta autorės⁵⁹.

Kaip matyti iš 10 lentelės duomenų, nagrinėjamu 2006 – 2010 m. laikotarpiu tiek absoliutinėmis reikšmėmis, tiek procentine dalimi mažėjo nukentėjusių asmenų, kurie nusikalstamos veikos metu žuvo, patyrė sveikatos sutrikdymų ar fizinių skausmų. Per nagrinėjamus penkerius metus vidutiniškai 18 proc. nukentėjusių fizinių asmenų žuvo, patyrė sveikatos sutrikdymų ar fizinių skausmų. Šiuos padarinius daugiausiai (absoliutinėmis reikšmėmis) patyrė 20 – 24 metų amžiaus asmenys, mažiausiai – vaikai iki 4 m. ir vyresni negu 75 m. asmenys. Aukų, kurių sveikatai žala nepadaryta, lyginamoji dalis tarp visų nukentėjusiųjų svyravo nuo 12,7 proc. 2008 metais iki 15 proc. 2010 metais.

Toliau atliekama analizė, kiek nukentėjusiųjų asmenų 2006 – 2010 m. Lietuvoje patyrė turtinę žalą, fizinį smurtą, seksualinę ir psichologinę prievartą, nepriežiūrą.

⁵⁸ Kiškis A. Ko mes nežinome apie nusikalstamumo žalą? Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro interneto svetainė. www.nplc.lt; prisijungimo laikas 2011-10-28.

⁵⁹ Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“.
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK prisijungimo laikas 2011-10-20.

11 lentelė. 2006 – 2010 m. Lietuvoje nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų patirta žala

Nukentėjusysis patyrė	2006		2007		2008		2009		2010	
	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.
Turtinę žalą	34732	69,8	30396	68,2	33168	69,7	34616	74,0	31156	72,9
Fizinį smurtą	7247	14,6	6634	14,9	6581	13,8	6118	13,1	5611	13,1
Seksualinę prievartą	287	0,6	247	0,6	219	0,5	199	0,4	228	0,5
Psichologinę prievartą	696	1,4	606	1,4	505	1,1	528	1,1	526	1,2
Nepriežiūrą	2518	5,1	2453	5,5	1826	3,8	1695	3,6	1447	3,4
Iš viso	49737		44590		47590		46794		42726	

Šaltinis: sudaryta autorės⁶⁰.

11 lentelės duomenys rodo, kad daugiau kaip trys trečdaliai (68,7 – 74 proc.) nukentėjusių asmenų patyrė turtinę žalą, ir 2006 – 2010 m. laikotarpiu pastebima bendra šią žalą patyrusių asmenų lyginamosios dalies didėjimo tendencija. Antroje vietoje pagal lyginamąją dalį buvo asmenų, patyrusių fizinį smurtą, grupė. Nagrinėjamu penkerių metų laikotarpiu fizinį smurtą patyrė nuo 13,1 proc. (2009 – 2010 m.) iki 14,9 proc. (2007 m.) nukentėjusiųjų. Kaip nusikalstamos veikos padaryta žala įvardijama ir nepriežiūra, kurią 2006 - 2010 m. mūsų šalyje patyrė nuo 3,4 proc. (2010 m.) iki 5,5 proc. (2007 m.) nukentėjusiųjų.

Toliau detaliau panagrinėsime padarytą turtinę žalą 2006 – 2010 metais, kadangi šią žalą patyrė didžioji dalis nukentėjusiųjų ir tai praktiškai vienintelė žala, kuri įvertinta finansiškai. Lentelėje pateikiami duomenys apie fiziniams ir juridiniams asmenims bei valstybei padarytą turtinę žalą Lietuvoje.

12 lentelė. Padaryta turtinė žala 2006 – 2010 m. Lietuvoje

Turtinė žala, tūkst. Lt	2006		2007		2008		2009		2010	
	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.
Padaryta žala, iš viso	91575,6	100,0	93963,8	100,0	122675,9	100,0	104418,9	100,0	164477,1	100,0
Valstybei	32235,6	35,2	31873,8	33,9	46405,3	37,8	30652,0	29,4	41919,2	25,5
Fiziniams asmenims	30597,7	33,4	34138,9	36,3	36522,9	29,8	27259,1	26,1	40558,3	24,7
Juridiniams asmenims	28742,3	31,4	27951,1	29,7	39747,8	32,4	46507,7	44,5	81999,6	49,9

Šaltinis: sudaryta autorės⁶¹.

Kaip matyti iš 12 lentelės domenu, 2006 – 2010 metais didėjo nusikalstamų veikų padaryta žala, iš viso 79,6 proc. (daugiausiai 2008 m. ir 2010 m., o 2009 m. – sumažėjo). Labiausiai nagrinėjamu penkerių metu laikotarpiu padidėjo juridiniams asmenims padaryta turtinė žala – net

⁶⁰ Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“.

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK. ; prisijungimo laikas 2011-10-20.

⁶¹ Pagal Informatikos ir ryšių departamento prie LRV ataskaitą „Duomenys apie turtinę žalą (Forma_ŽALA)“ http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=2#Atas-ZALA ; prisijungimo laikas 2011-10-20.

185,3 proc. Tuo tarpu valstybei ir fiziniams asmenims padaryta žala išaugo panašiu procentu – 30 – 32,6 proc. Dėl tokių turčinės žalos kitimo tendencijų nagrinėjamu laikotarpiu keitėsi ir turčinės žalos struktūra: 2006 – 2008 m. buvo padaroma daugiau ar mažiau apylygiai turčinės žalos valstybei, fiziniams ir juridiniams asmenims, o nuo 2009 m. daugiausia turčinės žalos buvo padaroma juridiniams asmenims.

2006 – 2010 m. laikotarpiu nusikalstamų veikų padaryta turčinė žala sudarė nuo 0,09 proc. (2007 m.) iki 0,17 proc. (2010 m.) BVP.

Apibendrinant galima pasakyti, kad sudėtinga įvertinti netiesioginę antrinę ir tretinę, santykinę, neturčinę, socialinę – psichologinę žalą, moralės ir ideologijos pažeidimus. Lengviau įvertinama tiesioginė pirminė, absoliuti, turčinė, finansinė ir fizinė žala, sveikatos sužalojimai ir turčinų interesų pažeidimai, tačiau ir šiuo atveju susiduriama su sunkumais. Lietuvoje registruojami tam tikri statistiniai duomenys apie padarytą žalą, fizinį smurtą, seksualinę ar psichologinę prievartą, nepriežiūrą patyrusius asmenis, kurie šiame baigiamojo darbo poskyryje ir buvo įvertinti. Tačiau nusikalstamumo žalos vertinimo Lietuvoje sritis tebeišlieka tobulintina.

2.7. Nusikalstamumo priežastys

Šiame poskyryje, atsižvelgiant į literatūroje pateikiamą nusikalstamumo priežastingumo analizę ir empirinio tyrimo rezultatus, nagrinėjamos ir apibendrinamos nusikalstamumo priežastys. Autorės nuomone, nusikalstamumo priežastingumo etapas yra bene svarbiausias nusikalstamumo pažinimo, vertinimo ir kontrolės etapas.

2.7.1. Pagrindinių nusikalstamumo priežasčių identifikavimas

Priežastingumas – tai objektyviai egzistuojantis ryšys, tarpusavio priklausomybė dviejų ar daugiau reiškinių, kai vienas jų (priežastis) sukelia kitus (padarinius). Nusikalstamumo priežastys – tai tokie visuomeninio gyvenimo reiškiniai, kurie sukelia nusikalstamumą, palaiko jo egzistavimą, sukelia jo didėjimą ar mažėjimą⁶². Priežasčių, nusikalstamumo veiksnių yra labai daug – apie 200 – 300.

Apibendrinant mokslinėje literatūroje⁶³ nurodytas nusikalstamumo priežastis, pagrindiniais nusikalstamumą įtakojančiais veiksniais įvardijami socialiniai veiksniai, ekonomikos liberalizavimas, vertybinis vakuumas, politinės sistemos nebrandumas.

⁶² Криминология (под ред. Кудрявцова В.Н., Эминова В.Е.).- Москва: Юрист, 2007. P. 122-123.

⁶³ Babachinaitė G., Galinaitytė J., Kiškis A., Kuolaitė A., Palavinskienė B., Paukštė A., Petkus A., Raidonienė A., Rudzkiš T., Uscila R. Kriminologija. Vadovėlis. Vilnius, 2010. P. 179 – 189; Galinaitytė J. Kriminologija: teorija ir aktualijos. Vilnius, 2009. P. 116-128.

Kiti autoriai⁶⁴ nusikalstamumą lemiančius veiksnius dar skirsto į objektyvius ir subjektyvius, vidinius (šalies) ir išorinius (tarptautinius).

Apibendrintus pagrindinius nusikalstamumą lemiančius veiksnius galima išskaidyti detaliau, atsižvelgiant į praktiniuose tyrimuose minimas nusikalstamumo priežastis:

1) žmonių neužimtumas (kriminologinių tyrimų duomenimis, žmogui, neturinčiam socialiai naudingo užsiėmimo, padidėja tikimybė ir rizika nusikalsti);

2) išsilavinimo stoka;

3) nusikaltėlio asmenybė (šiai nusikalstamumo priežastčiai didelį dėmesį skiria rusų autoriai, kurie asmenybę laiko nusikalstamumo pagrindu);

4) apsvaigimas nuo alkoholio bei narkotinių ar psichotropinių medžiagų (pagal registruotą įtariamų (kaltinamų) asmenų statistiką 2006 – 2010 m. laikotarpiu Lietuvoje apie ketvirtadalis nusikaltusių asmenų nusikaltimus padaro apsvaigę nuo alkoholio, tuo tarpu nusikaltimų padarymas, apsvaigus nuo narkotinių medžiagų, yra retesnis);

5) šeimos, mokymo įstaigų, specializuotų priežiūros ir teisių apsaugos įstaigų socialinės kontrolės ir priežiūros stoka (dėl šios priežasties daugelis vaikų, ypač iš sunkiai materialiai besiverčiančių šeimų, turi menkas saviraiškos galimybes ir tai sudaro sąlygas nepilnamečiams įsitraukti į socialiai nepriimtina veiklą);

6) neigiama šeimos įtaka;

7) neigiama žiniasklaidos įtaka;

8) nukentėjusiojo elgesys;

9) ribotos valstybės galimybės teikti pakankamą socialinę pagalbą labiausiai socialiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms;

10) valstybės valdymo trūkumai, socialinių ir kitų institucijų negalėjimas tinkamai atlikti savo funkcijų, teisės aktų nesuderinamumas, neaukštas gyventojų pragyvenimo lygis ir didelė turtinė diferenciacija turi įtakos visuomenės nepasitikėjimui valstybės valdymu ir teisine sistema, sukelia neigiamus ideologinius padarinius, moralės normų devalvaciją, neigiamai veikia augančios kartos auklėjimo ir mokymo sistemos efektyvumą;

11) nepakankamas atitinkamų valstybės institucijų dėmesys tam tikroms socialinėms grupėms, pavyzdžiui, asmenims, grįžusiems iš įkalinimo vietų, bedarbiams, socialiai neadaptuotiems, moterims, vaikams, jaunimui;

12) nepakankamos galimybės tinkamai finansuoti valstybės institucijas, taip pat teisėsaugos ir kitas tiesiogiai su nusikaltimų prevencija ir kontrole susijusias institucijas (dėl šios priežasties

⁶⁴ Dapšys A. Nusikalstamumo tendencijos ir jo prevencijos perspektyvos Lietuvoje (kriminologinis programinis aspektas) // Jurisprudencija. 1999, Nr. 11(3). P. 11.

minėtos institucijos nepajėgia tinkamai atlikti savo funkcijų, kartu silpnėja kontrolė ir didėja nusikalstamos veikos galimybės);

13) neigiama kriminalinės justicijos sistemos įtaka (teisėsaugos institucijų veiklos trūkumai, didelis neišaiškintų nusikaltimų skaičius, ilgai užtrunkantys bylų tyrimai mažina visuomenės pasitikėjimą teisėsauga, neužtikrina atsakomybės neišvengiamumo principo įgyvendinimo, dėl to atsiranda nebaudžiamumo atmosfera. Nebaudžiamumas yra ir viena priežasčių, kodėl į nusikalstamą veiką įtraukiami vis jaunesni vaikai. Vaikų arba dar negalima bausti, arba bausmės atidedamos);

14) ekonominės, socialinės, teisinės politikos spragos ir klaidos.

Nacionalinėje nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programoje, kitoje kriminologinėje literatūroje⁶⁵ prie nusikalstamumą skatinančių veiksnių priskiriami netgi teigiami poslinkiai visuomenėje, pavyzdžiui:

1) globalizacija ir stiprėjantys tarptautiniai ryšiai daro įtaką ekonominiams, socialiniams, kitiems procesams, taip pat ir nusikalstamumui, lemia tarptautinį atskirų nusikalstamų procesų pobūdį;

2) augantis socialinis visuomenės mobilumas lemia ryšių su artimiausia aplinka (šeimos, giminystės, kaimynystės) silpnėjimą;

3) urbanizacija skatina tam tikrus regioninius skirtumus, žmonės koncentruojasi miestuose, todėl silpnėja socialinė kontrolė ir daugėja galimybių nusikalsti;

4) ekonomikos plėtra, besiplečiančios pasaulinės rinkos taip pat daro įtaką nusikalstamumui (palyginti laisvai prieinama daugiau prekių ir vertybių, atsirado daug didesnė mokėjimo priemonių įvairovė, tačiau tuo pat metu jos teikia daugiau galimybių, palankių nusikaltimams daryti);

5) socialinė (ekonominė) gerovė (jeigu socialinė (ekonominė) gerovė garantuojama tik nedidelei visuomenės daliai, motyvaciniai veiksniai nusikalsti suaktyvinami).

Reikia pažymėti, kad be prieš tai minėtų apibendrintų nusikalstamumo priežasčių atskirų rūšių nusikaltimų atvejais gali būti ir specifinės priežastys bei sąlygos. Kaip matyti, nusikaltimus lemiančius veiksnius galima suskirstyti į kelias stambias grupes pagal dar vieną požymį – objektą: individuali motyvacija padaryti nusikaltimą, socialinės kontrolės mechanizmas ir jo veikimo stiprumas bei palankios sąlygos padaryti nusikaltimą.

Toliau bus kiekybiškai vertinami pagrindiniai socialiniai ekonominiai veiksniai, darantys įtaką nusikalstamumui Lietuvoje.

⁶⁵ Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa, patvirtinta LR Seimo 2003-03-20 nutarimu Nr. IX-1383 (su vėlesniais pakeitimais). Registruotas ir latentinis nusikalstamumas Lietuvoje: tendencijos, lyginamieji aspektai ir aplinkos veiksniai. 2011, P. 281-283.

2.7.2. Nusikalstamumo ir jį įtakojančių veiksnių koreliacinė analizė

Šioje magistro baigiamojo darbo dalyje atliekama koreliacinė ir iš dalies faktorinė analizė, kuri leis nustatyti socialinių veiksnių (kuriuos įmanoma išreikšti kiekybiškai) ir nusikalstamumo tarpusavio priklausomybę. Šios analizės tikslas – identifikuoti, kokie pagrindiniai socialiniai ekonominiai veiksniai ir kaip lemia nusikalstamą elgesį.

Nusikalstamumas ir žmonių neužimtumas. Suformuluota *1 tyrimo hipotezė: nedarbo didėjimas didina nusikalstamumą.*

Nusikalstamumo ir nedarbo kitimo 2006 – 2010 m. tendencijos pateikiamos 18 priede. Nedarbo lygis šiame darbe charakterizuojamas registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykiu, o nusikalstamumas – užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiumi. Kaip matyti užregistruotos nusikalstamos veikos ir nedarbo lygis 2006 – 2009 m. laikotarpiu kito ta pačia linkme, tik 2007 metais sparčiau mažėjo užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius (10,2 proc.) negu nedarbo lygis (5,9 proc.), o 2008 – 2009 m. sparčiau augo nedarbo lygis (6,3 proc. ir 176,5 proc.) negu nusikalstamumas (5,9 proc. ir 6,6 proc.). Tuo tarpu 2010 metais nedarbo lygis išaugo, o nusikalstamų veikų užregistruota mažiau.

Nedarbas dažnai susijęs su pragyvenimui būtiniausių dalykų stokojimu, todėl net ir tie asmenys, kurie bedarbiais tapo prieš savo valią, neretai neranda kitų būdų gauti pragyvenimui būtinų lėšų, kaip tik darydami nusikaltimus. Todėl, daugelio autorių nuomone, nedarbas yra glaudžiai susijęs su nusikalstamumu. Kaip matyti iš šio magistro baigiamojo darbo 2.4 skyriuje atliktos įtariamų nusikalstamas veikas padariusių asmenų analizės pagal statistinius duomenis, didžioji įtariamų dalis buvo bedarbiai arba nedirbantys asmenys.

Koreliacinės analizės rezultatai pateikiami 13 lentelėje, o detalesni skaičiavimai 23 priede.

13 lentelė. Nusikalstamumo ir nedarbo koreliacinės analizės rezultatai

Regionas	Koreliacijos koeficientas	t_{stebimas}	t_{kritinis}	Koreliacija	Veiksnių reikšmingumas
Lietuva	0,15577	0,2731	2,228	Labai silpna, teigiama	Nereikšmingas

Šaltinis: sudaryta autorės.

Kaip matyti iš 13 lentelės, egzistuoja silpnas tiesioginis ryšys tarp šalies nedarbo lygio ir užregistruotų nusikalstamų veikų. Koreliacinė analizė parodė, kad nedarbas nėra reikšmingas veiksnys šalies nusikalstamumui ir atvirkščiai. Pirmoji hipotezė nepasitvirtino, todėl galima teigti, kad *nedarbas yra nereikšmingas veiksnys Lietuvos nusikalstamumui, o nusikalstamumas nedarbo poveikio nedarbo lygiui.* Tačiau pažymėtina, kad, išanalizavus nedarbo lygio rodiklius matėme, kad jie, kaip ir bendras nusikalstamumo lygis, mažėjo iki 2007 m., o vėliau jau matoma didėjimo tendencija. Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas rodo, kad ryšys yra silpnas. Tokius prieštaravimus tarp registruoto nusikalstamumo statistinės analizės ir koreliacinės analizės

rezultatus galėjo lemti ir palyginti neilgas analizuojamas laikotarpis – 5 metai. Taip pat kalbant apie nedarbo įtaką nusikalstamumui pažymėtina, kad didžiausią įtaką nusikalstamumui daro ne oficialus bedarbių lygis, o tai, kokia dalis šių asmenų nedirba savo valia bei kokia dalis nedirba dėl to, kad negali gauti darbo. Reikalas tas, kad ne kiekvienas nedirbantis ir nesimokantis asmuo nori dirbti; nusikaltimus labai dažnai daro tie asmenys, kurie darbo net nesistengia gauti. Tokie žmonės pasirenka nusikalstamą gyvenimo būdą ir iš to pragyvena (profesionalūs vagys, sukčiai ir kt.). Jiems pastovus darbas tik trukdytų užsiimti nusikalstama veikla.

Nusikalstamumas ir šalies bendrasis vidaus produktas. Suformuluota 2 tyrimo hipotezė: *mažėjantis bendrasis vidaus produktas didina nusikalstamumą.*

Nusikalstamumo ir Lietuvos bendrojo vidaus produkto kitimo 2006 – 2010 m. tendencijos pateikiamos 19 priede. BVP rodiklis šiame darbe išreikštas to meto kainomis. Nusikalstamumo ir BVP kitimo tendencija sutapo tik 2008 m. – abu rodikliai padidėjo, tik BVP (13 proc.) išaugo sparčiau negu nusikalstamumas (5,9 proc.). Kitais laikotarpiais nusikalstamumas ir BVP kito priešingomis kryptimis. Lietuvoje BVP augimo tempai 2006 - 2008 m. laikotarpiu buvo labai spartūs – per nagrinėjamą laikotarpį vidutinis metinis BVP augimas per metus buvo 16 proc., tačiau 2009 metais sumažėjo net 18 proc. 2010 m. vėl pastebimas palyginti nežymus 3,4 proc. BVP augimas.

Koreliacinės analizės rezultatai pateikiami 14 lentelėje, o detalesni skaičiavimai 23 priede.

14 lentelė. **Nusikalstamumo ir BVP koreliacinės analizės rezultatai**

Regionas	Koreliacijos koeficientas	$t_{stebimas}$	$t_{kritisinis}$	Koreliacija	Veiksnių reikšmingumas
Lietuva	-0,54456	1,1245773	2,228	Vidutinio stiprumo, neigiamas	Nereikšmingas

Šaltinis: sudaryta autorės.

Koreliacijos analizė rodo vidutinio stiprumo atvirkštinį ryšį tarp kintamųjų. BVP nėra reikšmingas veiksnys šalies nusikalstamumui ir atvirkščiai. Taigi antroji hipotezė pasitvirtino iš dalies, daroma išvada, kad *egzistuoja atvirkščiai proporcingas ryšys tarp BVP ir užregistruotų nusikalstamų veikų.*

Nusikalstamumas ir pajamų nelygybė. Suformuluota 3 tyrimo hipotezė: *kuo didesnė pajamų nelygybė, tuo didesnis nusikalstamumas.*

Nusikalstamumo ir pajamų nelygybės 2006 – 2010 m. tendencijos pateikiamos 21 priede. Socialinė nelygybė šiame darbe charakterizuojama pajamų nelygybės indeksu (pagal Eurostato duomenis). 2007 ir 2009 m. užregistruotų nusikalstamų veikų ir pajamų nelygybės indekso rodikliai kito ta pačia linkme: 2007 m. sumažėjo, 2009 m. padidėjo, o 2010 m. minėtų rodiklių kitimo tendencijos buvo skirtingos – nusikalstamų veikų užregistruota mažiau, o pajamų nelygybės indeksas didėjo. Pajamų nelygybės indeksas 2008 m. nekito, po to nuolat didėjo.

Koreliacinės analizės rezultatai pateikiami 15 lentelėje, o detalesni skaičiavimai 23 priede.

15 lentelė. Nusikalstamumo ir pajamų nelygybės koreliacinės analizės rezultatai

Regionas	Koreliacijos koeficientas	t_{stebimas}	t_{kritinis}	Koreliacija	Veiksnių reikšmingumas
Lietuva	0,13109	0,2290321	2,228	Labai silpna, teigiama	Nereikšmingas

Šaltinis: sudaryta autorės.

Kaip matyti iš koreliacinės analizės rezultatų, egzistuoja labai silpnas tiesioginis ryšys tarp pajamų nelygybės ir užregistruotų nusikalstamų veikų. Pajamų nelygybė nėra reikšmingas veiksnys šalies registruotam nusikalstamumui ir atvirkščiai. Trečioji hipotezė nepasitvirtino, todėl galima teigti, kad *pajamų nelygybė yra nereikšmingas veiksnys registruotam Lietuvos nusikalstamumui, o registruotas nusikalstamumas nedaro poveikio pajamų nelygybei.*

Nusikalstamumas ir išsilavinimas. Suformuluota 4 tyrimo hipotezė: *kuo žemesnis gyventojų išsilavinimas, tuo didesnis nusikalstamumas.*

Nusikalstamumo ir išsilavinimo kitimo 2006 – 2010 m. tendencijos pateikiamos 20 priede. Išsilavinimo lygis šiame darbe charakterizuojamas aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą turinčių gyventojų lyginamąja dalimi. Kaip matyti, užregistruotos nusikalstamos veikos ir išsilavinimo lygis 2008 – 2009 m. laikotarpiu kito ta pačia linkme. Tuo tarpu 2007 m. ir 2010 m., lyginant su ankstesniu ataskaitiniu laikotarpiu, nusikalstamų veikų užregistruota mažiau, o aukštąjį ir aukštesnįjį išsilavinimą turinčių gyventojų lyginamoji dalis padidėjo. 2006 – 2010 m. laikotarpiu pastebimas nuolatinis gyventojų išsilavinimo lygio didėjimas.

Koreliacinės analizės rezultatai pateikiami 16 lentelėje, o detalesni skaičiavimai 23 priede.

16 lentelė. Nusikalstamumo ir išsilavinimo koreliacinės analizės rezultatai

Regionas	Koreliacijos koeficientas	t_{stebimas}	t_{kritinis}	Koreliacija	Veiksnių reikšmingumas
Lietuva	-0,15214	0,2666281	2,228	Labai silpna, neigiama	Nereikšmingas

Šaltinis: sudaryta autorės.

Kaip matyti iš 16 lentelės, egzistuoja labai silpnas tiesioginis ryšys tarp šalies gyventojų išsilavinimo lygio ir užregistruotų nusikalstamų veikų. Išsilavinimas nėra reikšmingas veiksnys šalies registruotam nusikalstamumui ir atvirkščiai. Ketvirtoji hipotezė nepasitvirtino, todėl galima teigti, kad *išsilavinimas yra nereikšmingas veiksnys Lietuvos registruotam nusikalstamumui, o registruotas nusikalstamumas nedaro poveikio išsilavinimo lygiui.*

Nusikalstamumas ir svaigiųjų medžiagų vartojimas. Suformuluota 5 tyrimo hipotezė: *alkoholio ir kitų svaigiųjų medžiagų vartojimas didina nusikalstamumą.*

Nusikalstamumo ir svaigiųjų medžiagų vartojimo kitimo 2006 – 2010 m. tendencijos pateikiamos 22 priede. Svaigiųjų medžiagų vartojimo lygis šiame darbe charakterizuojamas vienam

gyventojui tenkančio absoliutaus alkoholio kiekiu litrais. Nagrinėjamu laikotarpiu svaigiųjų medžiagų ir užregistruotų nusikalstamų veikų kitimo tendencijos buvo priešingos. Suvartoto alkoholio kiekis 2006 – 2008 m. šiek tiek didėjo, 2009 m. – sumažėjo, o 2010 m. vėl padidėjo.

Koreliacinės analizės rezultatai pateikiami 17 lentelėje, o detalesni skaičiavimai 23 priede.

17 lentelė. Nusikalstamumo ir svaigiųjų medžiagų vartojimo koreliacinės analizės rezultatai

Regionas	Koreliacijos koeficientas	t_{stebimas}	t_{kritinis}	Koreliacija	Veiksnių reikšmingumas
Lietuva	-0,91329	3,8838838	2,228	Stipri, neigiama	Reikšmingas

Šaltinis: sudaryta autorės.

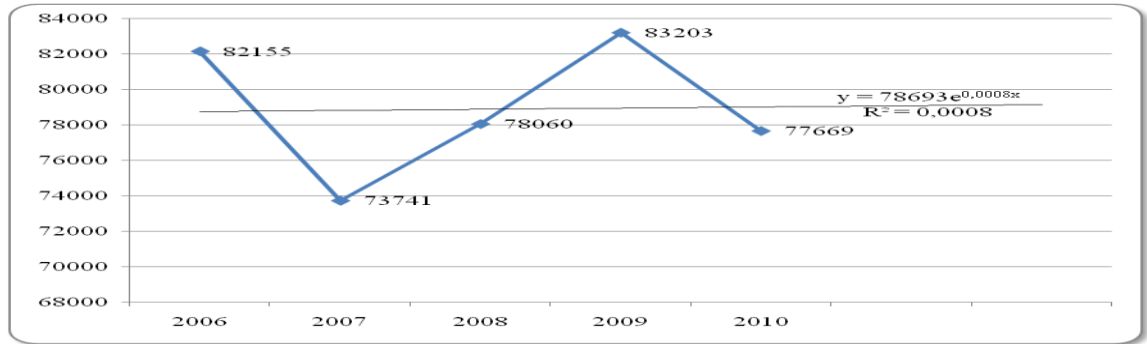
Kaip matyti iš 17 lentelės, nusikalstamumo ir svaigiųjų medžiagų vartojimo koreliacinės analizės rezultatai nevienareikšmiški ir gana netikėti. Egzistuoja stiprus atvirkščiai proporcingas ryšys tarp svaigiųjų medžiagų vartojimo lygio ir užregistruotų nusikalstamų veikų. Svaigiųjų medžiagų vartojimas yra reikšmingas veiksnys šalies nusikalstamumui. Penktoji hipotezė nepasitvirtino, ir tai leidžia daryti prielaidą, kad *alkoholio ir kitų svaigiųjų medžiagų vartojimas nedidina registruoto nusikalstamumo Lietuvoje*. Tačiau pastebėtina, kad vienam gyventojui tenkančio absoliutaus alkoholio kiekio rodikliai, matuojami pagal oficialius alkoholio pardavimus, gali būti netikslūs, nes neapima viso suvartoto alkoholio kiekio. Be to, šis rodiklis neapima psichotropinių medžiagų vartojimo.

Užregistruoto nusikalstamumo ir tirtų jį įtakančių veiksnių – bendrojo vidaus produkto, užimtumo (nedarbo), išsilavinimo, pajamų nelygybės, svaigiųjų medžiagų vartojimo koreliacinė analizė atskleidė netikėtus rezultatus. Nedarbo, išsilavinimo ir pajamų nelygybės atveju koreliacija buvo labai silpna, bendrojo vidaus produkto – vidutinio stiprumo ir tik svaigiųjų medžiagų vartojimo atveju – stipri, tačiau neigiama, kas paneigė iškeltą hipotezę. Ši analizė rodė, kad nedarbas, pajamų nelygybė, išsilavinimas yra nereikšmingi veiksniai registruotam nusikalstamumui Lietuvoje, o tarp bendrojo vidaus produkto ir užregistruotų nusikalstamų veikų egzistuoja atvirkščiai proporcingas ryšys. Tačiau pažymėtina, kad, kai kurių kriminologų vertinimu, užregistruotų nusikalstamų veikų lygis labiau atspindi teisėsaugos pajėgumus, turimus išteklius negu realų nusikalstamumą. Be to, koreliacinės analizės rezultatus šiame darbe gali iškreipti analizei naudojamas neilgas penkerių metų laikotarpis, kuris pasirinktas tyrimo laikotarpiu šiame darbe.

3. ŠIUOLAIKINIO NUSIKALSTAMUMO LIETUVOJE PROGNOZĖS IR SVARBIAUSIOS PREVENCIJOS KRYPTYS

Šioje magistro baigiamojo darbo dalyje atliekama užregistruotų nusikalstamų veikų prognozė dviem metams ir nustatomos svarbiausios nusikalstamumo prevencijos kryptys.

Siekiant pasiūlyti kuo efektyvesnes nusikalstamumo prevencijos kryptis, reikalinga atlikti užregistruotų nusikalstamų veikų prognozę, kuri pateikiama 22 paveiksle.

Šaltinis: sudaryta autorės.

22 pav. Užregistruotų nusikalstamų veikų prognozė 2011 – 2012 m.

Užregistruotos nusikalstamos veikos dvejiems ateinantiems metams prognozuojamos, atsižvelgiant į praėjusių laikotarpių duomenis, naudojant eksponentinio išlyginimo metodą, kuris yra vienas tiksliausių prognozavimo metodų.

Remiantis 23 paveiksle pateikiama funkcija, apskaičiuojamos prognozuojamos nusikalstamos veikos:

$$2011 \text{ m.: } y = 78693 e^{0.0008x} = 79072 \text{ tūkst. Lt}$$

$$2012 \text{ m.: } y = 78693 e^{0.0008x} = 79008 \text{ tūkst. Lt}$$

Kaip matyti, prognozuojant pagal statistinį – eksponentinio išlyginimo – metodą, 2011 – 2012 m. prognozuojamas didesnis nusikalstamumas negu 2010 m. Suprantama, tai statistinis prognozavimas. Ši prognozė gali keistis priklausomai nuo socialinių, ekonominių, demografinių, teisinių ir kitų aplinkybių raidos.

Siekiant pasiūlyti pagrindines nusikalstamumo prevencijos kryptis, prieš išvadų pateikimą trumpai analizuojamos svarbiausios šiuo metu taikomos prevencijos priemonės. Nacionalinėje nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programoje⁶⁶, atsižvelgiant į kriminogeninę padėtį Lietuvoje ir įgyvendinant nusikaltimų prevencijos ir kontrolės politiką bei principus, išskiriamos šios prioritetinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės kryptys:

- 1) smurtinių nusikaltimų prevencija ir kontrolė;

⁶⁶ Lietuvos Respublikos Seimo 2003-03-20 nutarimu Nr. IX-1383 (su vėlesniais pakeitimais) patvirtinta Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa.

- 2) turtinių nusikaltimų prevencija ir kontrolė;
- 3) nusikaltimų, daromų viešosiose vietose, prevencija ir kontrolė;
- 4) organizuoto nusikalstamumo prevencija ir kontrolė;
- 5) prekybos žmonėmis prevencija ir kontrolė;
- 6) nelegalios migracijos prevencija ir kontrolė;
- 7) nelegalios prekybos ginklais prevencija ir kontrolė;
- 8) korupcijos prevencija ir kontrolė;
- 9) ekonominių ir finansinių nusikaltimų prevencija ir kontrolė;
- 10) nusikaltimų, susijusių su narkotikais, prevencija ir kontrolė;
- 11) vaikų ir jaunimo nusikalstamumo prevencija ir kontrolė.

Pažymėtina, kad LRV 2010 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 247 patvirtintas Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos 2010 – 2012 metų įgyvendinimo priemonių planas. Šiame plane patvirtintos 24 priemonės vaikų ir jaunimo nusikalstamumo, turtinių nusikalstamų veikų prevencijos ir kontrolės, nusikaltimų prevencijos ir kontrolės sistemos tobulinimo kryptimis (žr. 24 priedą).

Atsižvelgiant į teorinius nusikalstamų veikų prevencijos principus ir atliktą nusikalstamumo Lietuvoje analizę, autorė siūlo Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos 2010 – 2012 metų įgyvendinimo priemonių planą papildyti šiomis antrojo (institucinio) ir trečiojo (priemonės, papildančios baudžiamojo įstatymo taikymą) lygio pirminės ir antrinės prevencijos priemonėmis ir atsižvelgti į šiuos principus:

- prioritetinis dėmesys turėtų būti skiriamas ankstyvajai – nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumo prevencijai, nusikalstamų veikų, kuriomis kėsinama į konstitucines žmogaus teises bei laisves (gyvybę, sveikatą, laisvę, nuosavybę), šalies ekonomiką, finansų sistemą, prevencijai ir nusikalstamų veikų recidyvo prevencijai. Žalos atlyginimas nukentėjusiajam turėtų tapti visų baudžiamojo teisingumo institucijų prioritetu.

- situacinė prevencija: didinti vaikų ir jaunimo užimtumą bei laisvalaikio praleidimo įvairovę;

- į asmenybę nukreipta prevencija: įgyvendinti aktyvesnio mokymo įstaigų psichologų konsultavimo programas;

- tobulinti ir stiprinti teisėsaugos institucijas ir prevencijos struktūras, skatinti prevencinę veiklą vykdančias institucijas glaudžiau bendradarbiauti ir operatyviau keistis informacija, galinčia turėti ar turinčia reikšmės nusikalstamoms veikoms atskleisti ir tirti;

- pagerinti nusikaltimų (ypač sunkių), organizuotų nusikalstamų grupių, korupcijos, vagysčių, plėšimų, sukčiavimų faktų atskleidimą ir sukurti priemones, kad kuo mažiau bylų būtų nutraukta pagal atskirus Baudžiamojo proceso kodekso straipsnius;
- įdiegti kiek įmanoma daugiau vaizdo stebėjimo sistemų miestuose;
- greičiau reaguoti į pranešimus apie teisės pažeidimus;
- didesnę dėmesį skirti vadinamosioms šeimos prevencijos priemonėms, nusikalstamų veikų prevencijai veikiant gyventojų ir rizikos grupių užimtumą;
- kurti neturtinės žalos įvertinimo priemones;
- tobulinti priemonių nusikaltimų aukoms padėti sistemą: plėsti nukentėjusiųjų procesines teises, įgyvendinti gyventojų švietimo bei mokymo programas viktimologijos ir nusikaltimų prevencijos srityje.

IŠVADOS

1. Išanalizavus nusikalstamumo apskritai ir šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje sampratą, suformuluotas šiame magistro baigiamajame darbe naudojamas nusikalstamumo apibrėžimas (pagal J. Galinaitytę ir T. Rudzkį): tai valstybei ir visuomenei pavojingas, istoriškai kintantis, save kuriantis, sąlyginai savarankiškas socialinis teisinis reiškiny, nulemtas visuomenėje vykstančių socialinių procesų ir reiškinių, reikalaujantis nuolatinės valstybės ir visuomenės kontrolės.

2. Šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje analizė atskleidė, kad nusikalstamumo lygis Lietuvoje nekelia realios grėsmės valstybės stabilumui ir nesukelia socialinės krizės, tačiau išlieka socialiai nepriimtinas, neigiamai veikia visuomeninio gyvenimo sritis ir mažina gyventojų saugumą. Šiame baigiamajame darbe registruoto nusikalstamumo duomenų palyginimas su autorės apibendrintais 2006 – 2010 m. atliktų viktimologinių tyrimų Lietuvoje duomenimis apie nusikalstamumą atskleidė, kad realusis nusikalstamumas nuo kelių iki keliolikos kartų yra didesnis už registruotą nusikalstamumą. Iš nagrinėtų nusikalstamų veikų rūšių didžiausias atotrūkis tarp registruoto ir latentinio nusikalstamumo buvo vagysčių ir plėšimų atveju.

3. Nuo 2006 m. iki 2010 m. užregistruotų įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas asmenų skaičius sumažėjo 10,1 proc., nors kaita buvo netolygi. Išnagrinėjus įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas asmenų charakteristikas pagal lytį, amžių, išsimokslinimą, užimtumą, svaigiųjų ar narkotinių medžiagų vartojimą, nusikalstamos veikos padarymo aplinkybes, suformuluotas tipiškiausias 2006 – 2010 m. Lietuvoje įtariamo padarius nusikalstamas veikas asmens portretas: vyras iki 40 m. amžiaus, turintis vidurinį arba aukštesnį išsilavinimą, dažniausiai niekur nedirbantis; dažnai nusikalstamą veiką padaro būdamas neblaivumo būsenoje, taip pat vidutiniškai kas trečias padaro nusikalstamą veiką būdamas bendrininkų grupėje.

4. Nuo 2006 m. iki 2010 m. užregistruotų nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų asmenų skaičius sumažėjo 14,1 proc., nors kaita buvo netolygi. Išnagrinėjus nukentėjusių asmenų statistinius duomenis pagal geografinę vietovę, lytį, amžių, išsilavinimą, užimtumą, pagrindines nusikalstamas veikas, apibūdinta kriminogeniškai pažeidžiamiausia 2006 – 2010 m. laikotarpiu mūsų šalies gyventojų grupė: 25 – 34 m. amžiaus vyriškos lyties asmuo, gyvenantis mieste ir turintis vidurinį arba aukštesnį išsilavinimą, dirbantis nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse, dažniausiai nukentėjęs nuo vagysčių.

5. Lietuvoje registruojami tam tikri statistiniai duomenys apie padarytą žalą, fizinį smurtą, seksualinę ar psichologinę prievartą, nepriežiūrą patyrusius asmenis, kurie šiame

baigiamajame darbe ir buvo įvertinti, tačiau nusikalstamumo žalos vertinimo Lietuvoje sritis tebeišlieka tobulintina.

6. Atliktos koreliacinės kai kurių kiekybiškai išreiškiamų nusikalstamumo veiksnių (nedarbo, bendrojo vidaus produkto, pajamų nelygybės, išsilavinimo, svaigiųjų medžiagų vartojimo) analizės rezultatai buvo gana netikėti ir nevienareikšmiškai vertintini, nepasitvirtino keturios iš penkių iškeltų hipotezių. Minėta koreliacinė analizė atskleidė, kad nedarbas, pajamų nelygybė, išsilavinimas yra nereikšmingi veiksniai registruotam nusikalstamumui Lietuvoje. O tarp bendrojo vidaus produkto ir užregistruotų nusikalstamų veikų egzistuoja atvirkščiai proporcingas ryšys. Tačiau pažymėtina, kad, kai kurių kriminologų vertinimu, užregistruotų nusikalstamų veikų lygis labiau atspindi teisėsaugos pajėgumus, turimus išteklius negu realųjį nusikalstamumą. Be to, koreliacinės analizės rezultatus šiame darbe gali iškreipti analizei naudojamas neilgas penkerių metų laikotarpis, kuris pasirinktas tyrimo laikotarpiu šiame darbe.

7. Išanalizavus nusikalstamumą Lietuvoje 2006–2010 m., naudojant vieną tiksliausių prognozavimo metodų – eksponentinį išlyginimą, atlikta užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiaus prognozė dviem metams – 2011–2012 m. prognozuojamas didesnis nusikalstamumas negu 2010 m.

LITERATŪRA

Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Seimo 2003-03-20 nutarimas Nr. IX-1383 „Dėl nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos patvirtinimo“.
2. Lietuvos Respublikos vyriausybės 2010-03-10 nutarimas Nr. 247 „Dėl nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos 2010 – 2012 metų įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“.

Specialioji literatūra

1. Babachinaitė G. Kriminalinės viktimizacijos Lietuvoje pagrindinių statistinių rodiklių kriminologinė analizė // *Jurisprudencija*. 2011, Nr. 18 (3). P. 1163-1176.
2. Babachinaitė G., Galinaitytė J., Kiškis A., Kuolaitė A., Palavinskienė B., Paukštė A., Petkus A., Raidonienė A., Rudzkis T., Uscila R. *Kriminologija. Vadovėlis*. Vilnius, 2010. P. 668.
3. Babachinaitė G. ir kt. Nusikalstamumo ir kitų nepageidautinų socialinių procesų prevencijos problemos bei jų sprendimas Europos valstybėse. Monografija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas. 2003. P. 268.
4. Babachinaitė G. Socialiniai pokyčiai ir nusikalstamumas // *Jurisprudencija*. 2000. Nr. 15(7). P. 128-135.
5. *Baudžiamoji teise. Bendroji dalis*. Vilnius, 2001. P. 134.
6. Boguslauskas, V., *Ekonometrikos pagrindai*. Kaunas: Technologija. 2004. P. 263.
7. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas: Apie 50 000 žodžių lizdų / Lietuvių k. inst.; Redkol.: S. Keinys (vyr. red.) ir kt. – 3-čiasis patais. ir papild. Leid. – V.: Mokslo ir enciklopedijų 1-kla, 1993. – XXIV. P. 810.
8. Dapšys A. Nusikalstamumo tendencijos ir jo prevencijos perspektyvos Lietuvoje (kriminologinis programinis aspektas) // *Jurisprudencija*. 1999, Nr. 11(3). P. 5-21.
9. Galinaitytė J. *Kriminologija: teorija ir aktualijos*. Vilnius, 2009. P.116-128.
10. Galinaitytė J., Rudzkis T. Šiuolaikinio nusikalstamumo sampratos problema // *Jurisprudencija*. 2005, Nr. 70(62). P. 134-140.
11. Gečėnienė S. Nusikalstamumo dinamikos monitoringas // *Jurisprudencija*. 2006, Nr. 6(84). P. 54-62.

12. Gutauskas A. Economic crisis and organized crime in Lithuania. // Jurisprudencija. Mokslo darbai. 2011 18 (1). P. 303-326.
13. Justickis V. Kriminologija I d. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2001. P. 440.
14. Justickis V. Kriminologija: Kriminologinis prognozavimas. Nusikaltimų prevencija. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas. 2004. P. 463
15. Kiškis A. Nusikalstamumas Lietuvoje: ko neparodo oficialioji statistika? // Jurisprudencija. Mokslo darbai. 2008. Nr. 11 (113). P. 114-123.
16. Kiškis A. Nusikalstamumas Lietuvoje: ką pakeitė teisės reforma? // Jurisprudencija. Mokslo darbai. 2006. Nr. 3 (81). P. 32-39.
17. Kiškis A. Kriminologijos paskaitų medžiaga. Nusikalstamumas. <http://www3.mruni.lt/~akiskis/paskaitos/4%20tema.ppt> ; prisijungimo laikas: 2011-06-19.
18. Kiškis A. Ko mes nežinome apie nusikalstamumo žalą? Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro interneto svetainė. www. nplc.lt
19. Kriminologija (atsak. red. Bluvšteinas J.) - Vilnius: Pradai, 1994. P. 37-38.
20. Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklos 2010 metais ataskaita. P. 101.
21. Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2010 m. balandis.
22. Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2009 m. balandis.
23. Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2008 m. balandis – gegužė.
24. Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2007 m. balandis.
25. Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2006 m. balandis.
26. Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prognozė iki 2015 m. Monografija – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2008. P. 360.
27. Nusikalstamumo prevencija ir baudžiamoji politika pereinant į rinkos ekonomiką (VII Baltijos šalių kriminologų simpoziumo medžiaga) – Vilnius: Teisės institutas, 1995. P. 18.
28. Nusikalstamų veikų patirtis Lietuvoje 2006 metais. Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa. 2007 m. kovo 29 d. – balandžio 1 d.
29. Pocevičius G. Šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje charakteristika / Teisės ir valdymo magistro baigiamasis darbas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas, 2009. – P. 9.
30. Registruotas ir latentinis nusikalstamumas Lietuvoje: tendencijos, lyginamieji aspektai ir aplinkos veiksniai. Vilnius: Eugrimas, 2011. P. 327
31. Sakalauskas G. Nusikalstamumas (10 skyrius) // Pranešimas apie žmogaus socialinę raidą Lietuvoje. - Vilnius: Jungtinių Tautų Vystymo Programa, 1999. P. 139-153.

32. Sakalauskas G. ir kt. Registruotas ir latentinis nusikalstamumas Lietuvoje: tendencijos, lyginamieji aspektai ir aplinkos veiksniai. Vilnius: Teisės institutas, 2011. P. 33.
33. Šiuolaikinis nusikalstamumas (red. Klimas). Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2002, P. 210.
34. Uscila R. Viktimologiniai tyrimai Lietuvoje. Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 metais // Teisės problemos. 2008, Nr. 3 (61). P. 112-125.
35. Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 m. Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa. 2008 m. balandžio 10 – 13 d.
36. Криминология (под ред. Кудрявцова В.Н., Эминова В.Е.).- Москва: Юрист, 2007. С. 74, 122-123.

Interneto svetainės

1. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro internetinė svetainė. <http://www.nplc.lt>
2. Statistikos departamento prie LR Vyriausybės interneto svetainė. <http://db1.stat.gov.lt>
3. Informatikos ir ryšių departamento prie LR Vyriausybės interneto svetainė. http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika
4. Eurostato duomenų bazė. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdsc260&plugin=1>

Balčiūnienė A. (2012) Šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje charakteristika / Teisės ir valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. A. Kiškis. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas, 2012. – 119 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe atlikta nusikalstamumo Lietuvoje 2006 – 2010 m. analizė, pateikta apibendrinta nusikalstamas veikas darančių asmenų ir tiesioginių nusikalstamumo aukų charakteristika, nustatytos pagrindinės nusikalstamumo priežastys bei žala ir apibrėžtos pagrindinės nusikalstamumo prevencijos kryptys. Pirmoje darbo dalyje atskleidžiama šiuolaikinio nusikalstamumo samprata. Antroje darbo dalyje analizuojamas 2006 – 2010 m. nusikalstamumo (pagal registruoto nusikalstamumo ir viktimologinių tyrimų duomenis) ir atskirų nusikalstamų veikų rūšių lygis, dinamika, struktūra Lietuvoje, analizuojami statistiniai duomenys, apibūdinantys užregistruotus įtariamus (kaltinamus) padarius nusikalstamas veikas asmenis ir nukentėjusius nuo šių veikų asmenis, nagrinėjama nusikalstamumo žala, identifikuojamos pagrindinės nusikalstamumo priežastys, pateikiamas pagrindinių nusikalstamumo prevencijos krypčių planas.

Pagrindiniai žodžiai: šiuolaikinis nusikalstamumas, nusikalstamumo rodikliai, nukentėjusieji ir asmenys, kaltinami (įtariamai) padarius nusikalstamas veikas, nusikalstamumo priežastingumas, prevencija.

Balčiūnienė A. (2012) *The Contemporary Crime Characteristics in Lithuania* / Master's Thesis on Law and Management. Supervisor dr. A. Kiškis – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Law, 2012. – 119 p.

ANNOTATION

In Master thesis is performed criminality analysis in Lithuania during years 2006-2010, also is presented generalized characteristics of persons' who commit criminal offences and victims' who suffered from direct crime, the main causes of criminality and damage are identified, and the main criminality prevention directions are defined. In the first part of the thesis is revealed the meaning of contemporary criminality. In the second part of the thesis is analyzed criminality in years 2006-2010 (in accordance with of registered criminality and victimological survey data) and level of individual criminal offence acts types, dynamic, structure in Lithuania, is analyzed statistics data describing registered suspected (charged) persons of committing criminal offences and victims who suffered from these criminal acts, also is analyzed the damage of criminality, the main causes of criminality are identified, the main criminality prevention directions plan is submitted.

Key words: contemporary criminality, rates of criminality, victims and persons charged (suspected) of committing criminal offences, causality of criminality, prevention.

Balčiūnienė A. (2012) Šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje charakteristika / Teisės ir valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. A. Kiškis. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas, 2012. – 119 p.

SANTRAUKA

Šio magistro baigiamojo darbo tema aktuali tuo, kad darbe analizuojami ir apibendrinami naujausi 2006 – 2010 m. registruoto nusikalstamumo Lietuvoje duomenys ir palyginami su apibendrintais viktimologinių tyrimų apie nusikalstamumą duomenimis, pateikiama nusikalstamas veikas darančių asmenų ir nukentėjusiųjų nuo šių veikų charakteristika, nagrinėjamas šiuolaikinio nusikalstamumo priežastingumas. Tik žinant, koks yra nusikalstamumas ir kokios svarbiausios jo charakteristikos, galima skirti adekvačius išteklius ir parinkti tinkamiausias priemones nusikalstamumo prevencijai ir kontrolei.

Baigiamojo darbo tyrimo objektas yra nusikalstamumas Lietuvoje 2006 – 2010 m. Tyrimo tikslas - ištirti šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje raiškos svarbiausius aspektus ir pasiūlyti svarbiausias jo prevencijos kryptis.

Darbo tikslui pasiekti iškelti ir įgyvendinti šie uždaviniai: apibrėžti šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje sampratą, parengti metodiką šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje analizės atlikimui, atlikti nusikalstamumo Lietuvoje statistinę analizę bei viktimologinių tyrimų apie nusikalstamumą duomenų analizę, ją palyginant su registruoto nusikalstamumo statistika, pateikti nusikalstamas veikas darančių asmenų bei nusikalstamumo aukų charakteristikas, atskleisti nusikalstamumo žalą bei priežastis ir pateikti užregistruotų nusikalstamų veikų prognozę bei nustatyti svarbiausias prevencijos kryptis.

Darbe naudoti mokslinės literatūros šaltinių analizės, loginė analizės, statistinių duomenų analizės, palyginamosios analizės bei rezultatų apibendrinimo ir palyginimo analizės metodai.

Atlikus 2006 – 2010 m. užregistruoto nusikalstamumo Lietuvoje statistinių duomenų analizę (užregistruotų ir ištirtų nusikalstamų veikų skaičius, įtariamų ir nuteistų asmenų skaičius) pastebima bendra registruoto nusikalstamumo mažėjimo tendencija, nors nagrinėjamu laikotarpiu kaita buvo netolygi. Didžiausią lyginamąją dalį tarp nusikalstamų veikų sudarė turtinio ir ekonominio pobūdžio nusikalstamos veikos, tarp kurių daugiausiai užregistruota vagysčių. Išnagrinėjus atskirų rūšių nusikalstamų veikų raidą Lietuvoje 2006 – 2010 metais nustatyta, kad labiausiai daugėjo šių nusikalstamų veikų: įžeidimų, kurstymo prieš bet kokios tautos, rasės, etninę, religinę ar kitokią žmonių grupę, kompiuterinės informacijos pasisavinimo ir skleidimo ir skolininko nesąžiningumo, svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimo, neteisėto mokėjimo priemonės ar jos duomenų panaudojimo, valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens vardo

pasisavinimo, disponavimo pornografinio turinio dalykais (įskaitant ir atvejus, kai pavaizduoti vaikai).

Registruoto nusikalstamumo duomenų palyginimas su 2006 – 2010 m. atliktų viktimologinių tyrimų Lietuvoje duomenimis apie nusikalstamumą atskleidė, kad realusis nusikalstamumas nuo kelių iki keliolikos kartų didesnis už registruotą nusikalstamumą.

Suformuluoti tipiškiausi 2006 – 2010 m. Lietuvoje įtariamo padarius nusikalstamas veikas asmens ir nukentėjusio nuo šių veikų asmens portretai.

Išnagrinėta ir įvertinta nusikalstamumo žala - tiek apibendrintai, tiek patirta Lietuvoje 2006 – 2010 m. laikotarpiu.

Išanalizuoti pagrindiniai nusikalstamumą lemiantys veiksniai, kurie sustambintai suskirstyti į ekonomikos liberalizavimą, vertybinį vakuumą, politinės sistemos nebrandumą ir socialinius veiksnius. Nusikalstamumo priežastys yra sudėtingi reiškiniai, kurie kiekvienos nusikalstamos veikos atveju gali būti labai skirtingi ir skirtingai tarpusavyje sąveikauti. Atlikta koreliacinė kai kurių kiekybiškai išreiškiamų nusikalstamumo veiksnių analizė, kurios rezultatai buvo gana netikėti ir nevienareikšmiškai vertintini, nepasitvirtino keturios iš penkių iškeltų hipotezių.

Atlikus prieš tai minėtą šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje 2006 – 2010 m. analizę, atlikta užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiaus prognozė dvejimems metams ir nustatytos pagrindinės siūlomos nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje kryptys.

Balčiūnienė A. (2012) *The Contemporary Crime Characteristics in Lithuania / Master's Thesis on Law and Management*. Supervisor dr. A. Kiškis – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Law, 2012. – 119 p.

SUMMARY

The topic of the Master's thesis is relevant, the last data of 2006-2010 registered criminality in Lithuania is analyzed and generalized and compared with generalized victimological survey data about criminality, presented generalized characteristics of persons' who commit criminal offences and victims' who suffered from these acts, also is researched causation of contemporary criminality. Only knowing the level of criminality and its main characteristics, adequate means can be applied and the most appropriate measures can be chosen for criminality prevention and control.

The object of this final thesis focuses on Lithuanian criminality in 2006-2010 years. The aim of the survey is to research the main expression aspects of contemporary Lithuanian criminality and to propose primary its prevention directions.

To reach the aim of the thesis these tasks were set and implemented: to define meaning of contemporary criminality, to prepare methodology of contemporary Lithuanian criminality for performance of analysis, to perform statistical analysis of criminality in Lithuania also victimological research on criminality data analysis, to compare with the registered criminality statistics, submit characteristics of persons' who commit criminal offences and victims' who suffered from these acts, reveal the damage of criminality and causes also present the prognosis of registered criminal offence acts and determine the main prevention directions.

In the thesis were used academic work resource analyses, logical analyses, analyses of statistics data, comparative analyses and methods of generalized results and comparative analysis.

After performed registered criminality statistic data analysis in Lithuania during years 2006-2010 (registered and investigated the number of criminal offence acts, the amount of persons suspected and sentenced) is noticed decline tendency in general registered criminality although the change was uneven during the analyzed period. The largest amount of committed criminal offences was property and economical nature among those the majority registered criminal offence were thefts. After analyzing the development of different criminal offence types in Lithuania during 20006-2010, was noticed the enlargement of these criminal offence acts: insults, incitement against any nation, racial, ethnic, religious or other group of people, hardware information deforcement and

dissemination, dishonesty of debtors', foreign mark usage for goods and services, illegal payment measures or the usage of these data, civil servants' or persons' performing public administrative functions name misappropriation of the name, disposition of items of pornographic content (including cases where children are shown).

The registered data analysis of committed criminal offences in Lithuania during 2006-2010 years and victimological survey data about criminality revealed that realistic amount of criminal offences committed is higher than the registered criminality.

During the period from 2006 to 2010 the portraits were created of the most typical Lithuanian suspected persons who committed criminal offences and the victims' portrait who suffered from these acts.

The generalized damage were analyzed and assessed of the committed criminal offences in Lithuania during the period 2006-2010.

The main factors which determine the crime were analyzed, divided amalgamated into economical liberalization, value vacuum, system of political immaturity and social factors. The causes of criminality are complex phenomena, in each case criminal offence acts may be very different and interact differently with each. The correlation of quantifiable expressed factors of some criminal offence acts analysis was performed, the results were quite unexpected and controversially assessed, four hypothesis out of four were not confirmed.

After performed already mentioned contemporary criminality analysis in Lithuania during 2006-2010 years, the prognosis of registered criminal offence amount was accomplished for two years and the main criminality prevention directions in Lithuania were identified.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

LIETUVOJE UŽREGISTRUOTŲ NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ DINAMIKA 2006 – 2010 METAIS, PROC.

Rodikliai	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2006- 2010
Užregistruotos nusikalstamos veiklos	-10,2	5,9	6,6	-6,7	-5,5
Iš jų: nusikaltimai	-9,9	5,9	6,0	-7,4	-6,4
baudžiamieji nusižengimai	-13,9	5,9	13,5	2,0	5,5
100 000 gyventojų tenka užregistruotų nusikalstamų veikų	-9,7	6,4	7,2	-5,2	-2,4
Ištirta nusikalstamų veikų	-9,4	4	7,7	-1,9	-0,4
Ištirtų nusikalstamų veikų dalis, proc.	0,9	-1,8	1,1	5,2	5,4
Asmenų, kaltinamų (įtariamų) padarius nusikalstamas veikas, skaičius	-8,6	2,3	3,8	-7,5	-10,1
Nuteista asmenų	-4,5	1,7	2,6	7	6,6

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis.

**LIETUVOJE UŽREGISTRUOTOS NUSIKALSTAMOS VEIKOS PAGAL
SUSTAMBINTAS GRUPES 2006 – 2010 METAIS**

Nusikalstamų veikų grupė	2006	2007	2008	2009	2010
Nusikaltimai žmoniškumui ir karo nusikaltimai	11	8	8	13	29
Nusikaltimai Lietuvos nepriklausomybei, teritorijos vientisumui ir konstitucinei tvarkai	12	1	13	4	7
Nusikaltimai žmogaus gyvybei	329	306	333	284	245
Nusikaltimai žmogaus sveikatai	4.447	4.218	3.987	3.599	3.563
Nusikaltimai, pavojingi žmogaus sveikatai ir gyvybei	500	447	381	544	632
Nusikaltimai žmogaus laisvei	96	115	124	91	85
Nusikalt. ir baudž. nusiženg. žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui / iš viso	525	387	372	365	527
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens garbei ir orumui	75	100	124	142	203
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai vaikui ir šeimai	612	545	302	310	530
Nusikaltimai asmens privataus gyvenimo neliečiamumui	66	56	62	57	78
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens lygiateisiškumui ir sąžinės laisvei	17	34	101	38	160
Nusikalst. veikos piliečių rinkimų teisėms ir LR Prezidento, Seimo bei savivald. tarybų rinkimų ar referendumų tvarkai		11	16	6	1
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens socialinėms teisėms	235	242	159	113	122
Nusikalt. veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams	51.614	46.621	51.765	54.709	50.814
Nusikaltimai intelektinei ir pramoninei visuomenei	97	80	62	35	38
Nusikaltimai informatikai	20	50	91	57	83
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai	1.134	915	900	1.448	1.594
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai finansų sistemai	4.199	3.292	3.881	5.695	4.801
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai tarnybai ir viešiesiems interesams	868	792	796	980	1.016
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai teisingumui	607	646	651	916	818
Nusikaltimai visuomenės saugumui	5	2		11	3
Nusikalt. ir baudž. nusiženg. susiję su disp. ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis ar radioaktyv. medž.	396	333	376	477	505
Nusikalt. ir baudž. nusiženg., susiję su disp. narkot. ar psichotrop., nuoding. ar stipriai veikiančiomis medžiagomis	1.665	1.724	1.834	2.185	2.198
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai aplinkai ir žmonių sveikatai	37	38	56	99	125
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai transporto eismo saugumui	3.446	3.451	2.463	1.705	1.551
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai viešajai tvarkai	3.604	3.417	3.183	3.116	3.034
Nusikalt. valstybės tarnaut. ar viešojo administrav. funk. atliekančio asmens veiklai	600	517	520	528	591
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai valdymo tvarkai	900	581	545	595	602
Nusikalt. ir baudž. nusiženg. valdymo tvarkai, susiję su dok. ar matav. priemonių klastojimu	5.625	4.431	4.504	4.843	3.353
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai dorovei / iš viso	95	89	231	147	273
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai mirusiojo atminimui	92	95	79	52	59
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai Krašto Apsaugos tarnybai	148	154	110	34	19
Iš viso	82.077	73.698	78.029	83.198	77.659

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

**LIETUVOJE UŽREGISTRUOTŲ NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ STRUKTŪRA 2006 – 2010
METAIS, PROC.**

Nusikalstamos veikos rūšis	2006	2007	2008	2009	2010
Nusikaltimai žmoniškumui ir karo nusikaltimai	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nusikaltimai Lietuvos nepriklausomybei, teritorijos vientisumui ir konstitucinei tvarkai	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nusikaltimai žmogaus gyvybei	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
Nusikaltimai žmogaus sveikatai	5,4	5,7	5,1	4,3	4,6
Nusikaltimai, pavojingi žmogaus sveikatai ir gyvybei	0,6	0,6	0,5	0,7	0,8
Nusikaltimai žmogaus laisvei	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
Nusikalt. ir baudž. nusiženg. žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui	0,6	0,5	0,5	0,4	0,7
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens garbei ir orumui	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai vaikui ir šeimai	0,7	0,7	0,4	0,4	0,7
Nusikaltimai asmens privataus gyvenimo neliečiamumui	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens lygiateisiškumui ir sąžinės laisvei	0,0	0,0	0,1	0,0	0,2
Nusikalst. veikos piliečių rinkimų teisėms ir LR Prezidento, Seimo bei Savivald. Tarybų rinkimų ar referendumų tvarkai	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens socialinėms teisėms	0,3	0,3	0,2	0,1	0,2
Nusikalt. veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams	62,9	63,3	66,3	65,8	65,4
Nusikaltimai intelektinei ir pramoninei visuomenei	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Nusikaltimai informatikai	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai	1,4	1,2	1,2	1,7	2,1
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai finansų sistemai	5,1	4,5	5,0	6,8	6,2
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai tarnybai ir viešiesiems interesams	1,1	1,1	1,0	1,2	1,3
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai teisingumui	0,7	0,9	0,8	1,1	1,1
Nusikaltimai visuomenės saugumui	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nusikalt. ir baudž. nusiženg. susiję su disp. ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis ar radioaktyv. medž.	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7
Nusikalt. ir baudž. nusiženg., susiję su disp. narkot. ar psichotrop., nuoding. ar stipriai veikiančiomis medžiagomis	2,0	2,3	2,4	2,6	2,8
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai aplinkai ir žmonių sveikatai	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai transporto eismo saugumui	4,2	4,7	3,2	2,0	2,0
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai viešajai tvarkai	4,4	4,6	4,1	3,7	3,9
Nusikalt. valstybės tarnaut. ar viešojo administrav. funkc. atliekančio asmens veiklai	0,7	0,7	0,7	0,6	0,8
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai valdymo tvarkai	1,1	0,8	0,7	0,7	0,8
Nusikalt. ir baudž. nusiženg. valdymo tvarkai, susiję su dok. ar matav. priemonių klastojimu	6,9	6,0	5,8	5,8	4,3
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai dorovei	0,1	0,1	0,3	0,2	0,4
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai mirusiojo atminimui	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai Krašto Apsaugos tarnybai	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0
Iš viso	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

**APIBENDRINTI TURBINIO IR EKONOMINIO POBŪDŽIO NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ 2006 –
2010 M. DUOMENYS**

Nusikalstamos veikos rūšis	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Nusikalstamos veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir interesams</i>					
Vagystė BK 178 str.	38.452	33.956	38.422	39.566	37.047
Neteisėtas naudojimas energija ir ryšių paslaugomis BK 179 str.	55	28	36	85	77
Plėšimas BK 180 str.	4.343	3.802	3.452	3.363	2.727
Turto prievartavimas BK 181 str.	210	178	225	181	178
Sukčiavimas BK 182 str.	3.422	3.147	3.053	4.536	4.396
Turto pasisavinimas BK 183 str.	531	691	751	821	811
Turto iššvaistymas BK 184 str.	167	168	99	220	236
Radinio pasisavinimas BK 185 str.	13	15	5	4	1
Turtinės žalos padarymas apgaule BK 186 str.	146	97	198	159	139
Turto sunaikinimas ar sugadinimas BK 187 str.	3.995	4.244	5.091	5.292	4.658
Turto sunaikinimas ar sugadinimas dėl neatsargumo BK 188 str.	46	20	30	40	13
Nusikalstamu būdu gauto turto įgijimas arba realizavimas BK 189 str.	234	275	403	442	531
<i>Nusikaltimai intelektinei ir pramoninei visuomenei</i>					
Autorystės pasisavinimas BK 191 str.	2	1		2	
Literatūros, mokslo, meno ar kitokio kūrinio neteisėtas atgaminimas, neteisėtų kopijų platinimas, gabenimas ar laikymas BK 192 str.	93	76	60	30	35
Neteisėtas autorių teisių ar gretutinių teisių techninių apsaugos priemonių pašalinimas BK 194 str.	1	1	1	2	1
Pramoninės nuosavybės teisių pažeidimas BK 195 str.	1	2	1	1	2
<i>Nusikaltimai informatikai</i>					
Kompiuterinės informacijos sunaikinimas ar pakeitimas BK 196 str.	2	4	10	8	7
Kompiuterinės programos sunaikinimas ar pakeitimas ir kompiuterinio tinklo, duomenų banko ar informacinės sistemos darbo sutrikdymas BK 197 str.	2	3	7	1	7
Kompiuterinės informacijos pasisavinimas ir skleidimas BK 198 str.	10	11	72	32	55
Neteisėtas prisijungimas prie kompiuterio ar kompiuterinio tinklo BK 198 str.1 ženk.	6	30	2	9	10
Neteisėtas disponavimas įrenginiais, kompiuterinėmis programomis, slaptažodžiais, prisijungimo kodais ir kitokiais duomenimis, skirtais nusikaltimams daryti BK 198 str.2 ženk.		2		7	4
<i>Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai</i>					
Kontrabanda BK 199 str.	79	122	108	138	179
Muitinės apgaulė BK 199 str. 1 ženk.	1	2	5	9	5
Neteisėtas disponavimas akcizais apmokest. prekėmis BK 199 str. 2 ženk.	70	100	69	108	174
Neteisėtas prekių ar produkcijos neišvežimas iš BK 200 str.	5	2	3	1	14
Neteis. namų gamybos stiprių alkoholinių gėrimų ir aparatų jiems gaminti gaminimas, laik., realizavo. BK 201 str.	733	512	462	794	859

Neteisėtas vertim. ūkine, komercine, finan. ar profes. veikla BK 202 str.	59	64	99	107	102
Neteisėta juridinio asmens veikla BK 203 str.	42	24	38	31	26
Svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimas BK 204 str.	3	34	34	36	68
Apgaulingas pareiškimas apie juridinio asmens veiklą BK 205 str.	3	1	1		4
Kredito, paskolos ar tikslinės paramos panaud. ne pagal paskirtį ar nustatytą tvarką BK 206 str.	7		4	8	8
Kreditinis sukčiavimas BK 207 str.	100	26	44	118	38
Skolininko nesąžiningumas BK 208 str.	13	11	16	53	72
Nusikalstamas bankrotas BK 209 str.	19	11	14	39	36
Komercinis šnipinėjimas BK 210 str.		4	1	1	5
Komercinės paslapties atskleidimas BK 211 str.		2	2	5	4
<i>Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai finansų sistemai</i>					
Netikrų pinigų ar vertybinių popierių pagaminimas, laikymas arba realizavimas BK 213 str.	1.298	852	806	1.430	648
Netikrų mokėjimo instrumentų gaminimas ar neteisėtas disponavimas jais BK 214 str.	2.063	1.333	941	881	1.004
Neteisėtas mokėjimo priemonės ar jos duomenų panaudojimas BK 215 str.	161	417	1.274	2.376	2.233
Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas BK 216 str.	23	6	10	13	37
Prekyba vertybiniais popieriais pasinaud. viešai neatskleista informacija BK 217 str.	1				
Manipuliavimas vertybinių popierių kaina BK 218 str.		1			
Mokesčių nesumokėjimas BK 219 str.	27	44	42	93	62
Neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas BK 220 str.	83	138	243	143	141
Deklaracijos, ataskaitos ar kito dokumento nepateikimas BK 221 str.	25	33	7	14	11
Apgaulingas apskaitos tvarkymas BK 222 str.	343	295	409	561	487
Aplaidus apskaitos tvarkymas BK 223 str.	169	161	143	171	159
Netikrų ar suklastotų pašto ženklų, važiavimo ar kitokių bilietų, banderolių ar kitų žymėjimo ženklų pagaminimas, laik. ar realiz. BK 224 str.	6	12	6	13	19
Iš viso turtinio pobūdžio veikų	57.064	50.958	56.699	61.944	57.330

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

**TURTINIO IR EKONOMINIO POBŪDŽIO NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ 2006 – 2010 M.
STRUKTŪRA**

Nusikalstamos veikos rūšis	2006	2007	2008	2009	2010
Vagystė BK 178 str.	74,5	72,8	74,2	72,3	72,9
Neteisėtas naudojimas energija ir ryšių paslaugomis BK 179 str.	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Plėšimas BK 180 str.	8,4	8,2	6,7	6,1	5,4
Turto prievartavimas BK 181 str.	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4
Sukčiavimas BK 182 str.	6,6	6,8	5,9	8,3	8,7
Turto pasisavinimas BK 183 str.	1,0	1,5	1,5	1,5	1,6
Turto iššvaistymas BK 184 str.	0,3	0,4	0,2	0,4	0,5
Radinio pasisavinimas BK 185 str.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Turtinės žalos padarymas apgaule BK 186 str.	0,3	0,2	0,4	0,3	0,3
Turto sunaikinimas ar sugadinimas BK 187 str.	7,7	9,1	9,8	9,7	9,2
Turto sunaikinimas ar sugadinimas dėl neatsargumo BK 188 str.	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
Nusikalstamu būdu gauto turto įgijimas arba realizavimas BK 189 str.	0,5	0,6	0,8	0,8	1,0
<i>Nusikalstamos veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir interesams</i>	92,3	93,2	92,8	90,4	91,2
Autorystės pasisavinimas BK 191 str.	2,1	1,3	0,0	5,7	0,0
Literatūros, mokslo, meno ar kitokio kūrinio neteisėtas atgaminimas, neteisėtų kopijų platinimas, gabenimas ar laikymas BK 192 str.	95,9	95,0	96,8	85,7	92,1
Informacijos apie autorių teisių ar gretutinių teisių valdymą sunaikinimas arba pakeitimas BK 193 str.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Neteisėtas autorių teisių ar gretutinių teisių techninių apsaugos priemonių pašalinimas BK 194 str.	1,0	1,3	1,6	5,7	2,6
Pramoninės nuosavybės teisių pažeidimas BK 195 str.	1,0	2,5	1,6	2,9	5,3
<i>Nusikaltimai intelektinei ir pramoninei visuomenei</i>	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Kompiuterinės informacijos sunaikinimas ar pakeitimas BK 196 str.	10,0	8,0	11,0	14,0	8,4
Kompiuterinės programos sunaikinimas ar pakeitimas ir kompiuterinio tinklo, duomenų banko ar informacinės sistemos darbo sutrikdymas BK 197 str.	10,0	6,0	7,7	1,8	8,4
Kompiuterinės informacijos pasisavinimas ir skleidimas BK 198 str.	50,0	22,0	79,1	56,1	66,3
Neteisėtas prisijungimas prie kompiuterio ar kompiuterinio tinklo BK 198 str.1 ženkl.	30,0	60,0	2,2	15,8	12,0
Neteisėtas disponavimas įrenginiais, kompiuterinėmis programomis, slaptažodžiais, prisijungimo kodais ir kitokiais duomenimis, skirtais nusikaltimams daryti BK 198 str.2 ženkl.	0,0	4,0	0,0	12,3	4,8
<i>Nusikaltimai informatikai</i>	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1
Kontrabanda BK 199 str.	7,0	13,3	12,0	9,5	11,2
Muitinės apgaulė BK 199 str. 1 ženkl.	0,1	0,2	0,6	0,6	0,3
Neteisėtas disponavimas akcizais apmokest. prekėmis BK 199 str. 2 ženkl.	6,2	10,9	7,7	7,5	10,9
Neteisėtas prekių ar produkcijos neišvežimas iš BK 200 str.	0,4	0,2	0,3	0,1	0,9
Neteis. namų gamybos stiprių alkoholinių gėrimų ir aparatų jiems gaminti gaminimas, laik., realizavo. BK 201 str.	64,6	56,0	51,3	54,8	53,9
Neteisėtas vertim. ūkine, komercine, finan. ar profes. veikla BK 202 str.	5,2	7,0	11,0	7,4	6,4
Neteisėta juridinio asmens veikla BK 203 str.	3,7	2,6	4,2	2,1	1,6

Svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimas BK 204 str.	0,3	3,7	3,8	2,5	4,3
Apgaulingas pareiškimas apie juridinio asmens veiklą BK 205 str.	0,3	0,1	0,1	0,0	0,3
Kredito, paskolos ar tikslinės paramos panaud. ne pagal paskirtį ar nustatytą tvarką BK 206 str.	0,6	0,0	0,4	0,6	0,5
Kreditinis sukčiavimas BK 207 str.	8,8	2,8	4,9	8,1	2,4
Skolininko nesąžiningumas BK 208 str.	1,1	1,2	1,8	3,7	4,5
Nusikalstamas bankrotas BK 209 str.	1,7	1,2	1,6	2,7	2,3
Komercinis šnipinėjimas BK 210 str.	0,0	0,4	0,1	0,1	0,3
Komercinės paslapties atskleidimas BK 211 str.	0,0	0,2	0,2	0,3	0,3
<i>Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai</i>	2,0	1,8	1,6	2,4	2,9
Netikrų pinigų ar vertybinių popierių pagaminimas, laikymas arba realizavimas BK 213 str.	31	26	21	25	13
Netikrų mokėjimo instrumentų gaminimas ar neteisėtas disponavimas jais BK 214 str.	49	40	24	15	21
Neteisėtas mokėjimo priemonės ar jos duomenų panaudojimas BK 215 str.	4	13	33	42	47
Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas BK 216 str.	1	0	0	0	1
Prekyba vertybiniais popieriais pasinaud. viešai neatskleista informacija BK 217 str.	0	0	0	0	0
Manipuliavimas vertybinių popierių kaina BK 218 str.	0	0	0	0	0
Mokesčių nesumokėjimas BK 219 str.	1	1	1	2	1
Neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas BK 220 str.	2	4	6	3	3
Deklaracijos, ataskaitos ar kito dokumento nepateikimas BK 221 str.	1	1	0	0	0
Apgaulingas apskaitos tvarkymas BK 222 str.	8	9	11	10	10
Aplaidus apskaitos tvarkymas BK 223 str.	4	5	4	3	3
Netikrų ar suklastotų pašto ženklų, važiavimo ar kitokių bilietų ,banderolių ar kitų žymėjimo ženklų pagaminimas, laik. ar realiz. BK 224 str.	0	0	0	0	0
<i>Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai finansų sistemai</i>	8	7	7	9	9
Iš viso turtinio pobūdžio veikų	100	100	100	100	100

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

ATSKIROS VAGYSČIŲ RŪŠYS LIETUVOJE 2006 – 2010 M.

Vagysčių rūšis	2006		2007		2008		2009		2010	
	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.	Absol.	Proc.
Vagystės iš gyvenamųjų patalpų	6637	17,3	5516	16,2	6076	15,8	5799	14,7	4905	13,2
Transporto priemonių vagystės	4693	12,2	3869	11,4	4052	10,5	4310	10,9	4018	10,8
Vagystės iš transporto priemonių	6697	17,4	6035	17,8	6439	16,8	5322	13,5	5400	14,6

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

**VAGYSTĖS, TURTO SUNAIKINIMAS IR SUGADINIMAS BEI SUKČIAVIMAS LIETUVOJE
2006 – 2010 M.**

Nusikalstamos veikos rodiklis	2006	2007	2008	2009	2010
Vagystės					
Nusikaltimai	34767	31137	35318	36178	33495
Baudžiamieji nusižengimai	3685	2819	3104	3388	3552
Nutraukta pagal BPK 3 str., 212 str.	5240	5333	5775	7484	7173
Nutraukta pagal BPK 3 str., 212 str., proc.	13,6	15,7	15,0	18,9	19,4
Turto sunaikinimas ir sugadinimas					
Nusikaltimai	2807	3138	3847	4059	3509
Baudžiamieji nusižengimai	1188	1106	1244	1233	1149
Nutraukta pagal BPK 3 str., 212 str.	736	896	955	1085	1125
Nutraukta pagal BPK 3 str., 212 str., proc.	18,4	21,1	18,8	20,5	24,2
Sukčiavimas					
Nusikaltimai	3117	2894	2750	4225	3983
Baudžiamieji nusižengimai	305	253	303	311	413
Nutraukta pagal BPK 3 str., 212 str.	926	827	966	1214	1637
Nutraukta pagal BPK 3 str., 212 str., proc.	27,1	26,3	31,6	26,8	37,2

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie nusikalstamas veikas, padarytas Lietuvos Respublikoje“ (Forma 1G).
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=11&metai=2010&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas

**NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ TARNYBAI, VIEŠIESIEMS INTERESAMS, TEISINGUMUI,
VISUOMENĖS SAUGUMUI, VIEŠAJAI IR VALDYMO TVARKAI IR KITA 2006 – 2010 M.**

DUOMENYS

Nusikalstamos veikos rūšis	2006	2007	2008	2009	2010
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai tarnybai ir viešiesiems interesams	868	792	796	980	1016
Kyšininkavimas BK 225 str.	75	65	65	106	100
Tarpininko kyšininkavimas BK 226str.	1	4	10	16	5
Papirkimas BK 227 str.	394	383	303	384	449
Piktnaudžiavimas BK 228 str.	326	275	356	413	384
Neteisėtas teisių į daiktą registravimas BK 228 str. 1 ženkl.		1	1	2	1
Tarnybos pareigų neatlik BK 229 str.	72	64	61	59	77
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai teisingumui	607	646	651	916	818
Trukdymas teisėjo, prokuroro, ikiteisminio tyrimo pareigūno, advokato ar antstolio veiklai BK 231 str.	14	8	14	17	21
Nepagarba teismui BK 232 str.	3	10	3	6	13
Poveikis liudytojui, nukent. asm., ekspertui, specialistui ar vertėjui BK 233 str.	64	70	44	63	77
Poveikis nukentėjusiam asmeniui, kad šis susitaikytu su kaltininku BK 234s.	5	3	7	3	2
Melagingi parodymai, išvados ir vertimas BK 235 str.	195	188	209	227	242
Melagingas įskundimas ar pranešimas apie nebūtą nusikaltimą BK 236 str.	121	108	118	145	113
Nusikaltimo ar nusikaltimą padariusio asmens slėpimas BK 237 str.	7	5	6	6	7
Nepranešimas apie nusikalt. BK 238 str.	4	3	6	4	3
Laisvės atėmimo įstaigos darbo dezorganizavimas BK 239 str.	5	1	1	2	4
Kalinio išlaisvinimas BK 240 str.				1	
Kalinio pabėgimas BK 241 str.	17	11	13	19	15
Vengimas atlikti arešto, laisvės atėmimo bausmę arba sugrįžti į kardomojo kalnimo vietą BK 242 str.	27	37	43	25	24
Vengimas atlikti su laisvės atėmimu nesusijusias bausmes arba baudž. poveik. priemones BK 243 str.	17	20	53	44	42
Juridiniam asmeniui paskirtos bausmės nevykdymas BK 244 str.		1			
Teismo sprendimo, nesusijusio su bausme, nevykdymas BK 245 str.	104	166	112	303	213
Aprašyto ar areštuoto turto arba turto perleidimas, paslėpimas, sunaikinimas ar sugadinimas BK 246 str.	23	14	22	46	40
Ikiteisminio tyrimo duomenų atskleidimas be leidimo BK 247 str.	1	1		5	2
Nusikaltimai visuomenės saugumui	5	2		11	3
Nusikalstamas susivienijimas BK 249 str.	5	1		8	2
Teroro aktas BK 250 str.		1		3	
Terorizmo kurstymas BK 250 str. 1ž.					
Orlaivio užgrobimas BK 251 str.					1
Žmogaus pagrobimas įkaitu BK 252 str.					
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai aplinkai ir žmonių sveikatai	37	38	56	99	125
Aplinkos apsaugos arba gamtos išteklių naudojimo taisyklių pažeidimas BK 270 str.	16	21	41	65	106
Neteisėta prekyba ozono sluoksnį ardančiomis medž. BK 270 str. 1 ženkl.				1	

Saugomų teritorijų ar saugomų gamtos objektų sunaikinimas ar suniokojimas BK 271 str.	5	2	3	8	7
Neteisėtas medžiojimas ar žvejojimas BK 272 str.	6	7	11	13	9
Neteisėtas miško kirtimas ar pelkių naikinimas BK 273 str.	8	8	1	8	3
Neteisėtas augalų rinkimas ar naikinimas BK 274 str.	1				
Neteisėta farmacinė veika BK 275 str.					
Kenksmingų žmogaus sveikatai ar gyvybei produktų gamyba arba prekyba jais BK 276 str.				1	
Kovos su epidemijomis ar užkrečiamosiomis ligomis taisyklių pažeidimas BK 277 str.	1			3	
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai viešajai tvarkai	3.604	3.417	3.183	3.116	3.034
Riausės BK 283 str.		1	1	3	2
Viešosios tvarkos pažeidimai BK 284 str.	3.588	3.412	3.174	3.084	3.017
Melagingas praneš. apie visuom. gres. pavojų ar ištik. nelaimę BK 285 str.	16	4	8	29	15
Nusikalt. valstybės tarnaut. ar viešojo administravo. funk. atliekančio asmens veikai	600	517	520	528	591
Neteisėtas valstybės sienos perėjimas BK 291 str.	619	356	328	310	339
Neteisėtas žmonių gabenimas per valstybės sieną BK 292 str.	22	11	9	25	27
LR piliečių kelionių į užsienį nelegaliai jiems ten pasilikti arba palikti be pagal. organiz. BK 293 str.	5	1		17	1
Savavaldžiavimas BK 294 str.	244	205	195	238	229
Neteisėtas specialios techn. įreng. ar panaud. inform. rinkt. BK 295 str.		1	3	2	2
Tarnybos paslapties pagrobimas ar kitoks neteisėtas įgijimas BK 296 str.	3			1	1
Tarnybos paslapties atskleidimas BK 297 str.	5	5	5		1
Neteis. žemėn. ribož. pakeit. BK 298 str.	1	2	5	1	2
Pagalbos nesuteikimas susidūrus laivams BK 299 str.	1			1	
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai valdymo tvarkai	900	581	545	595	602
Neteisėtas valstybės sienos perėjimas BK 291 str.	619	356	328	310	339
Neteisėtas žmonių gabenimas per valstybės sieną BK 292 str.	22	11	9	25	27
LR piliečių kelionių į užsienį nelegaliai jiems ten pasilikti arba palikti be pagal. organiz. BK 293 str.	5	1		17	1
Savavaldžiavimas BK 294 str.	244	205	195	238	229
Neteisėtas specialios techn. įreng. ar panaud. inform. rinkt. BK 295 str.		1	3	2	2
Tarnybos paslapties pagrobimas ar kitoks neteisėtas įgijimas BK 296 str.	3			1	1
Tarnybos paslapties atskleidimas BK 297 str.	5	5	5		1
Neteis. žemėn. ribož. pakeit. BK 298 str.	1	2	5	1	2
Pagalbos nesuteikimas susidūrus laivams BK 299 str.	1			1	
Nusikalt. ir baudž. nusiženg. valdymo tvarkai, susiję su dok. ar matav. priemonių klastojimu	5.625	4.431	4.504	4.843	3.353
Dokumento suklast. ar suklastoto dok. panaudojimas arba realizavimas BK 300 str.	4.795	3.684	3.906	4.161	2.702
Antspaudo, spaudo ar blanko suklastojimas BK 301 str.	64	113	8	14	27
Antspaudo, spaudo ar dokumento pagrobimas arba pagrobtojo panaudojimas BK 302 str.	444	346	309	436	404
Įrangos antspaudams, dokumentams, griežtos atskaitomybės blankams klastoti gaminimas, naudojimas BK 302 str. žen. 1	23	7	16	3	4
Antspaudo, spaudo ar dokumento sunaikinimas arba paslėpimas BK 303 str.	7	10	6	6	6
Melagingas informacijos pateikimas siekiant įgyti dokumentą BK 304 str.	27	12	31	20	29

Matav. priem. išleidimas į apyvertą, jų naudojimas be valst. metrolog. kontrolės ar jų parametru pakeitimas BK 305 str.		7		1	1
Prabavimo ženkle pagrobimas, su klastojimas, realizavimas ar netikro įspaudo panaudojimas BK 306 str.	46	52	24	38	39
Transp. priem. identifikavimo numerių suklastojimas, neteisėtas sunaik. ar pakeit. BK 306 str.ženkl	219	200	204	164	141
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusizengimai dorovei	95	89	231	147	273
Pelnymasis iš kito asmens prostitucijos BK 307 str.	33	26	43	36	70
Pelnymasis iš nepilnamečio asmens prostitucijos BK 307 str. 3 d.	17	4	10	7	4
Įtraukimas į prostitucija BK 308str.	17	14	22	6	12
Draudžiami biomedicininiai tyrimai su žmogumi ar žm. embrionu BK 308 str. 1		1	2		
Disponavimas pornografinio turinio dalykais BK 309 str.	14	16	120	56	105
Disponavimas pornografinio turinio dalykais, kuriuose atvaizduoti vaikai BK 309 str. 2 d.	8	5	29	28	71
Žiaurus elgesys su gyvūnais BK 310 str.	31	32	44	49	86
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusizengimai mirusiojo atminimui	92	95	79	52	59
Mirusiojo palaikų išniekinimas BK 311 str.	6	1	3	2	3
Kapo išniekinimas BK 312 str.	84	93	76	50	56
Mirusiojo atminimo paniekinimas BK 313 str.	2	1			
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusizengimai Krašto Apsaugos tarnybai	148	154	110	34	19
Šaukimo į privalomąją karo tarnybą vengimas BK 314 str.	50	51	23	1	
Šaukimo į karo tarnybą karo padėties metu vengimas BK 315 str.					
Vengimas atlikti karo tarnybą BK 316 str.	1	2	1		
Įsakymo nevykdymas BK 317 str.	2		1		1
Grasinimas vadui ar smurtas prieš jį BK 318 str.	2	2	2		2
Smurto veiksmai prieš pavaldinį BK 319 str.	3	1	1		
Kario terorizavimas BK 320 str.	16	17	12	3	
Neteisėtas įsakymas ir jo vykdymas BK 321 str.				1	
Savavališkas pasišalinimas BK 322 str.	45	38	42	10	10
Dezertyravimas BK 323 str.	27	43	28	16	6
Krašto apsaugos turto praradimas BK 324 str.	2			2	
Sargybos tarnybos taisyklių pažeidimas BK 325 str.					
Valstybės sienos apsaugos tarnybos taisyklių pažeidimas BK 326 str.					
Budėjimo tarnybos taisyklių pažeidimas BK 327 str.				1	
Žūvančio karo laivo palikimas BK 328 str.					
Karo dalinio vėliavos praradimas ar išniekinimas BK 329 str.					
Iš viso nusikaltimai ir baudžiamieji nusizengimai tarnybai, viešiesiems interesams, teisingumui, visuomenės saugumui, viešajai tvarkai, valdymo tvarkai ir pan.	25339	21443	21304	22710	19853

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

Nusikalstamos veikos rūšis	2006	2007	2008	2009	2010
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusizengimai tarnybai ir viešiesiems interesams	6,9	7,4	7,5	8,7	10,3
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusizengimai teisingumui	4,8	6,0	6,1	8,1	8,3
Nusikaltimai visuomenės saugumui	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusizengimai aplinkai ir žmonių sveikatai	0,3	0,4	0,5	0,9	1,3
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusizengimai viešajai tvarkai	28,6	31,8	29,8	27,5	30,7
Nusikalt. valstybės tarnaut. ar viešojo administravo. funkc. atliekančio asmens veiklai	4,8	4,8	4,9	4,7	6,0
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusizengimai valdymo tvarkai	7,2	5,4	5,1	5,3	6,1

Nusikalt. ir baudž. nusiženg. valdymo tvarkai, susiję su dok. ar matav. priemonių klastojimu	44,7	41,2	42,2	42,8	33,9
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai dorovei	0,8	0,8	2,2	1,3	2,8
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai mirusiojo atminimui	0,7	0,9	0,7	0,5	0,6
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai Krašto Apsaugos tarnybai	1,2	1,4	1,0	0,3	0,2
Iš viso nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai tarnybai, viešiesiems interesams, teisingumui, visuomenės saugumui, viešajai tvarkai, valdymo tvarkai ir pan.	100	100	100	100	100

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

SMURTINIO POBŪDŽIO NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ 2006 – 2010 M. DUOMENYS

(absoliutinėmis reikšmėmis)

Nusikalstamos veikos rūšis	2006	2007	2008	2009	2010
Nusikaltimai žmogaus gyvybei	329	306	333	284	245
Nužudymas BK 129 str.	286	279	299	256	216
Nužudymas labai susijaudinus BK 130 str.	1				
Naujagimio nužudymas BK 131 str.	7	1	2	3	1
Neatsargus gyvybės atėmimas BK 132 str.	25	18	18	12	18
Sukurstymas nusižudyti ar privedimas prie savižudybės BK 133 str.	10	8	14	13	10
Padėjimas nusižudyti BK 134 str.					
Nusikaltimai žmogaus sveikatai	4.447	4.218	3.987	3.599	3.563
Sunkus sveikatos sutrikdymas BK 135 str.	310	249	228	196	213
Sunkus sveikatos sutrikdymas labai susijaudinus BK 136 str.	1	1	1		
Sunkus sveikatos sutrikdymas dėl neatsargumo BK 137 str.	29	37	22	24	32
Nesunkus sveikatos sutrikdymas BK 138 str.	3.056	2.852	2.718	2.419	2.361
Nesunkus sveikatos sutrikdymas dėl neatsargumo BK 139 str.	43	43	48	43	44
Fizinio skausmo sukėlimas ir nežymus sveikatos sutrikdymas BK 140 str.	1.008	1.036	970	917	913
Nusikaltimai, pavojingi žmogaus sveikatai ir gyvybei	500	447	381	544	632
Neteisėtas abortas BK 142 str.	1	1	1	2	
Privedimas darytis neteisėta abortą BK 143 str.					
Palikimas be pagalbos ,kai gresia pavojus žmogaus gyvybei BK 144 str.	35	24	31	26	23
Grasvinimas nužudyti ar sunkiai sutrikdyti žmogaus sveikatą arba žmogaus terorizavimas BK 145 str.	464	422	349	516	609
Nusikaltimai žmogaus laisvei	96	115	124	91	85
Neteisėtas laisvės atėmimas BK 146 str.	60	63	66	57	68
Prekyba žmonėmis BK 147 str.	26	45	17	23	11
Išnaudojimas priverstiniam darbui BK 147 str. 1 ženkl.			30		
Žmogaus veiksmų laisvės varžymas BK 148 str.	10	7	11	11	6
Nusikalt. Ir baudž. Nusiženg. Žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui	525	387	372	365	527
Išžaginimas BK 149 str.	253	200	164	149	208
Išžaginimas / iš jų nepilnamečio asmens išžaginimas BK 149 str. 3 d.	100	82	36	57	67
Išžaginimas / iš jų mažamečio asmens išžaginimas BK 149 str. 4 d.	36	25	36	15	31
Seksualinis prievartavimas BK 150 str.	189	132	143	140	169
Nepilnamečio seksualinis prievartavimas BK 150 str. 3d.	41	35	24	33	28
Mažamečio seksualinis prievartavimas BK 150 str. 4 d.	83	53	68	63	76
Privertimas lytiškai santykiuoti BK 151 str.	10	2	6	9	24
Nepilnamečio privertimas lytiškai santykiuoti BK 151 str. 2 d.	4	1	3	4	9
Lytinės aistros tenkinimas pažeidžiant nepilnamečio asmens apsisprendimo laisvę ir neliečiamumą BK 151 str. 1 ženkl.		2		4	20
Seksualinis priekabiavimas BK 152 str.	4	2	4	3	13
Mažamečio asmens tvirkvinimas BK 153 str.	69	49	55	60	93

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

(proc.)

Nusikalstamos veikos rūšis	2006	2007	2008	2009	2010
Nusikaltimai žmogaus gyvybei	5,6	5,6	6,4	5,8	4,8
Nužudymas BK 129 str.	86,9	91,2	89,8	90,1	88,2
Nužudymas labai susijaudinus BK 130 str.	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Naujagimio nužudymas BK 131 str.	2,1	0,3	0,6	1,1	0,4
Neatsargus gyvybės atėmimas BK 132 str.	7,6	5,9	5,4	4,2	7,3
Sukurstymas nusižudyti ar privedimas prie savižudybės BK 133 str.	3,0	2,6	4,2	4,6	4,1
Padėjimas nusižudyti BK 134 str.	0	0	0	0	0
Nusikaltimai žmogaus sveikatai	75,4	77,1	76,7	73,7	70,5
Sunkus sveikatos sutrikdymas BK 135 str.	7,0	5,9	5,7	5,4	6,0
Sunkus sveikatos sutrikdymas labai susijaudinus BK 136 str.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sunkus sveikatos sutrikdymas dėl neatsargumo BK 137 str.	0,7	0,9	0,6	0,7	0,9
Nesunkus sveikatos sutrikdymas BK 138 str.	68,7	67,6	68,2	67,2	66,3
Nesunkus sveikatos sutrikdymas dėl neatsargumo BK 139 str.	1,0	1,0	1,2	1,2	1,2
Fizinio skausmo sukėlimas ir nežymus sveikatos sutrikdymas BK 140 str.	22,7	24,6	24,3	25,5	25,6
Nusikaltimai, pavojingi žmogaus sveikatai ir gyvybei	8,5	8,2	7,3	11,1	12,5
Neteisėtas abortas BK 142 str.	0,2	0,2	0,3	0,4	0,0
Privedimas darytis neteisėta abortą BK 143 str.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Palikimas be pagalbos ,kai gresia pavojus žmogaus gyvybei BK 144 str.	7,0	5,4	8,1	4,8	3,6
Grasinimas nužudyti ar sunkiai sutrikdyti žmogaus sveikatą arba žmogaus terorizavimas BK 145 str.	92,8	94,4	91,6	94,9	96,4
Nusikaltimai žmogaus laisvei	1,6	2,1	2,4	1,9	1,7
Neteisėtas laisvės atėmimas BK 146 str.	62,5	54,8	53,2	62,6	80,0
Prekyba žmonėmis BK 147 str.	27,1	39,1	13,7	25,3	12,9
Išnaudojimas priverstiniam darbui BK 147 str. 1 ženkl.	0,0	0,0	24,2	0,0	0,0
Žmogaus veiksmų laisvės varžymas BK 148 str.	10,4	6,1	8,9	12,1	7,1
Nusikalt. ir baudž. nusiženg. žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui	8,9	7,1	7,2	7,5	10,4
Išžaginimas BK 149 str.	48,2	51,7	44,1	40,8	39,5
Išžaginimas / iš jų nepilnamečio asmens išžaginimas BK 149 str. 3 d.	19,0	21,2	9,7	15,6	12,7
Išžaginimas / iš jų mažamečio asmens išžaginimas BK 149 str. 4 d.	6,9	6,5	9,7	4,1	5,9
Seksualinis prievartavimas BK 150 str.	36,0	34,1	38,4	38,4	32,1
Nepilnamečio seksualinis prievartavimas BK 150 str. 3d.	7,8	9,0	6,5	9,0	5,3
Mažamečio seksualinis prievartavimas BK 150 str. 4 d.	15,8	13,7	18,3	17,3	14,4
Privertimas lytiškai santykiuoti BK 151 str.	1,9	0,5	1,6	2,5	4,6
Nepilnamečio privertimas lytiškai santykiuoti BK 151 str. 2 d.	0,8	0,3	0,8	1,1	1,7
Lytinės aistros tenkinimas pažeidžiant nepilnamečio asmens apsisprendimo laisvę ir neliečiamumą BK 151 str. 1 ženkl.	0,0	0,5	0,0	1,1	3,8
Seksualinis priekabiavimas BK 152 str.	0,8	0,5	1,1	0,8	2,5
Mažamečio asmens tvirkinimas BK 153 str.	13,1	12,7	14,8	16,4	17,6
Iš viso smurtinių nusikalstamų veikų	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Saltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

KITŲ NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ 2006 – 2010 M. DUOMENYS

(absoliutinėmis reikšmėmis)

Nusikalstamos veikos rūšis	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Nusikaltimai žmoniškumui ir karo nusikaltimai, Lietuvos nepriklausomybei, teritorijos vientisumui, konstitucinei tvarkai, rinkimų teisėms ir pan.</i>					
Nusikaltimai žmoniškumui ir karo nusikaltimai	11	8	8	13	29
Genocidas BK 99 str.	2	5	1	10	7
Tarptautinės teisės draudžiamas elgesys su žmonėmis BK 100 str.	3				1
Tarptautinės humanitarinės teisės saugomų asmenų žudymas BK 101 str.	5	3	3		1
Okupuotos valstybės civilių trėmimas BK 102 str.	1		4	3	20
Nusikaltimai Lietuvos nepriklausomybei, teritorijos vientisumui ir konstitucinei tvarkai	12	1	13	4	7
Padėjimas kitai valstybei veikti prieš Lietuvos Respubliką BK 118str.	1				
Antikonstitucinių grupių ar organizacijų kūrimas ir veikla BK 121 str.				1	
Tarptautinių sankcijų pažeidimas BK 123 str. 1 ženk.			1		
Neteisėtas disponavimas informacija, kuri yra valstybės pasl. BK 124 str.	1				1
Valstybės paslapties atskleidimas BK 125 str.	1	1	1		
Valstybės paslapties praradimas BK 126 str.	1				
Valstybės simbolių išniekinimas BK 127 str.	8		4	3	6
Užsienio valstybės, ES ar tarptautinės viešosios organizacijos simbolių išniekinimas BK 128 str.			7		
<i>Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens garbei ir orumui, privataus gyvenimo neliečiamumui, lygiateisiškumui, asmens socialinėms ir kitoms teisėms, vaikui ir šeimai</i>					
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens garbei ir orumui	75	100	124	142	203
Šmeižimas BK 154 str.	51	56	65	86	126
Įžeidimas BK 155 str.	24	44	59	56	77
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai vaikui ir šeimai	612	545	302	310	530
Vaiko pagrob. arba sukeit. BK 156 str.	3	4	6	5	5
Vaiko pirk. arba pardav. BK 157 str.	3	18	3		4
Vaiko palikimas BK 158 str.			2		
Vaiko įtraukimas į nusikalstamą veiką BK 159 str.	97	70	77	77	104
Vaiko įtraukimas vartoti vaistus ar kitas apkvaiš. priemones BK 160 str.					
Vaiko įtraukimas girtauti BK 161 str.	9	19	10	9	14
Vaiko išnaud. pornograf. BK 162 str.	1	6	4	6	40
Piktnaudž. tėvų, globėjų ar rūpint. arba kitų teisėtų vaiko atstovų teisėmis ar pareigomis BK 163 str.	10	15	15	15	14
Vengimas išlaik. vaikus BK 164 str.	489	413	185	198	349
Nusikaltimai asmens privataus gyvenimo neliečiamumui	66	56	62	57	78
Neteisėtas asmens būsto neliečiamumo pažeidimas BK 165 str.	55	44	46	41	55
Neteis. susirašinėjimo, kitokių pranešimų, siuntų ar pokalbių telefonu slaptumo pažeid. BK 166 str.	4	1	4	1	9
Neteisėtas informacijos apie privatų asmens gyv. rinkimas BK 167 str.	5	8	6	6	11
Neteisėtas informacijos apie asmens gyvenimą atskleidimas ar panaudojim. BK 168 str.	2	3	6	9	3
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens lygiateisiškumui ir sąžinės laisvei	17	34	101	38	160
Diskriminavimas dėl tautybės, rasės, lyties, kilmės, religijos ar kitos grupinės priklausomybės BK 169 str.		2	2	1	1
Kurstymas prieš bet kokios tautos, rasės, etninę, religinę ar kitokią žmonių grupę BK 170 str.	17	32	99	37	158

Viešas pritarimas tarptautiniams nusikaltimams, jų neigimas ar šiurkštus menkinimas BK 170 str.2ž.	-	-	-	-	1
Nusikalst. veikos piliečių rinkimų teisėms ir LR Prezidento, Seimo bei Savivaldybių Tarybų rinkimų ar referendumų tvarkai		11	16	6	1
Trukdymas pasinaudoti rinkimų ar referendumo teise BK 172 str.		8	12	4	
Rinkimų ar referendumo dokumento suklastojimas arba suklastoto rinkimų ar referendumo dokumento panaudojimas BK 173 str.		3	1	2	
Neteisingas rinkimų balsų suskaičiavimas BK 174 str.			2		
Rinkimų ar referend. dok. sunaikinimas, sugadinimas, pagrobimas arba paslėpimas BK 175 str.			1		1
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens socialinėms teisėms	235	242	159	113	122
Darbu saugos ir sveikatos apsaugos darbe reikalavimų pažeidimas BK 176 str.	235	238	158	112	120
Trukdymas profesinių sąjungų veiklai BK 177 str.		4	1	1	2
<i>Nusikalt. ir baudž. nusiženg. susiję su disp. ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis ar radioaktyv. medž., su disp. narkot. ar psichotrop., nuoding. ar stipriai veikiančiomis medžiagomis</i>					
Nusikalt. ir baudž. nusiženg. susiję su disp. ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis ar radioaktyv. medž.	396	333	376	477	505
Neteisėtas disponavo. šaun. ginklais, šaudmenimis, sprogmen. ar sprogst. medž. BK 253 str.	321	266	284	350	366
Neteisėtas tarpininkavimas dėl karinės įrangos perdavimo BK 253 str. 1 ženk.		1	2	1	1
Šaun. ginklo, šaudmenų, sprogmenų ar sprogst. medž. pagrobimas BK 254 str.	30	28	35	37	37
Šaun. ginklo, šaudmenų, sprogmenų ar sprogst. medž. laik. taisyklių pažeidimas BK 255 str.	8	5	5	6	14
Neteisėtas radioaktyviųjų medžiagų įgijimas, laikymas ar naudojimas BK 256 str.		3			
Grasinimas panaudoti ar kitaip paveikti, įgyti branduolines ar radioakt. medž. BK 256 str. 1 ženk.	-				
Teisėto disponavimo radioaktyviosiomis medžiagomis taisyklių pažeidimas BK 257 str.				2	2
Įrenginių sprogst. ar radioaktyv. medž. gaminti gaminimas ar technologijų rengimas BK 257 str. 1 ženk.	-				
Neteisėtas disponavimas nešaunamuoju ginklu BK 258 str.	37	30	50	81	85
Nusikalt. ir baudž. nusiženg., susiję su disp. narkot. ar psichotrop., nuoding. ar stipriai veikiančiomis medžiagomis	1.665	1.724	1.834	2.185	2.198
Neteisėtas disp. narkot. ar psichotrop. medž. be tikslo jas platinti BK 259 str.	966	965	1.042	1.313	1.318
Neteisėtas disp. dideliu narkot. ar psichotrop. medž. kiekiu ar turint tikslą platinti BK 260 str.	673	728	747	832	816
	5	8	14	15	21
Įrenginių narkot. ar psichotrop. medž. gaminti gaminimas arba gamybos technologijų ar instrukcijų rengimas BK 262 str.	1	2	2	2	5
Narkotinių ar psichotropinių medžiagų pagrobimas BK 263 str.	1	4	7	2	2
Lenkimas vartoti narkotines ar psichotropines medžiagas BK 264 str.	10	6	8	8	10
Nepilnamečių lenkimas vartoti narkot. ar psichotrop. medžiagas BK 264 str. 2 d.	7	4	7	2	8
Neteisėtas aguonų ar kanapių auginimas BK 265 str.	4	4	8	9	14
Neteis. disp. pirmos kategorijos narkot. ar psichotrop. medžiagų pirmatakais BK 266 str.	3	7	3	3	6
Neteisėtas disp. stipriai veikiančiomis ar nuodingosiomis medžiagomis BK 267 str.	2		3	1	3
Biologinio ginklo kūrimas ar neteisėtas disponavimas juo BK 267 str. 1 ženk.					

Teisėto disp. narkot., psichotrop., stipriai veikiančiomis ar nuodingosiomis medž. taisyklių pažeid. BK 268 str.					3
<i>Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai transporto eismo saugumui</i>					
Transporto priemonių ar kelių, juose esančių įrenginių netinkama priežiūra ar remontas BK 278 str.	5	3	3		1
Tarpt. skrydžių tais. pažeid. BK 279 str.					
Transporto priemon. ar kelių, juose esančių įreng. sugadin. BK 280 str.	5	6	8	6	6
Kelių transp. eismo saugumo ar transp. priemonių eksploatavo. tais. pažeidimas BK 281 str.	3.434	3.441	2.449	1.698	1.543
Transporto eismo tvarkos ar saugumo taisyklių pažeidimas BK 282 str.	2	1	3	1	1

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

(proc.)

Nusikalstamos veikos rūšis	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Nusikaltimai žmoniškumui ir karo nusikaltimai, Lietuvos nepriklausomybei, teritorijos vientisumui, konstitucinei tvarkai, rinkimų teisėms ir pan.</i>					
Nusikaltimai žmoniškumui ir karo nusikaltimai	0,2	0,1	0,1	0,3	0,5
Genocidas BK 99 str.	18,2	62,5	12,5	76,9	24,1
Tarptautinės teisės draudžiamas elgesys su žmonėmis BK 100 str.	27,3	0,0	0,0	0,0	3,4
Tarptautinės humanitarinės teisės saugomų asmenų žudymas BK 101 str.	45,5	37,5	37,5	0,0	3,4
Okupuotos valstybės civilių trėmimas BK 102 str.	9,1	0,0	50,0	23,1	69,0
Nusikaltimai Lietuvos nepriklausomybei, teritorijos vientisumui ir konstitucinei tvarkai	0,2	0,0	0,2	0,1	0,1
Padėjimas kitai valstybei veikti prieš Lietuvos Respubliką BK 118 str.	8,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Antikonstitucinių grupių ar organizacijų kūrimas ir veikla BK 121 str.	0,0	0,0	0,0	25,0	0,0
Tarptautinių sankcijų pažeidimas BK 123 str. 1 ženkl.	0,0	0,0	7,7	0,0	0,0
Neteisėtas disponavimas informacija, kuri yra valstybės pasl. BK 124 str.	8,3	0,0	0,0	0,0	14,3
Valstybės paslapties atskleidimas BK 125 str.	8,3	100,0	7,7	0,0	0,0
Valstybės paslapties praradimas BK 126 str.	8,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Valstybės simbolių išniekinimas BK 127 str.	66,7	0,0	30,8	75,0	85,7
Užsienio valstybės, ES ar tarptautinės viešosios organizacijos simbolių išniekinimas BK 128 str.	0,0	0,0	53,8	0,0	0,0
<i>Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens garbei ir orumui, privataus gyvenimo neliečiamumui, lygiateisiškumui, asmens socialinėms ir kitoms teisėms, vaikui ir šeimai</i>					
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens garbei ir orumui	1,1	1,5	2,3	2,8	3,8
Šmeižimas BK 154 str.	68,0	56,0	52,4	60,6	62,1
Ižeidimas BK 155 str.	32,0	44,0	47,6	39,4	37,9
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai vaikui ir šeimai	9,4	8,4	5,5	6,1	9,8
Vaiko pagrob. arba sukeit. BK 156 str.	0,5	0,7	2,0	1,6	0,9
Vaiko pirk. arba pardav. BK 157 str.	0,5	3,3	1,0	0,0	0,8
Vaiko palikimas BK 158 str.	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0
Vaiko įtraukimas į nusikalstamą veiką BK 159 str.	15,8	12,8	25,5	24,8	19,6
Vaiko įtraukimas vartoti vaistus ar kitas apkvaiš. priemones BK 160 str.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vaiko įtraukimas girtauti BK 161 str.	1,5	3,5	3,3	2,9	2,6
Vaiko išnaud. pornograf. BK 162 str.	0,2	1,1	1,3	1,9	7,5
Piktnaudž. tėvų, globėjų ar rūpint. arba kitų teisėtų vaiko atstovų teisėmis ar pareigomis BK 163 str.	1,6	2,8	5,0	4,8	2,6
Vengimas išlaik. vaikus BK 164 str.	79,9	75,8	61,3	63,9	65,8
Nusikaltimai asmens privataus gyvenimo neliečiamumui	1,0	0,9	1,1	1,1	1,4
Neteisėtas asmens būsto neliečiamumo pažeidimas BK 165 str.	83,3	78,6	74,2	71,9	70,5
Neteis. susirašinėjimo, kitokių pranešimų, siuntų ar pokalbių telefonu slaptumo pažeid. BK 166 str.	6,1	1,8	6,5	1,8	11,5
Neteisėtas informacijos apie privatą asmens gyv. rinkimas BK 167 str.	7,6	14,3	9,7	10,5	14,1
Neteisėtas informacijos apie asmens gyvenimą atskleidimas ar panaudojim. BK 168 str.	3,0	5,4	9,7	15,8	3,8
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens lygiateisiškumui ir sąžinės laisvei	0,3	0,5	1,9	0,8	3,0
Diskriminavimas dėl tautybės, rasės, lyties, kilmės, religijos ar kitos grupinės priklausomybės BK 169 str.	0,0	5,9	2,0	2,6	0,6
Kurstymas prieš bet kokios tautos, rasės, etninę, religinę ar kitokią žmonių grupę BK 170 str.	100,0	94,1	98,0	97,4	98,8
Viešas pritarimas tarptautiniams nusikaltimams, jų neigimas ar šiurkštus menkinimas BK 170 str. 2ž.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
Nusikalst. veikos piliečių rinkimų teisėms ir LR Prezidento, Seimo bei Savivald. Tarybų rinkimų ar referendumų tvarkai	0,0	0,2	0,3	0,1	0,0
Trukdymas pasinaudoti rinkimų ar referendumo teise BK 172 str.	#DI	72,7	75,0	66,7	0,0

	V/0!				
Rinkimų ar referendumo dokumento suklastojimas arba suklastoto rinkimų ar referendumo dokumento panaudojimas BK 173 str.	#DI V/0!	27,3	6,3	33,3	0,0
Neteisingas rinkimų balsų suskaičiavimas BK 174 str.	#DI V/0!	0,0	12,5	0,0	0,0
Rinkimų ar referend. dok. sunaikinimas, sugadinimas, pagrobimas arba paslėpimas BK 175 str.	#DI V/0!	0,0	6,3	0,0	100,0
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens socialinėms teisėms	3,6	3,7	2,9	2,2	2,3
Darbu saugos ir sveikatos apsaugos darbe reikalavimų pažeidimas BK 176 str.	100, 0	98,3	99,4	99,1	98,4
Trukdymas profesinių sąjungų veiklai BK 177 str.	0,0	1,7	0,6	0,9	1,6
<i>Nusikalt. ir baudž. nusiženg. susiję su disp. ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis ar radioaktyv. medž., su disp. narkot. ar psichotrop., nuoding. ar stipriai veikiančiomis medžiagomis</i>					
Nusikalt. ir baudž. nusiženg. susiję su disp. ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis ar radioaktyv. medž.	6,1	5,1	6,9	9,4	9,4
Neteisėtas disponavo. šaun. ginklais, šaudmenimis, sprogmen. ar sprogst. medž. BK 253 str.	81,1	79,9	75,5	73,4	72,5
Neteisėtas tarpininkavimas dėl karinės įrangos perdavimo BK 253 str. 1 ženk.	0,0	0,3	0,5	0,2	0,2
Šaun. ginklo, šaudmenų, sprogmenų ar sprogst. medž. pagrobimas BK 254 str.	7,6	8,4	9,3	7,8	7,3
Šaun. ginklo, šaudmenų, sprogmenų ar sprogst. medž. laik. taisyklių pažeidimas BK 255 str.	2,0	1,5	1,3	1,3	2,8
Neteisėtas radioaktyviųjų medžiagų įgijimas, laikymas ar naudojimas BK 256 str.	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0
Grąšinimas panaudoti ar kitaip paveikti, įgyti branduolines ar radioakt. medž. BK 256 str. 1 ženk.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Teisėto disponavimo radioaktyviosiomis medžiagomis taisyklių pažeidimas BK 257 str.	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4
Įrenginių sprogrst. ar radioaktyv. medž. gaminti gaminimas ar technologijų rengimas BK 257 str. 1 ženk.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Neteisėtas disponavimas nešaunamuoju ginklu BK 258 str.	9,3	9,0	13,3	17,0	16,8
Nusikalt. ir baudž. nusiženg., susiję su disp. narkot. ar psichotrop., nuoding. ar stipriai veikiančiomis medžiagomis	25,5	26,5	33,6	43,3	40,8
Neteisėtas disp. narkot. ar psichotrop. medž. be tikslo jas platinti BK 259 str.	58,0	56,0	56,8	60,1	60,0
Neteisėtas disp. dideliu narkot. ar psichotrop. medž. kiekiu ar turint tikslą platinti BK 260 str.	40,4	42,2	40,7	38,1	37,1
	0,3	0,5	0,8	0,7	1,0
Įrenginių narkot. ar psichotrop. medž. gaminti gaminimas arba gamybos technologijų ar instrukcijų rengimas BK 262 str.	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Narkotinių ar psichotropinių medžiagų pagrobimas BK 263 str.	0,1	0,2	0,4	0,1	0,1
Lenkimas vartoti narkotines ar psichotropines medžiagas BK 264 str.	0,6	0,3	0,4	0,4	0,5
Nepilnamečių loenkimas vartoti narkot. ar psichotrop. medžiagas BK 264 str. 2 d.	0,4	0,2	0,4	0,1	0,4
Neteisėtas aguonų ar kanapių auginimas BK 265 str.	0,2	0,2	0,4	0,4	0,6
Neteis. disp. pirmos kategorijos narkot. ar psichotrop. medžiagų pirmatakais BK 266 str.	0,2	0,4	0,2	0,1	0,3
Neteisėtas disp. stipriai veikiančiomis ar nuodingosiomis medžiagomis BK 267 str.	0,1	0,0	0,2	0,0	0,1
Biologinio ginklo kūrimas ar neteisėtas disponavimas juo BK 267 str. 1 ženk.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Teisėto disp. narkot., psichotrop., stipriai veikiančiomis ar nuodingosiomis medž. taisyklių pažeid. BK 268 str.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
<i>Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai transporto eismo saugumui</i>					
Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai transporto eismo saugumui	52,7	53,1	45,1	33,8	28,8

Transporto priemonių ar kelių, juose esančių įrenginių netinkama priežiūra ar remontas BK 278 str.	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1
Tarpt. skrydžių tais. pažeid.BK 279 str.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Transporto priemon. ar kelių, juose esančių įreng. sugadin. BK 280 str.	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4
Kelių transp. eismo saugumo ar transp. priemonių eksploatavo. tais. pažeidimas BK 281 str.	99,7	99,7	99,4	99,6	99,5
Transporto eismo tvarkos ar saugumo taisyklių pažeidimas BK 282 str.	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
<i>Iš viso kitų nusikalstamų veikų</i>	100	100	100	100	100

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenis.

2006 – 2010 M. LIETUVOJE ATLIKTŲ VIKTIMOLOGINIŲ TYRIMŲ APIE NUSIKALSTAMUMĄ PAGRINDINIAI REZULTATAI

Eil. Nr.	Viktimologinio tyrimo sritis	2005-2006	2006	2006 Moksleiviai	2006-2007	2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
		Procentas atsakiusių							
1	<i>Ar respondentas asmeniškai nukentėjo nuo nusikalstamų veikų / nusikaltimų Lietuvoje?(per paskutinius 12 mėnesių)</i>	x	x	X	x	x	x	x	x
	Taip	13	14,7	34	10	60	11	9	9
	Ne	85	85,3	66	89	40	87	89	91
2	<i>Ar iš respondento asmeniškai buvo pavogtas ar realiai bandyta pavogti turtą, kurio vertė viršija 130 Lt?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Taip	-	-	-	-	16	-	-	-
	Ne	-	-	-	-	84	-	-	-
3	<i>Ar respondentas buvo sumuštas arba kitaip smurtaujant jam buvo sukeltas fizinis skausmas ar padarytas sveikatos sutrikdymas?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Taip	-	-	-	-	4	-	-	-
	Ne	-	-	-	-	96	-	-	-
4	<i>Ar kas nors tenkino lytinę aistrą prieš respondento valią panaudodamas fizinį smurtą ar grasindamas tuoj pat jį panaudoti, ar kitaip atimdamas galimybę priešintis, ar pasinaudodamas bejėgiška respondento būkle?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Taip	-	-	-	-	0,3	-	-	-
	Ne	-	-	-	-	99,7	-	-	-
5	<i>Ar iš respondento buvo pagrobtas turtas, panaudojant fizinį smurtą ar grasinant tuoj pat jį panaudoti?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Taip	-	-	-	-	2,2	-	-	-
	Ne	-	-	-	-	97,8	-	-	-
6	<i>Ar kas nors apgaule (sukčiaujant) iš respondento išviliojo turtą ar išvengė turtinės prievolės respondentui?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Taip	-	-	-	-	3,8	-	-	-
	Ne	-	-	-	-	96,2	-	-	-
7	<i>Ar kas nors tyčia sunaikino ar sugadino respondento turtą, kurio vertė viršija 130 Lt?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x

Eil. Nr.	Viktimologinio tyrimo sritis	2005-2006	2006	2006 Moksleiviai	2006-2007	2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
	Taip	-	-	-	-	7,8	-	-	-
	Ne	-	-	-	-	92,2	-	-	-
8	<i>Ar kas nors neteisėtai sunaikino, sugadino, pašalino ar pakeitė elektroninius duomenis arba apribojo naudojimąsi tokiais duomenimis, ar neteisėtai sutrikdė informacinės sistemos darbą, padarydamas respondentui žalos už daugiau nei 130 Lt?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Taip	-	-	-	-	0,6	-	-	-
	Ne	-	-	-	-	99,4	-	-	-
9	<i>Ar koks nors valstybės tarnautojas ar pareigūnas reikalavo iš respondento ar provokavo jį duoti kyšį už veikimą ar neveikimą vykdamas įgaliojimus?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Taip	-	-	-	-	7,1	-	-	-
	Ne	-	-	-	-	92,9	-	-	-
10	<i>Ar kas nors respondentui siūlė, davė ar pardavė narkotinių ar psichotropinių medžiagų nemedicininiais tikslais?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Taip	-	-	-	-	3,7	-	-	-
	Ne	-	-	-	-	96,3	-	-	-
11	<i>Ar teko patirti, kaip kažkas viešoje vietoje įžūliu elgesiu, necenzūriniais žodžiais, grasinimais, patyčiomis arba vandališkais veiksmais demonstravo nepagarbą aplinkiniams ar aplinkai ir trikdė visuomenės rimtį ar tvarką?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Taip	-	-	-	-	48,3	-	-	-
	Ne	-	-	-	-	51,7	-	-	-
12	<i>Ar respondento atžvilgiu buvo padaryta kitokia nusikalstama veika/ nusikaltimas, išskyrus anksčiau paminėtus?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Taip	-	-	-	-	3,7	-	-	-
	Ne	-	-	-	-	96,3	-	-	-
	<i>Nuo kokių nusikalstamų veikų/ nusikaltimų respondentas nukentėjo Lietuvoje?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Vagystės	25	-	12,8	25	-	21	24	26
	Sukčiavimas	-	-	7,6	-	-	-	-	-
	Plėšimas (smurtinis turto pagrobimas)	19	-	-	24	-	22	22	20
	Seksualinė nusikalstama veika	-	-	3,7	-	-	-	-	-
	Sunkus sveikatos sutrikdymas	-	-	-	-	-	-	-	-

Eil. Nr.	Viktimologinio tyrimo sritis	2005-2006	2006	2006 Moksleiviai	2006-2007	2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
	Nesunkus sveikatos sutrikdymas	-	-	5,7	-	-	-	-	-
	Fizinio skausmo sukėlimas ar nežymus sveikatos sutrikdymas	-	-	13,9	-	-	-	-	-
	Kitokia nusikalstama veika	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sumušimas	9	-	-	4	-	14	6	10
	Chuliganizmas	10	-	-	10	-	5	6	6
	Turto sugadinimas	-	-	-	2	-	7	2	3
	Turto prievartavimas	-	-	4,8	-	-	-	-	-
	Kelių eismo taisyklių pažeidimas ar autoavarija	1-8	-	-	1-3	-	1-8	1,5	2
	Kita	-	-	4,2	-	-	-	-	-
	<i>Ar apie incidentus respondentai pranešė teisėsaugos institucijoms?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Taip	66	63,5	16	62	38,8*	66	61	66
	Ne	33	36,5	84	38	61,2*	32	33	34
	<i>Ar respondentai jaučiasi saugūs Lietuvoje (nuo įvairių nusikalstamų veikų / nusikaltimų)?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	(Visiškai) saugus arba greičiau (daugiau) saugus	60	19,6	-	60	17	52	58	60
	Nei saugus, nei nesaugus	-	21,4	-	-	35,1	-	-	-
	(Visiškai) nesaugus arba greičiau (daugiau) nesaugus	39	57,2	-	38	48	45	38	38
	Nežino (neatsakė)	1	1,8	-	2	-	3	4	2
	<i>Kas labiausiai įtakoja respondentų saugumo / nesaugumo jausmą?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Asmeninė patirtis	-	42	-	-	-	-	-	-
	Draugų, pažįstamų, giminaičių patirtis	-	36,9	-	-	-	-	-	-
	Teisėsaugos darbas	-	28,6	-	-	-	-	-	-
	Žiniasklaida	-	44,5	-	-	-	-	-	-
	Kita	-	0,9	-	-	-	-	-	-
	Rizika prarasti darbą	-	-	-	-	20,3	-	-	-
	Šeimos iširimo rizika	-	-	-	-	4,2	-	-	-
	Nusikalstamumas	-	-	-	-	61,8	-	-	-
	Problemos, atsirandančios susirgus	-	-	-	-	40,6	-	-	-
	Rizika (tikimybė) negrąžinti paskolos	-	-	-	-	6,1	-	-	-
	Imigracija, emigracija	-	-	-	-	5,6	-	-	-
	Kylančios kainos, infliacija	-	-	-	-	81,2	-	-	-

Eil. Nr.	Viktimologinio tyrimo sritis	2005-2006	2006	2006 Moksleiviai	2006-2007	2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
	Mažos pensijos	-	-	-	-	25,9	-	-	-
	Būsto neturėjimas ar jo praradimas	-	-	-	-	10,9	-	-	-
	Išorinės grėsmės Lietuvos valstybei	-	-	-	-	3,2	-	-	-
	Aplinkos niokojimas, teršimas	-	-	-	-	17,6	-	-	-
	<i>Kokie nusikaltimai Lietuvoje respondentus neramina labiausiai? (Ar šie nusikaltimai bei teisės pažeidimai kelia grėsmę Lietuvoje?)</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Nužudymai	-	74,3	-	-	-	-	-	-
	Smurtiniai nusikaltimai	97	-	-	98	-	96	96	96
	Vagystės	98	59,6	-	98	-	96	97	97
	Nepilnamečių nusikalstamumas	97	53,6	-	97	-	96	96	96
	Plėšimai	-	47,7	-	-	-	-	-	-
	Nusikalstamumas kaimuose ir vienkiamuose	-	41,1	-	-	-	-	-	-
	Korupcija	-	39,9	-	-	-	-	-	-
	Eismo saugumo taisyklių pažeidimai, dėl kurių sužalojami ar žūsta žmonės	95	38,7	-	95	-	98	96	95
	Prekyba žmonėmis	-	36,2	-	-	-	-	-	-
	Nusikaltimai, susiję su narkotikais	94	34,9	-	96	-	93	95	95
	Organizuotas nusikalstamumas	93	25,7	-	94	-	91	91	92
	Sveikatos sutrikdymai	-	23,7	-	-	-	-	-	-
	Turto prievartavimai	-	21,4	-	-	-	-	-	-
	Sukčiavimai	-	20,4	-	-	-	-	-	-
	Nusikaltimai žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui	-	15,8	-	-	-	-	-	-
	Viešosios tvarkos pažeidimai	92	9,8	-	92	-	90	88	91
	Kontrabanda	-	9,6	-	-	-	-	-	-
	Mokesčių nesumokėjimas	-	6,3	-	-	-	-	-	-
	Kita	-	1,2	-	-	-	-	-	-
	<i>Kaip respondantai vertina nusikaltimų aukų socialinę ir teisinę apsaugą Lietuvoje?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Gerai, labiau gerai nei blogai	-	5,8	-	-	-	-	-	-
	Neutraliai	-	18,6	-	-	-	-	-	-
	Blogai, labiau blogai negu gerai	-	63	-	-	-	-	-	-
	Nežinau	-	12,6	-	-	-	-	-	-

Eil. Nr.	Viktimologinio tyrimo sritis	2005-2006	2006	2006 Moksleiviai	2006-2007	2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
	<i>Lietuvoje bausmės už nusikalstamas veikas yra?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Per griežtos	-	1,9	-	-	-	-	-	-
	Per švelnios	-	71,9	-	-	-	-	-	-
	Tinkamos	-	15,2	-	-	-	-	-	-
	Nežinau	-	11	-	-	-	-	-	-
	<i>Kokios priemonės, respondentų manymu, geriausiai padeda mažinti nusikalstamumą?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Laisvės atėmimas	-	66	-	-	-	-	-	-
	Piniginės baudos	-	30,3	-	-	-	-	-	-
	Teisių apribojimas	-	29,8	-	-	-	-	-	-
	Prevencinės priemonės	-	29,7	-	-	-	-	-	-
	Viešieji darbai	-	25,2	-	-	-	-	-	-
	Kita	-	8,8	-	-	-	-	-	-
	<i>Kaip respondentai vertina ikiteisminio tyrimo įstaigų veiklą tiriant nusikalstamas veikas?(kaip respondentai vertina policijos pareigūnų, su kuriais teko susidurti dėl įvykio, darbą?)</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Gerai, labiau gerai nei blogai (Labai gerai, gerai)	55	18,5	-	38	-	52	44	58
	Neutraliai	-	26,5	-	-	-	-	-	-
	Blogai, labiau blogai negu gerai (Blogai, labai blogai)	45	45,4	-	62	-	47	54	39
	Nežino (Neatsakė)	-	9,6	-	-	-	1	2	3
	<i>Kaip respondentai vertina prokuratūros veiklą tiriant nusikalstamas veikas?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Gerai, labiau gerai nei blogai	-	17	-	-	-	-	-	-
	Neutraliai	-	29,3	-	-	-	-	-	-
	Blogai, labiau blogai negu gerai	-	39,4	-	-	-	-	-	-
	Nežino	-	14,3	-	-	-	-	-	-
	<i>Kaip respondentai vertina teismų veiklą nagrinėjant baudžiamąsias bylas?</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
	Gerai, labiau gerai nei blogai	-	14,4	-	-	-	-	-	-
	Neutraliai	-	23,5	-	-	-	-	-	-
	Blogai, labiau blogai negu gerai	-	49,2	-	-	-	-	-	-
	Nežino	-	12,9	-	-	-	-	-	-
	<i>Kuriai iš šių priemonių policija turėtų skirti daugiausia dėmesio (proc. iki trijų</i>	x	x	x	x	x	x	x	x

Eil. Nr.	Viktimologinio tyrimo sritis	2005-2006	2006	2006 Moksleiviai	2006-2007	2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
	<i>paminėtų)</i>								
	Skirti daugiau policininkų patruliuoti viešosiose vietose	28	-	-	28	-	30	30	31
	Greičiau reaguoti į pranešimus apie teisės pažeidimus	21	-	-	21	-	16	19	20
	Skirti daugiau dėmesio nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencijai	13	-	-	14	-	14	14	17
	Labiau atsižvelgti į gyventojų poreikius ir pastabas	13	-	-	8	-	9	8	10
	Gerinti policijos darbuotojų profesinį pasirengimą	13	-	-	11	-	11	9	10
	Skirti daugiau dėmesio eismo priežiūrai keliuose	7	-	-	11	-	15	13	8
	Išsamiau informuoti visuomenę apie savo veiklą	1	-	-	2	-	3	2	2
	Tinkamai įrengti policijos įstaigų patalpas	1	-	-	-	-	1	0,5	0,5
	Kita	-	-	-	-	-	-	0,1	0,1

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2006 m. balandis, 2007 m. balandis, 2008 m. balandis – gegužė, 2009 m. balandis, 2010 m. balandis; Nusikalstamų veikų patirtis Lietuvoje 2006 metais. 2007 m. kovo 29 d. – balandžio 1 d.; Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 m. 2008 m. balandžio 10 – 13 d.

- - nebuvo tiriama; x - nepildoma

* - autorės apskaičiuotas procentinis vidurkis nusikalstamoms veikoms, nurodytoms lentelės 2-12 eil.

**PAGRINDINIAI ĮTARIAMŲ (KALTINAMŲ) PADARIUS NUSIKALSTAMAS VEIKAS ASMENŲ SOCIALINIAI RODIKLIAI
LIETUVOJE 2007 – 2010 M.**

Socialinis demografinis rodiklis		2007 m.																
		14-15 m.	16-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	Iš viso
Lytis	Vyras	968	2191	2323	4380	2923	2092	1762	1301	904	566	355	177	111	56	34	12	20155
	Moteris	81	173	141	392	304	292	258	263	214	120	89	61	40	20	6	8	2462
Išsilavinimas	Neturi išsilavinimo, pradinis arba profesinis	825	925	368	850	616	377	285	220	131	80	60	52	43	39	22	12	4905
	Vidurinis arba aukštesnysis	5	51	656	2062	1334	1161	1343	1056	723	414	229	97	45	13	10	4	9203
	Aukštasis	0	0	3	97	154	128	153	145	160	112	75	41	28	12	5	1	1114
Užimtumas	Dirbantys valstybės institucijose ir įmonėse	2	3	4	34	56	59	53	38	48	25	27	5	3	1	0	0	358
	Dirbantys nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse	7	90	432	1277	987	670	658	568	427	254	152	49	24	6	2	0	5603
	Mokėsi	892	1491	802	397	41	10	4	1	0	2	1	0	0	0	0	0	3641
	Bedarbis arba nedirbantis	27	365	1044	2554	1814	1364	1098	791	512	305	178	50	5	2	1	0	10110
	Kita	6	55	96	337	247	208	153	105	73	53	31	15	4	2	1	0	1386
Nusikalstamą veiką padarė	Neblaivus	125	547	779	1355	771	555	518	404	262	163	94	44	25	9	7	0	5658

	Apsvaigęs nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų	1	6	11	52	53	24	17	6	4	0	1	0	0	0	0	0	175
--	--	---	---	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	------------

Socialinis demografinis rodiklis		2008																Iš viso
		14-15 m.	16-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	
Lytis	Vyras	1066	2291	2304	4317	3049	2136	1722	1231	987	580	360	184	96	60	32	8	20423
	Moteris	81	189	206	427	337	322	299	252	193	157	100	51	45	20	13	1	2693
Išsilavinimas	Neturi išsilavinimo, pradinis arba profesinis	884	1027	373	772	643	397	300	202	142	81	52	33	49	33	25	5	5018
	Vidurinis arba aukštesnysis	6	57	655	2081	1352	1103	1282	987	772	443	252	108	43	18	11	0	9170
	Aukštasis	0	0	2	99	221	147	157	174	178	135	83	50	26	16	3	0	1291
Užimtumas	Dirbantys valstybės institucijose ir įmonėse	0	0	7	41	59	53	42	41	38	29	23	6	4	1	1	0	345
	Dirbantys nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse	6	112	392	1281	990	704	678	534	462	292	139	77	19	5	2	0	5693
	Mokėsi	990	1543	815	360	42	7	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	3762
	Bedarbis arba nedirbantis	29	107	1101	2535	1918	1420	1063	703	512	305	171	44	0	0	0	0	9908
	Kita	10	75	121	373	278	192	179	137	82	61	47	18	7	2	0	0	1582
Nusikalstamą veiką padarė	Neblaivus	97	535	790	1341	760	493	472	344	243	141	84	29	21	6	2	0	5358
	Apsvaigęs nuo narkotinių ar psichotropinių	0	18	11	64	46	28	11	6	3	3	0	1	0	0	0	0	191

medžiagų

Socialinis demografinis rodiklis		2009															Iš viso	
		14-15 m.	16-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.		80 m. ir daugiau
Lytis	Vyras	819	2316	2383	4663	3210	2363	1717	1346	1033	624	357	190	119	57	23	13	21233
	Moteris	48	169	148	389	361	373	315	286	225	177	116	61	48	30	12	6	2764
Išsilavinimas	Neturi išsilavinimo, pradinis arba profesinis	668	957	406	749	670	421	328	245	165	87	49	36	58	50	14	12	4915
	Vidurinis arba aukštesnysis	6	61	658	2163	1493	1200	1188	1046	795	498	272	114	52	9	9	4	9568
	Aukštasis	0	0	3	119	227	184	174	198	183	132	91	50	26	10	6	2	1405
Užimtumas	Dirbantys valstybės institucijose ir įmonėse	1	7	5	41	54	53	60	31	51	29	21	9	5	0	0	0	367
	Dirbantys nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse	2	26	188	848	768	631	538	537	409	253	139	75	25	6	1	1	4447
	Mokėsi	742	1648	928	479	54	6	5	2	0	0	0	0	1	0	0	0	3865
	Bedarbis arba nedirbantis	21	277	1218	3273	2302	1746	1215	879	642	381	207	52	11	2	0	0	12226
Nusikalstamą veiką padarė	Kita	5	49	108	297	277	206	150	135	78	74	30	21	7	3	0	0	1440
	Neblaivus Apsvaigęs nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų	95	547	758	1430	768	509	452	368	268	168	84	35	24	2	5	1	5514
		1	11	15	52	49	32	17	13	1	1	0	0	0	0	0	0	192

Socialinis demografinis rodiklis		2010																
		14-15 m.	16-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	Iš viso
Lytis	Vyras	526	1878	2203	4335	2926	2136	1660	1340	1036	646	330	196	100	57	28	13	19410
	Moteris	61	162	138	368	360	338	324	299	265	204	138	52	49	27	11	8	2804
Išsilavinimas	Neturi išsilavinimo, pradinis arba profesinis	462	814	399	791	633	453	302	234	176	101	49	57	41	35	16	15	4578
	Vidurinis arba aukštesnysis	0	46	581	1991	1311	1011	1054	1060	822	507	284	111	51	26	7	2	8864
	Aukštasis	0	0	3	116	228	199	177	190	205	165	85	52	23	11	10	3	1467
Užimtumai	Dirbantys valstybės institucijose ir įmonėse	0	5	4	30	42	44	51	37	51	50	30	11	6	0	1	0	362
	Dirbantys nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse	1	18	126	651	617	500	473	471	386	224	106	55	16	6	1	0	3651
	Mokėsi	538	1472	949	508	43	6	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	3519
	Bedarbis arba nedirbantis	8	213	1115	3051	2210	1649	1217	957	705	453	227	58	4	0	0	0	11867
	Kita	2	43	87	311	242	181	160	98	93	66	42	16	5	2	0	0	1348
Nusikalstamą veiką padarė	Neblaivus	61	403	607	1153	650	473	413	326	264	167	87	38	32	11	1	1	4687
	Apsvaigęs nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų	3	9	16	52	49	28	23	15	6	5	0	0	0	0	0	0	206

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) asmenis“ (Forma ITAR).
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas

**ĮTARIAMŲ (KALTINAMŲ) PADARIUS NUSIKALSTAMAS VEIKAS ASMENŲ
TERITORINIS PASISKIRSTYMAS PAGAL PAGRINDINES NUSIKALSTAMAS
VEIKAS 2007 – 2010 M.**

Vietovė	2007	2008	2009	2010
Miestuose	15451	15765	16334	16516
Sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai	1358	1421	1636	1883
Nužudymai BK129-131 str.	171	196	163	195
Sunkūs sveikatos sutrikdymai BK 135 str.	203	187	162	172
Vagystės BK 178 str.	5247	5357	5559	5402
Plėšimai BK 180 str.	1636	1583	1450	1257
Sukčiavimas BK 182 str.	1002	1099	1246	1510
Turto sunaikinimas ar sugadinimas BK 187 str.	676	719	819	774
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas BK 281 str.	1005	1042	874	684
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas, dėl kurio žuvo žmogus BK 281 str. 5, 6 d.	92	98	76	55
Viešosios tvarkos pažeidimai BK 284 str. 1 d.	1646	1584	1661	1616
Kaimuose	7111	7245	7585	7696
Sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai	556	683	732	797
Nužudymai BK129-131 str.	123	109	136	99
Sunkūs sveikatos sutrikdymai BK 135 str.	127	130	103	140
Vagystės BK 178 str.	2454	2706	3021	2796
Plėšimai BK 180 str.	455	383	442	345
Sukčiavimas BK 182 str.	77	103	119	202
Turto sunaikinimas ar sugadinimas BK 187 str.	281	361	471	499
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas BK 281 str.	854	820	630	510
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas, dėl kurio žuvo žmogus BK 281 str. 5, 6 d.	195	181	138	103
Viešosios tvarkos pažeidimai BK 284 str. 1 d.	800	828	811	841
Kitose vietose	55	106	78	173
Sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai	3	12	10	33
Nužudymai BK129-131 str.	1	1	3	1
Sunkūs sveikatos sutrikdymai BK 135 str.	0	3	1	6
Vagystės BK 178 str.	0	4	4	2
Plėšimai BK 180 str.	2	1	0	6
Sukčiavimas BK 182 str.	0	2	4	8
Turto sunaikinimas ar sugadinimas BK 187 str.	1	1	0	1
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas BK 281 str.	8	3	0	1
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas, dėl kurio žuvo žmogus BK 281 str. 5, 6 d.	2	1	0	0
Viešosios tvarkos pažeidimai BK 284 str. 1 d.	1	1	3	8

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) asmenis“ (Forma ĮTAR).

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas

PAGRINDINIAI NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ AUKŲ SOCIALINIAI RODIKLIAI LIETUVOJE 2006 – 2010 M.

Socialinis demografinis rodiklis		2006																			Iš viso
		iki 1 m.	1-4 m.	5-9 m.	10-14 m.	15-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	
Lytis	Vyras	13	96	314	1263	1632	1573	4176	3817	3178	3104	2705	2528	1675	1326	1058	752	465	297	183	30155
	Moteris	12	67	295	673	744	775	1943	1808	1849	2037	1958	1810	1300	1171	895	726	608	438	473	19582
Išsilavinimas	Neturi išsilavinimo, pradinis arba profesinis	0	0	0	1912	2271	1083	1243	1285	887	744	642	597	477	506	645	608	581	461	486	14428
	Vidurinis arba aukštesnysis	0	0	0	0	0	1263	4055	2761	2892	3217	2802	2588	1717	1305	816	528	288	173	122	24527
	Aukštasis	0	0	0	0	0	2	821	1579	1248	1180	1219	1153	781	686	492	342	204	101	48	9856
Užimtumas	Dirbantys valstybės institucijose ir įmonėse	0	0	0	0	1	9	248	532	655	705	611	532	374	275	148	52	10	2	0	4154
	Dirbantys nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse	0	0	0	0	60	500	2915	3333	2864	2855	2638	2412	1514	1150	498	173	47	14	9	20982
	Mokėsi	0	0	403	1846	2120	1218	1211	141	33	26	15	14	5	5	0	1	0	1	1	7040
	Bedarbis arba nedirbantis	0	0	0	0	59	431	1173	1054	948	999	853	775	524	483	163	45	13	6	3	7529
	Kita	0	0	0	0	125	187	564	561	521	552	544	600	556	584	1144	1207	1003	712	643	9503

Socialinis demografinis rodiklis		2007																			Iš viso
		iki 1 m.	1-4 m.	5-9 m.	10-14 m.	15-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	
Lytis	Vyras	16	71	302	1123	1470	1526	4219	3399	2842	2786	2472	2265	1620	1254	872	671	456	279	158	27801
	Moteris	3	92	220	541	733	633	1734	1519	1601	1707	1615	1565	1182	959	727	656	534	392	376	16789
Išsilavinimas	Neturi išsilavinimo, pradinis arba profesinis	0	0	0	0	2103	991	1139	976	825	642	604	524	391	428	491	566	522	413	392	11007
	Vidurinis arba	0	0	0	0	0	1161	4053	2532	2468	2808	2506	2274	1647	1207	702	479	298	148	92	22375

	aukštesnysis Aukštasis	0	0	0	0	0	7	761	1410	1150	1043	977	1032	764	578	406	282	170	110	50	8740
Užim- tumas	Dirbantys valstybės institucijose ir įmonėse	0	0	0	0	0	8	224	423	506	559	466	427	338	222	104	37	22	1	1	3338
	Dirbantys nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse	0	0	0	0	55	555	3112	3012	2677	2584	2394	2136	1504	1036	462	170	47	20	6	19770
	Mokėsi	0	0	347	1635	2008	1010	1037	115	31	27	19	7	6	7	1	0	0	0	1	6251
	Bedarbis arba nedirbantis	0	0	0	0	54	371	960	833	769	756	663	654	483	407	141	39	8	6	2	6146
	Kita	0	0	0	0	86	215	620	535	460	567	545	606	471	541	891	1081	913	644	524	8699

		2008																			
Socialinis demografinis rodiklis		iki 1 m.	1-4 m.	5-9 m.	10-14 m.	15-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	Iš viso
Lytis	Vyras	12	59	232	1006	1196	1283	4312	3563	3076	2888	2528	2489	1863	1419	885	720	514	322	207	28574
	Moteris	8	60	160	438	549	644	1866	1588	1621	1795	1644	1691	2700	1120	804	752	590	512	474	19016
Išsilavi- nimas	Neturi išsilavinimo, pradinis arba profesinis Vidurinis arba	0	0	0	1430	1675	849	1138	908	849	668	548	515	425	484	453	545	572	481	467	12007
	aukštesnysis	0	0	0	0	0	1069	4284	2632	2510	2877	2551	2575	1902	1399	803	592	350	222	148	23914
	Aukštasis	0	0	0	0	0	9	756	1611	1338	1138	1073	1090	899	656	433	335	182	131	66	9717
Užim- tumas	Dirbantys valstybės institucijose ir įmonėse	0	0	0	0	0	14	248	478	476	569	464	450	369	268	140	60	23	8	1	3568
	Dirbantys nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse	0	0	0	0	27	513	3293	3137	2852	2715	2407	2348	1721	1178	513	194	46	15	6	20965
	Mokėsi	0	0	271	1426	1577	933	956	96	30	15	9	3	2	4	2	1	0	0	0	5325
	Bedarbis arba nedirbantis	0	0	0	0	47	315	1071	827	764	708	649	676	539	406	129	26	12	7	4	6180
	Kita	0	0	0	0	94	152	610	613	575	676	643	703	595	683	905	1191	1023	804	670	9937

Socialinis demografinis rodiklis		2009																			Iš viso
		iki 1 m.	1-4 m.	5-9 m.	10-14 m.	15-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	
Lytis	Vyras	16	47	207	847	1076	1208	3887	3439	3024	2992	2565	2463	1880	1394	918	758	508	309	281	27819
	Moteris	9	51	112	371	486	573	1841	1607	1712	1971	1732	1730	1585	1255	974	870	776	657	663	18975
Išsilavinimas	Neturi išsilavinimo, pradinis arba profesinis	0	0	0	1207	1497	809	1021	849	901	765	595	568	523	454	487	617	613	545	635	12086
	Vidurinis arba aukštesnysis	0	0	0	0	0	963	4027	2628	2424	2903	2676	2550	2022	1452	917	642	445	281	201	24131
	Aukštasis	0	0	0	0	0	9	680	1569	1411	1295	1026	1075	920	743	488	369	226	140	108	10059
Užimtumas	Dirbantys valstybės institucijose ir įmonėse	0	0	0	0	0	7	223	410	486	626	459	413	365	293	121	47	13	1	1	3465
	Dirbantys nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse	0	0	0	0	15	304	2675	2888	2636	2696	2307	2221	1772	1179	516	205	54	17	13	19498
	Mokėsi	0	0	234	1208	1448	995	1011	111	13	10	10	6	4	4	2	0	1	0	0	5057
	Bedarbis arba nedirbantis	0	0	0	0	30	335	1150	1036	1045	984	906	842	682	527	151	36	10	4	1	7739
	Kita	0	0	0	0	69	140	669	601	556	647	615	711	642	646	1102	1340	1206	944	929	10817

Socialinis demografinis rodiklis		2010																			Iš viso
		iki 1 m.	1-4 m.	5-9 m.	10-14 m.	15-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	
Lytis	Vyras	14	74	217	786	928	1132	3350	3074	2709	2578	2425	2197	1838	1322	942	492	591	332	277	25278
	Moteris	13	45	156	379	407	585	1757	1435	1561	1749	1683	1553	1369	1097	901	813	666	574	705	17448
Išsilavinimas	Neturi išsilavinimo, pradinis arba profesinis	0	0	0	1160	1284	838	1136	819	796	639	552	524	427	412	429	583	590	516	641	11346
	Vidurinis arba aukštesnysis	0	0	0	0	0	875	3456	2334	2241	2637	2614	2320	2016	1424	1010	716	434	255	234	22566
	Aukštasis	0	0	0	0	0	4	515	1356	1233	1051	942	906	764	583	404	306	233	135	107	8539
Užimtumas	Dirbantys valstybės institucijose ir įmonėse	0	0	0	0	0	1	130	292	353	492	411	358	350	226	107	35	13	3	3	2774

Dirbantys nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse	0	0	0	0	10	205	1906	2416	2334	2272	2100	1863	1503	1008	426	179	55	23	9	16309
Mokėsi	0	0	252	1154	1247	1007	1068	82	28	6	9	5	0	5	1	1	0	1	0	4866
Bedarbis arba nedirbantis	0	0	0	0	28	329	1225	1042	970	939	937	850	722	511	176	41	9	2	2	7783
Kita	0	0	0	0	50	175	778	677	585	618	651	674	632	669	1133	1349	1180	877	968	11016

Nukentėjusiųjų pasiskirstymas pagal sustambintas amžiaus grupes	iki 9 m.	10-17 m.	18-24 m.	25-34 m.	35-44 m.	45-54 m.	55-64 m.	65-74 m.	75 m. ir daugiau	Viso
2006	797	4312	8467	10652	9804	7313	4450	2551	1391	49737
2007	704	3867	8112	9361	8580	6632	3812	2317	1205	44590
2008	531	3189	8105	9848	8855	8743	4228	2576	1515	47590
2009	442	2780	7509	9782	9260	7658	4541	2912	1910	46794
2010	519	2500	6824	8779	8435	6957	4262	2562	1888	42726

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“.
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK

**NUKENTĖJUSIŲ FIZINIŲ ASMENŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL NUSIKALSTAMAS
VEIKAS LIETUVOJE 2007 – 2010 M.**

Vietovė	2007	2008	2009	2010
Miestuose	32599	33900	34143	30551
Sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai	1240	1150	1015	890
Nužudymai BK129-131 str.	177	189	165	144
Sunkūs sveikatos sutrikdymai BK 135 str.	124	82	71	79
Vagystės BK 178 str.	18316	20464	21376	18726
Plėšimai BK 180 str.	3502	3267	2937	2382
Sukčiavimas BK 182 str.	973	823	1343	1552
Turto sunaikinimas ar sugadinimas BK 187 str.	1392	1677	1748	1509
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas BK 281 str.	1615	1451	1160	910
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas, dėl kurio žuvo žmogus BK 281 str. 5, 6 d.	171	134	118	74
Viešosios tvarkos pažeidimai BK 284 str. 1 d.	1896	1835	1621	1592
Kaimuose	11920	12272	12595	12352
Sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai	504	480	475	662
Nužudymai BK129-131 str.	111	119	103	89
Sunkūs sveikatos sutrikdymai BK 135 str.	81	70	53	62
Vagystės BK 178 str.	5645	6821	7341	7276
Plėšimai BK 180 str.	457	437	455	318
Sukčiavimas BK 182 str.	137	142	300	505
Turto sunaikinimas ar sugadinimas BK 187 str.	567	641	791	694
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas BK 281 str.	2111	1479	1050	926
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas, dėl kurio žuvo žmogus BK 281 str. 5, 6 d.	581	340	275	206
Viešosios tvarkos pažeidimai BK 284 str. 1 d.	683	754	794	714
Kitose vietose	71	81	56	123
Sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai	10	5	4	5
Nužudymai BK129-131 str.	2	1	1	3
Sunkūs sveikatos sutrikdymai BK 135 str.	2	0	2	2
Vagystės BK 178 str.	12	10	4	8
Plėšimai BK 180 str.	4	1	1	1
Sukčiavimas BK 182 str.	1	0	1	4
Turto sunaikinimas ar sugadinimas BK 187 str.	1	2	0	0
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas BK 281 str.	3	6	0	2
Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimas, dėl kurio žuvo žmogus BK 281 str. 5, 6 d.	1	0	0	0
Viešosios tvarkos pažeidimai BK 284 str. 1 d.	0	1	5	3

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“.
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK

16 PRIEDAS

LIETUVOJE 2006 – 2010 M. NUKENTĖJĘ FIZINIAI ASMENYS, PATYRĘ TAM TIKRUS NUSIKALSTAMOS VEIKOS PADARINIUS

Socialinis demografinis rodiklis		2006																			Iš viso
		iki 1 m.	1-4 m.	5-9 m.	10-14 m.	15-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	
Nusi-kalsta-mos veikos metu	Žuvo	4	6	10	10	27	26	61	63	63	72	55	79	65	55	40	45	24	11	28	744
	Sunkus sveikatos sutrikdymas	2	3	10	16	45	35	59	46	39	45	47	49	41	23	13	9	12	6	5	505
	Nesunkus ar nežymus sveikatos sutrikdymas	9	58	150	298	597	439	778	581	485	521	457	404	280	237	188	132	101	60	79	5854
	Sukėlė fizinį skausmą	1	16	74	278	253	176	356	239	199	189	184	172	121	84	55	41	40	19	21	2518
	Sveikatai žala nepadaryta	1	15	49	209	224	305	1021	910	725	787	696	609	439	342	256	185	129	115	85	7102
Patyrė	Turtinę žalą	4	42	172	835	987	1486	4328	4165	3692	3796	3471	3219	2196	1891	1474	1132	802	562	478	34732
	Fizinį smurtą	5	39	139	529	787	534	1003	744	632	663	581	485	315	232	185	145	94	60	75	7247
	Seksualinę prievartą	0	4	36	74	69	29	30	12	12	6	2	4	3	1	2	1	0	1	1	287
	Psichologinę prievartą	0	3	19	129	84	24	70	41	62	66	59	39	38	13	16	12	9	9	3	696
	Nepriežiūra	1	16	74	278	253	176	356	239	199	189	184	172	121	84	55	41	40	19	21	2518

Socialinis demografinis rodiklis		2007																			Iš viso
		iki 1 m.	1-4 m.	5-9 m.	10-14 m.	15-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	
Nusi-kalsta-mos veikos metu	Žuvo	1	6	4	19	28	37	56	63	54	56	76	71	71	47	40	31	30	23	18	731
	Sunkus sveikatos sutrikdymas	0	4	10	19	22	30	59	45	45	44	37	33	32	24	14	13	10	7	4	452
	Nesunkus ar nežymus sveikatos sutrikdymas	12	61	145	362	639	452	873	580	471	494	472	453	311	248	170	143	92	75	68	6121
	Sukėlė fizinį skausmą	4	16	74	248	255	168	386	230	212	199	158	152	115	87	44	33	34	22	16	2453
	Sveikatai žala nepadaryta	1	6	30	173	201	258	903	775	698	633	555	546	387	314	205	172	143	94	65	6159
Patyrė	Turtinę žalą	0	34	122	635	864	1297	4088	3582	3307	3292	2978	2766	2050	1620	1169	972	739	484	397	30396
	Fizinį smurtą	7	31	140	566	719	449	967	643	560	574	470	455	317	235	174	124	86	62	55	6634

	Seksualinę prievartą	0	6	30	74	61	12	19	17	6	9	1	3	3	1	0	2	3	0	0	247
	Psichologinę prievartą	0	2	22	96	95	32	60	40	39	42	42	42	32	20	7	7	13	7	8	606
	Nepriežiūra	4	16	74	248	255	168	386	230	212	199	158	152	115	87	44	33	34	22	16	2453

Socialinis demografinis rodiklis		2008																			Iš viso
		iki 1 m.	1-4 m.	5-9 m.	10-14 m.	15-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	
Nusi-kalstamos veikos metu	Žuvo Sunkus sveikatos sutrikdymas	0	5	2	9	19	16	63	47	48	56	60	63	64	46	31	27	33	23	14	626
	Nesunkus ar nežymus sveikatos sutrikdymas	3	5	12	21	24	19	36	37	32	33	30	41	17	20	18	10	4	12	9	383
	Sukėlė fizinį skausmą	12	50	140	347	582	362	801	492	451	445	419	439	359	234	166	135	126	91	69	5720
	Sveikatai žala nepadaryta	2	15	44	218	175	145	274	189	151	133	103	106	76	72	30	31	24	17	21	1826
Patyrė	Turtinę žalą	0	9	77	578	667	1198	4442	3892	3584	3526	3152	3177	2459	1982	1279	1167	827	629	523	33168
	Fizinį smurtą	7	34	112	496	666	449	982	663	532	549	453	457	362	261	168	134	102	80	74	6581
	Seksualinę prievartą	0	4	22	41	38	24	37	18	7	6	5	3	3	6	0	0	2	1	2	219
	Psichologinę prievartą	0	2	16	95	51	26	55	38	44	40	50	25	15	13	13	7	3	7	5	505
	Nepriežiūra	2	15	44	218	175	145	274	189	151	133	103	106	76	72	30	31	24	17	21	1826

Socialinis demografinis rodiklis		2009																			Iš viso
		iki 1 m.	1-4 m.	5-9 m.	10-14 m.	15-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	
Nusi-kalstamos veikos metu	Žuvo Sunkus sveikatos sutrikdymas	2	7	2	2	24	17	47	29	37	29	46	42	55	35	36	24	11	16	15	476
	Nesunkus ar nežymus sveikatos sutrikdymas	3	3	7	8	19	21	41	41	24	30	29	26	17	20	15	6	3	5	4	322
	Sukėlė fizinį skausmą	9	29	108	324	457	307	672	432	383	364	352	315	263	192	135	129	82	61	69	4683
	Sveikatai žala nepadaryta	7	12	58	164	182	103	238	170	122	123	111	103	82	54	54	26	34	19	33	1695
		0	4	15	82	102	187	901	745	629	654	609	555	416	350	235	186	142	102	108	6022

Patyrė	Turtinę žalą	0	9	61	475	564	1154	4147	3900	3668	3876	3333	3308	2675	2094	1488	1286	1049	764	765	34616
	Fizinį smurtą	11	27	113	453	609	425	912	554	501	500	452	402	343	235	177	129	90	87	98	6118
	Seksualinę prievartą	0	3	28	53	46	14	15	9	6	9	5	2	3	1	0	2	1	0	2	199
	Psichologinę prievartą	0	1	12	75	65	21	56	41	50	43	40	27	32	21	10	10	12	7	5	528
	Nepriežiūrą	7	12	58	164	182	103	238	170	122	123	111	103	82	54	54	26	34	19	33	1695

Socialinis demografinis rodiklis		2010																			
		iki 1 m.	1-4 m.	5-9 m.	10-14 m.	15-17 m.	18-19 m.	20-24 m.	25-29 m.	30-34 m.	35-39 m.	40-44 m.	45-49 m.	50-54 m.	55-59 m.	60-64 m.	65-69 m.	70-74 m.	75-79 m.	80 m. ir daugiau	Iš viso
Nusikaltamos veikos metu	Žuvo	5	1	2	3	7	6	27	27	29	27	37	30	27	33	24	20	19	18	12	354
	Sunkus sveikatos sutrikdymas	2	3	4	3	14	17	28	21	23	23	30	21	24	17	14	3	5	7	4	263
	Nesunkus ar nežymus sveikatos sutrikdymas	11	32	111	261	368	325	537	379	327	350	329	313	247	207	157	114	90	84	69	4311
	Sukėlė fizinį skausmą	5	21	51	187	152	87	208	146	112	111	86	68	66	32	24	25	27	18	21	1447
	Sveikatai žala nepadaryta	0	7	33	111	121	234	825	776	649	662	656	551	486	367	260	225	172	128	147	6410
Patyrė	Turtinę žalą	1	18	67	442	519	1064	3629	3359	3219	3291	3127	2848	2512	1851	1412	1264	1014	714	805	31156
	Fizinį smurtą	8	37	105	440	528	429	798	533	444	450	440	363	276	209	155	126	113	82	75	5611
	Seksualinę prievartą	0	10	27	51	47	16	21	12	13	11	7	6	2	1	2	0	2	0	0	228
	Psichologinę prievartą	0	1	11	56	49	26	56	36	40	53	44	43	33	35	13	8	12	5	5	526
	Nepriežiūrą	5	21	51	187	152	87	208	146	112	111	86	68	66	32	24	25	27	18	21	1447

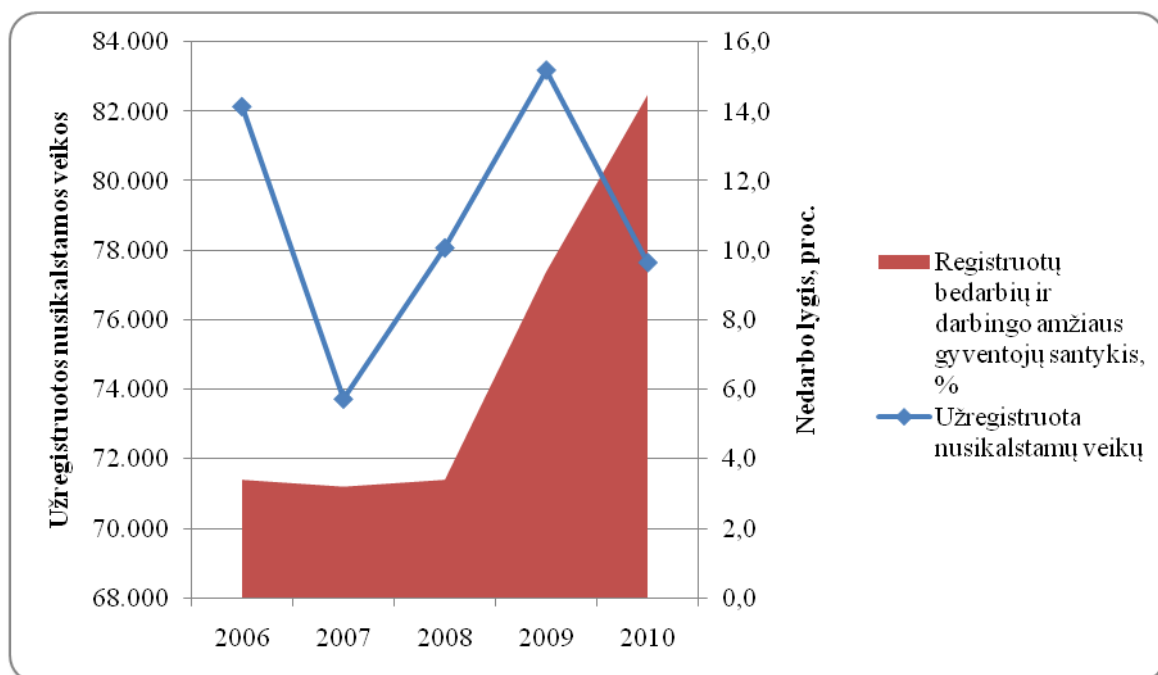
Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“. http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK

**LIETUVOJE 2006 – 2010 M. NUKENTĖJĘ NEPILNAMEČIAI, PATYRĘ TAM TIKRUS
NUSIKALSTAMOS VEIKOS PADARINIUS**

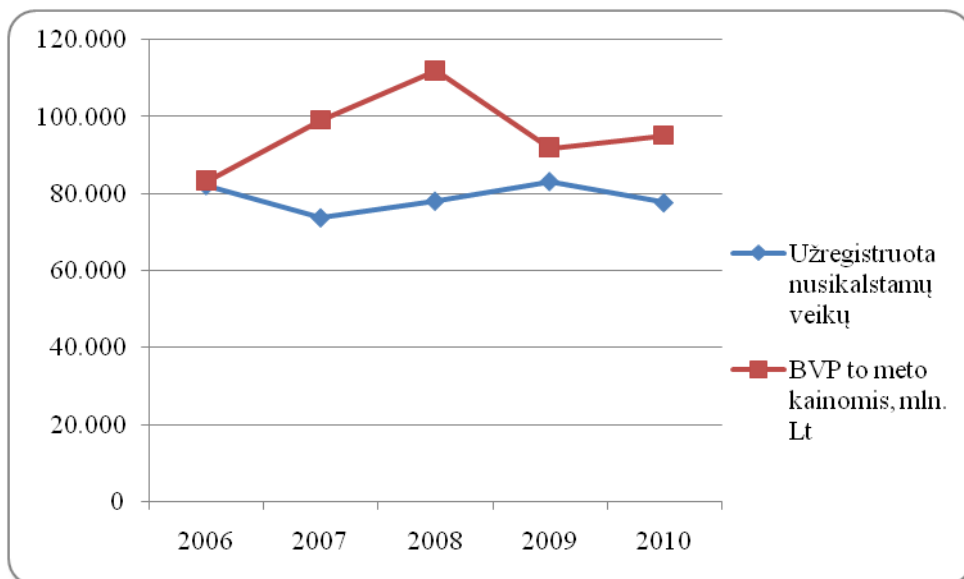
NEPILNAMEČIAI		2006	2007	2008	2009	2010
Nusikalstamos veikos metu	Žuvo	57	58	35	37	18
	Sunkus sveikatos sutrikdymas	76	55	65	40	26
	Nesunkus ar nežymus sveikatos sutrikdymas	1112	1219	1131	927	783
	Sukėlė fizinį skausmą	622	597	454	423	416
	Sveikatai žala nepadaryta	498	411	291	203	272
Patyrė	Turtinę žalą	2040	1655	1331	1.109	1.047
	Fizinį smurtą	1499	1463	1315	1.213	1.118
	Seksualinę prievartą	183	171	105	130	135
	Psichologinę prievartą	235	215	164	153	117
	Nepriežiūrą	622	597	454	423	416

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Informatikos ir ryšių departamento prie VRM ataskaitą „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_NUK)“.
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-NUK

NUSIKALSTAMUMO IR NEDARBIO LYGIO RAIDA LIETUVOJE 2006 – 2010 M.

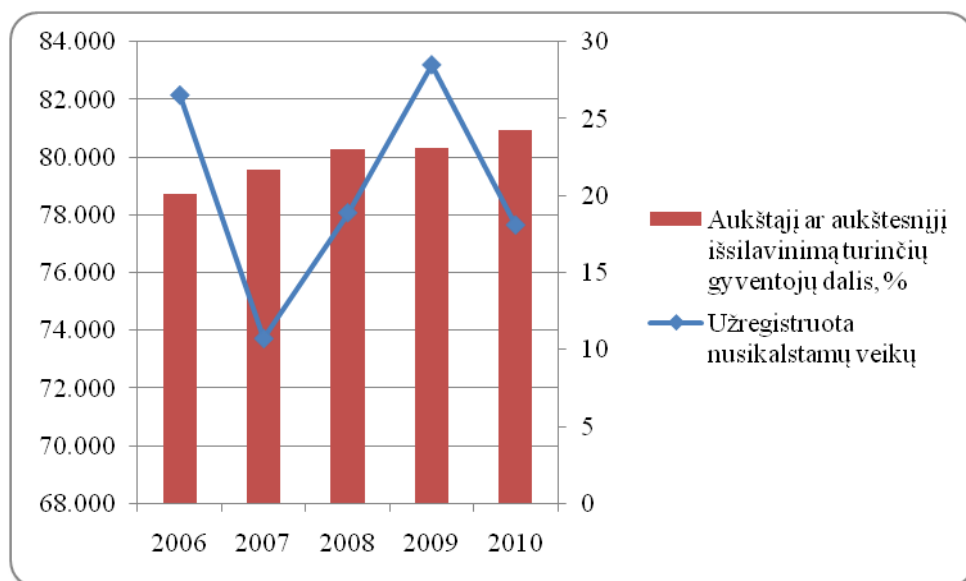

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos statistikos departamentą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>

NUSIKALSTAMUMO IR BVP RAIDA LIETUVOJE 2006 – 2010 M.

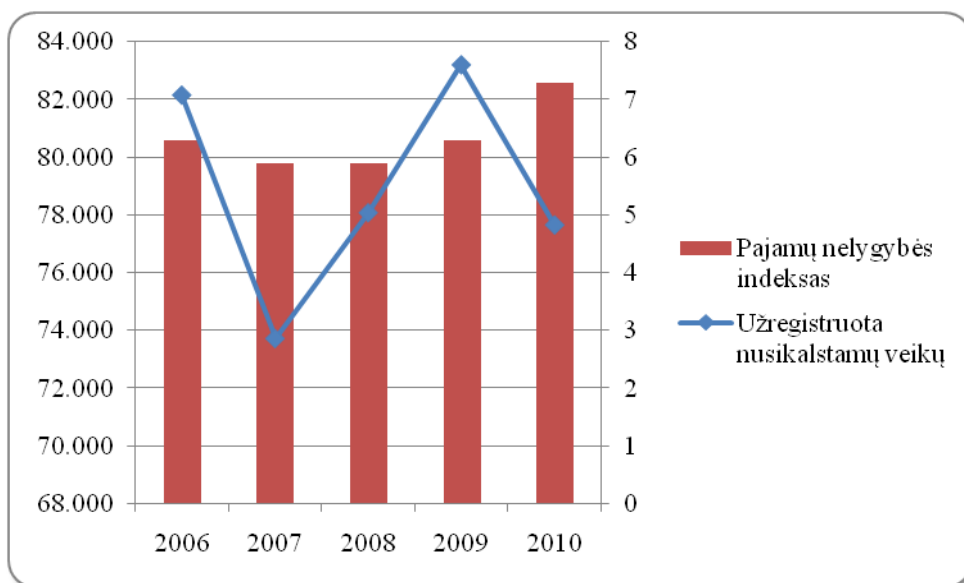
Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos statistikos departamentą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>

NUSIKALSTAMUMO IR IŠSILAVINIMO RAIDA LIETUVOJE 2006 – 2010 M.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos statistikos departamentą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>

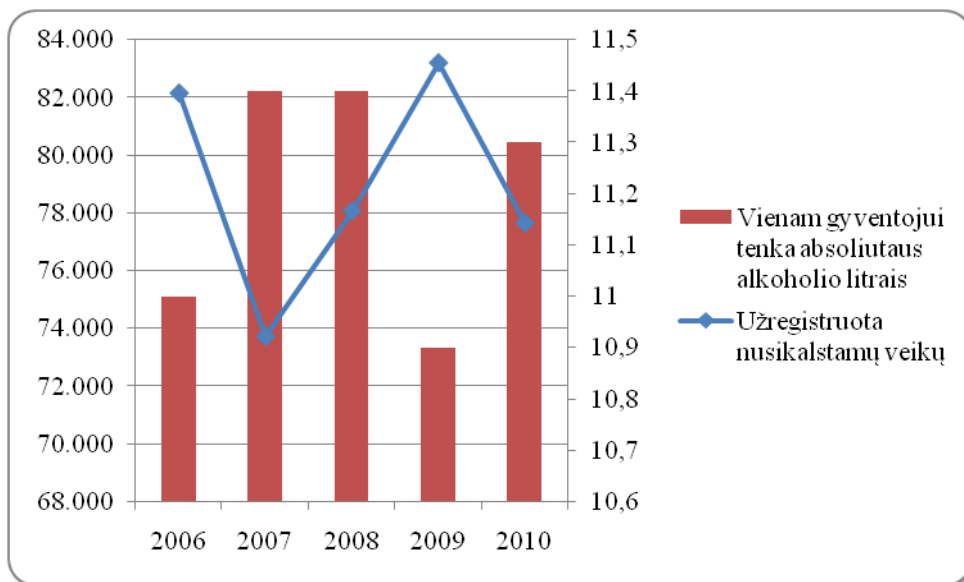
NUSIKALSTAMUMO IR PAJAMŲ NELYGYBĖS RAIDA LIETUVOJE 2006 – 2010 M.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos statistikos departamentą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> ir Eurostato duomenų bazę:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdsc260&plugin=1>

**NUSIKALSTAMUMO IR SVAIGIŲJŲ GĖRIMŲ VARTOJIMO RAIDA LIETUVOJE
2006 – 2010 M.**

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Lietuvos statistikos departamentą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>

KORELIACINĖS ANALIZĖS SKAIČIAVIMAI

Nusikalstamumo ir nedarbo ryšys	2006	2007	2008	2009	2010
Užregistruota nusikalstamų veikų	82155	73741	78090	83203	77669
Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, %	3,4	3,2	3,4	9,4	14,5
Koreliacijos koef.	0,155773				
Standartinis nuokrypis	0,57030246				
t stebimas	0,2731415				
t kritinis	2,228				
laisvės laipsniai	3				

Nusikalstamumo ir BVP ryšys	2006	2007	2008	2009	2010
Užregistruota nusikalstamų veikų	82155	73741	78090	83203	77669
BVP to meto kainomis, mln. Lt	83227,148	99229,294	112083,694	91.913,991	95.074,260
Koreliacijos koef.	-0,54456082				
Standartinis nuokrypis	0,484236				
t stebimas	-1,1245773				
t kritinis	2,228				
laisvės laipsniai	3				

Nusikalstamumo ir pajamų skirtumo ryšys	2006	2007	2008	2009	2010
Užregistruota nusikalstamų veikų	82155	73741	78090	83203	77669
Pajamų nelygybės rodiklis	6,3	5,9	5,9	6,3	7,3
Koreliacijos koef.	0,13109062				
Standartinis nuokrypis	0,57236796				
t stebimas	0,2290321				
t kritinis	2,228				
laisvės laipsniai	3				

Nusikalstamumo ir išsilavinimo ryšys	2006	2007	2008	2009	2010
Užregistruota nusikalstamų veikų	82155	73741	78090	83203	77669
Gyventojų, turinčių aukštąjį ir aukštesnįjį išsilavinimą, dalis, proc.	20,1	21,7	23	23,1	24,3
Koreliacijos koef.	-0,15214569				
Standartinis nuokrypis	0,5706288				
t stebimas	-0,2666281				
t kritinis	2,228				
laisvės laipsniai	3				

Nusikalstamumo ir svaigiųjų medžiagų vartojimo ryšys	2006	2007	2008	2009	2010
Užregistruota nusikalstamų veikų	82155	73741	78090	83203	77669
Vienam gyventojui tenka absoliutaus alkoholio litrais	11	11,4	11,4	10,9	11,3

Koreliacijos koef.	-0,91329764
Standartinis nuokrypis	0,23515061
t stebimas	-3,8838838
t kritinis	2,228
laisvės laipsniai	3

Šaltinis: sudaryta autorės.

**NACIONALINĖS NUSIKALTIMŲ PREVENCIJOS IR KONTROLĖS PROGRAMOS
2010 – 2012 METŲ ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS**

Priemonės pavadinimas	Preliminarus lėšų poreikis 2010 -2012 m., tūkst. Lt
I. VAIKŲ IR JAUNIMO NUSIKALSTAMUMO PREVENCIJA IR KONTROLĖ	
1. Sukurti interneto svetainę vaikams	20
2. Parengti ir išleisti leidinį vaikams apie nusikaltimų prevenciją	70
3. Organizuoti prevencinius renginius vaikams, siekiant ugdyti jiems tinkamo elgesio visuomenėje normas ir atsakomybę, užimti juos prasminga ir turininga veikla, gerinti policijos įvaizdį tarp vaikų	90
4. Skleisti informaciją vaikams, jų tėvams ir jaunimui apie egzistuojančias vaikų ir jaunimo užimtumo po pamokų, savaitgaliais ir per atostogas galimybes, vykdomas užimtumo programas (projektus)	-
5. Organizuoti informacinius prevencinius susitikimus su vaikais pasienyje su Rusijos Federacija esančiose gyvenvietėse (mokymosi įstaigose) arba pasienio užkardose – supažindinti juos su darbu Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Valstybės sienos apsaugos tarnyba), galimybėmis mokytis Pasieniečių mokykloje	-
6. Parengti ir vykdyti bendrus prevencijos planus, siekiant užkirsti kelią kontrabandai pasienyje su Rusijos Federacija ir vaikų įtraukimui į šią nusikalstamą veiklą	-
II. TURTINIŲ NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ PREVENCIJA IR KONTROLĖ	
7. Skleisti saugios kaimynystės idėjas ir skatinti gyvenamųjų vietovių bendruomenes steigti saugios kaimynystės grupes	60
8. Organizuoti prevencijos priemones, skirtas gyventojų turto apsaugai stiprinti, skleisti per visuomenės informavimo priemones informaciją apie apsisaugojimo nuo nusikalstamų veikų būdus ir priemones (slaptas daiktų žymėjimas, apsaugos sistemų įrengimas)	90
9. Atlikti Teritorinio planavimo ir inžinerinės įrangos projektavimo rekomendacijų apsaugai nuo smurto ir vandalizmo (R5-93), patvirtintų Statybos ir urbanistikos ministerijos 1993 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. 165 (Žin., 1993, Nr. 58-1135), taikymo analizę ir pakeisti šį teisės aktą	-
10. Atlikti mokslinį praktinės veiklos tyrimą „Sukčiavimo elektroninėje erdvėje įrodymo problemos“, jo rezultatus ir pasiūlymus dėl minėtų problemų sprendimo pateikti Tarpžinybinei komisijai Nacionalinei nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programai įgyvendinti (toliau – Komisija) ir suinteresuotoms teisėsaugos institucijoms	40
11. Organizuoti bendrą prokurorų, teisėjų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų mokymą turtinių nusikalstamų veikų tyrimo ir turto išieškojimo klausimais	-
12. Rengti susitikimus su gyventojais, švietimo įstaigų, verslo bendruomenių atstovais ir kitais socialiniais partneriais – teikti jiems informaciją apie kriminogeninę būklę, apsaugos nuo nusikalstamų veikų būdus ir priemones, bendradarbiavimo su policija galimybes ir naudą, tam naudoti policijos prevencinį autobusą	60
13. Išanalizuoti galimybę stiprinti kovą su sukčiavimu ir organizuotu nusikalstamumu, didinti ikiteisminio tyrimo efektyvumą, prireikus parengti atitinkamų teisės aktų projektus ir (ar) rekomendacijas	-
14. Išanalizuoti galimybę tobulinti turto išieškojimo ir konfiskavimo sistemą, laikino nuosavybės teisės apribojimo sąlygas ir jų taikymo procedūras, prireikus parengti atitinkamų teisės aktų projektus ir (ar) rekomendacijas	-
III. NUSIKALTIMŲ PREVENCIJOS IR KONTROLĖS SISTEMOS TOBULINIMAS	
15. Parengti ir pateikti Komisijai pasiūlymus dėl nusikaltimų prevencijos subjektų prevencinės informacijos tvarkymo koncepcinio modelio sukūrimo	10
16. Išnagrinėti poreikį ir galimybes policijos įstaigose taikyti kriminogeninių reiškinių pasiskirstymo aptarnaujamoje teritorijoje žemėlapius ir prireikus organizuoti jų diegimą šiose įstaigose	-

17. Atlikti viktimologinę stebėseną (viktimologinius tyrimus) ir viešai (Teisingumo ministerijos interneto svetainėje) paskelbti jos rezultatus	140
18. Surengti konferenciją nusikaltimų prevencijos ir kontrolės politikos klausimais	50
19. Parengti ir vidaus reikalų ministro įsakymu patvirtinti nusikaltimų prevencijos priemonių ir programų finansinio efekto vertinimo metodiką	30
20. Organizuoti nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos projektų (programų) konkursus ir skatinti geriausiųjų autorius	45
21. Organizuoti mokslinių tyrimų rezultatų, metodinės medžiagos, gerosios patirties, kitokios vertingos nusikaltimų prevencijos požiūriu informacijos sklaidą – skelbti ją Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje ir (arba) platinti tiesiogiai nusikaltimų prevencijos subjektams	60
22. Dalyvauti Europos nusikalstamumo prevencijos tinklo veikloje	40
23. Organizuoti nusikaltimų prevencijos subjektams nusikaltimų prevencijos programų (projektų) rengimo ir efektyvumo vertinimo mokymą	20
24. Atlikti sociologinį tyrimą „Teisės saugos institucijų ir visuomenės komunikacijos problemos“, jo rezultatus ir pasiūlymus dėl minėtų problemų sprendimo pateikti Komisijai ir suinteresuotoms teisės saugos institucijoms	70

Šaltinis: Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos 2010 – 2012 metų įgyvendinimo priemonių planas (2010).